

LUCEAFĂRUL

ANUL V, — Nr. 21 (104) — 1 NOIEMBRIE 1962

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

APARE LA 1 ȘI 15 ALE LUNII — 12 PAGINI — 1,50 lei

TRĂIASCĂ CEA DE A 45-A ANIVERSARE A MARI REVOLUȚII SOCIALISTE DIN OCTOMBRIE!

STEAUA ROȘIE

Acum patruzeci și cinci de ani, pe cerul istoriei, pînă atunci întunecat și orb, s'a urcat statura luminoasă steaua roșie cu cinci colțuri. Multimile flămînde și asuprite, milioane de soldați din noroiul și flăcările tranșelor, popoarele care trăiau în nenunții, sub biciul colonialiștilor, toți aceia care erau exploatați, umiliți, persecutați, oprosți, au avut dintr-o dată revelația coplesitoare, inimaginabilă că, de acum înainte, soarele va răsări și pe ulița lor.

Nu fusese singurul asalt asupra cerului trufas și criminal. Cu patruzeci și șase de ani mai înainte — proletarii parizieni ridicaseră în slăvi „cu un curaj nebun”, pinza roșie. Dar buimăciți în fața cerului de care pentru prima oară se aflau atît de aproape, sovășiseră, comiseră greșeli, ceea ce facilitase ca fapta lor să fie „sugrumată de lupi, de porcii, de dulăii înfamii ai vechii societăți”, cum se exprimase, cu inima îndure-rată, Karl Marx. Fusese sortit ca asediatorii victorioși să fie muncitorii ruși, bărbășii putiloviști, matrozii închinși cu benzi de cartușe, mușcili în haine de soldați și, în cerul bătrînesc și cîinos de iarnă, aceștia să facă să explodeze — în pofida legilor naturii, dar după adînci și drepte legi sociale — primăvara.

Din clipa în care steaua roșie cu cinci colțuri s-a înălțat, n-a fost zi în care buldogii înfîrtați ai reacțiunii, cu șchelălă-turi beznelice să nu așunte pielea. Dar chiar în acea pe-riodă grea pentru primul stat din lume al muncitorilor și țărănilor, cînd trupele intervenționiste și alghardiste ocupaseră Arhanghelscul, Perm, Orenburgul, Rostov-pe-Don, Baku, Așhabadul etc., Lenin, în scrisoarea adresată muncitorilor din Europa și America, relatînd aceste succese temporare ale reacțiunii internaționale, declara, profetic: *Fiecare lună de lupă grea și de mari jertfe consolidează cauza Puterii sovietice în întreaga lume, slăbește pe dusmanii ei, pe exploatații.*

Și, iată, sîrbătorim astăzi aproape o jumătate de veac de la Revoluția din Octombrie și, cu fiecare an, a crescut conside-rabil puterea Uniunii Sovietice și prestigiul ei în lume. Lîngă steaua cu cinci colțuri, ilustrînd adevărul viu al învățăturii marxist-leniniste, au răsărit alte stele alcătuint o roșie constela-ție către care se îndreapă năzuințele și încrederea întregii omeniri.

În acești patruzeci și cinci de ani, adevărul despre prefacere- rile fundamentale realizate de popoarele Uniunii Sovietice s-a impus în deplina sa grandoare, destrăind perdoana de min-ciuni și calomnii, — unele atît de stupide încît o istorie a modului în care a fost comentată Revoluția din Octombrie de presa și radioul burghez va constitui pentru viitorime una din cele mai hazlii lecturi. Neînțelegerea sau opacitatea care s-au manifestat se datorau în parte și faptului că, în această țară din răsăritul Europei, se răsturnaseră din temelii principiul conside- rate de veacuri ceva obișnuit, firesc ori chiar sacrosant.

Nu se propovăduise oare, de la amvon și pînă la catedră, că ține de ordinul firescului ca unii să fie stăpîni și alții slugi? Și iată că orînduirea sovietică, lichidînd exploatarea omului de către om, inițiaseră clasele trîntorilor și dovedise că oamenii muncii care creează bunurile necesare societății sînt și singurii capabili să conducă societatea.

Nu se părăsise oare, ceva normal, pînă atunci, ca în rela-țiile dintre țări să primeze dreptul celui mai puternic, drepta- tea celui care are bita mai mare? Și iată că apare un stat care, drept act al său de naștere, proclamă „Decretul păcii”, ho- tărînd ca lege supremă în relațiile dintre toate popoarele: egalitate în drepturi, respectul reciproc și ajutorul dezinter- resat.

Nu se teoretizase oare, de către mințile „subtile” ale căr-

turarilor aserviți sacului cu bani, că orice răsturnare care ar aduce la putere masele ar avea drept consecință oprirea în loc a progresului omenirii? Și iată că Uniunea Sovietică, da- torită tocmai energiilor inepuizabile ale maselor, descăsuțate în cadrul orînduirii socialiste, din una din țările cele mai ina- poiolate din Europa, a ajuns una dintre cele mai puternice și, în unele ramuri, înfața din lume.

Îmi vine în minte un interesant articol publicat de Paul Vaillant Couturier în „L'Humanité” (9 mai 1927) pe marginea primului zbor întreprins peste Atlantic. Acest raid — considerat, la nivelul de atunci al științei aeronautice, drept „o încercare temerară”! — era salutat ostfel: „Și această victorie colec- tivă este un nou pas către unitatea omenirii”. Nu se putea însă opri să nu noteze cu amărăciune: „Fără îndoială — societatea capitalistă este aceea care a finanțat raidul, scotînd pe benefi- cii unei publicități monstruoase necesare pentru comenziile viitoare, comenzi civile și — evident — comenzi de război”.

Este un titlu de mîndrie pe care nu ne sfîim să-l așigăm în unul din capitolele cele mai glorioase ale acestui ev: zburile în Cosmos, pionieratul și superioritatea categorică aparțin țării constructorilor comunismului și astfel nu scopuri comerciale sau de agresivitate la adresa altor țări prezidează și impulsionează noile descoperiri, ci elanul sincer pentru dezvoltarea științei universale și pentru asigurarea viitorului luminos al popoarelor.

În Programul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice — după cum se știe — sînt preluate, întregite și aprofundate cre- zurile cele mai înalte ale trecutului, iluminate fiind de ideologia și etica noului societăți, visate de veacuri.

Normele etice, principiile umaniste întronate de Marea Revoluție din Octombrie exercită, în anii noștri, o influență hotărîtoare în rezolvarea problemelor capitale ale vieții in-ternaționale.

Ideea revoluției socialiste, ideea eliberării popoarelor de sub jugul colonial, principiile coexistenței pașnice cîștigă ade- ziunea unui număr tot mai mare de popoare, devenind o forță materială invincibilă.

De cînd în lume, beznă preistoriei a fost sfîșiată de marile adevăruri ale comunismului, forțele reacțiunii imperialiste nu-și mai pot îndeplini, după bunul lor plac, planurile inro- bitoare, anti-umane, războinice. Ele sînt constrînse să țină seama de imperativul rațiunii și al realității.

Un exemplu recent care confirmă încă o dată atitudinea plină de răspundere față de soarta întregii lumi, consecvența politică de pace a Uniunii Sovietice, îl constituie și inițiativa guvernului sovietic, menită să lichideze criza provocată de for-țele agresive ale S.U.A. în zona Mării Carabilor.

Propunerile pline de înțelepciune și luciditate politică ale guvernului Uniunii Sovietice s-au bucurat de un larg ecou în toate țările, dovedind odată mai mult că soarta păcii și a progresului uman este indestructibil legată de lupta pentru so- cialism și comunism.

Privind uriașa statură a stelei cu cinci colțuri, masele de pretutindeni simt că-și fortifică nădejdele și elanurile — steaua roșie reprezentînd pavăza și steaua polară a tot ceea ce are mai de preț omenirea. Sau cum spunea poetul:

Și-a urcat pe cer statura mare / Steaua cu cinci roșii zimți, / Îngrozind vrăjmașa instelare / Steaua cu cinci roșii zimți, / Stele noi porăriră să răsără / Împrejurul stelei roșii, / Fluxu- rile lumii se umflară / Sub lumina stelei roșii”. (Constelația noastră de N. Labiș).

Al. Oprea

CAUZA CUBEI — CAUZA POPOARELOR IUBITOARE DE PACE

În urma acțiunilor agresive ale cercu- rilor reacționare din S.U.A. împotriva Cubei, asupra întregii omeniri a planat, mai acut ca oricînd, primejdia unui război atomic.

De aceea sînt cu atît mai profunde satisfacția și recunoștința popoarelor față de poziția plină de înțelepciune și clarviziune a guvernului sovietic care a luat inițiativa curajoasă în vederea lichidării focarului periculos creat în re- giunea Mării Carabilor.

Oamenii de bună credință din în- treaga lume știu că măsurile și propu- nerile Uniunii Sovietice, expuse în me- sajele adresate de N. S. Hrușciov pre- sedintelui Kennedy, au fost determinate de dorința activă de a apăra pacea, de a feri popoarele de consecințele unui război nuclear. Aceste propuneri și mă- suri demonstrează totodată țării Uniunii Sovietice, încrederea în forțele proprii, convingerea fermă că frontul păcii este puternic și invincibil.

Inițiativa luată de guvernul sovietic pentru reglementarea prin tratative a crizei provocate de cercurile agresive din S.U.A. a îngăduit omenirii să respire ușurată, să-și pună mari speranțe în rezolvarea pașnică a problemelor in-ternaționale litigioase. Dar vigilența nu trebuie să slăbească nici o clipă. Min- țile înfierbîntate ale unor politicieni irresponsabili din Statele Unite continuă să urzească planuri agresive împotriva Cubei, contrarevoluționarii cubani adă- postiți în S.U.A. și în alte țări ale Ame- ricii fac declarații războinice, desfășoară o activitate criminală de pregătire a unor noi invazii în Cuba.

Opinia publică mondială își exprimă speranța că guvernul Statelor Unite, răspunzînd glasului rațiunii, se va ab- ține de la măsuri nehibzuite, va și să-și țină în frîu pe așfătorii isterici

războinice și își va îndeplini obligația de a respecta integritatea teritoriului cuban. Se pune cu stringență în mo- mentul de față problema garantării neamestecului în treburile interne ale Cubei libere și suverane, a înlăturării posibilităților unui-nou atac armat pe care-l pregătesc cercurile cele mai a- gresive.

În declarația sa, primul ministru al Cubei, Fidel Castro, a formulat măsu- rile care, paralel cu altele, sînt menite să asigure securitatea Cubei, măsuri privind încetarea blocadei economice instituite de S.U.A., încetarea oricărei activități subversive, a organizării de invazii de mercenarilor, a trimiterii de spioni și sabotori pe teritoriul Cubei, încetarea atacurilor piraterești de la bazele militare americane, încetarea violării spațiului aerian și a apelor teri- toriale cubane, evacuarea bazei militare de la Guantanamo etc.

Aceste cerințe au găsit un larg ecou și sînt sprijinite de toate forțele iubi- toare de pace. Uniunea Sovietică, țările socialiste, întreaga omenire progresistă se află alături de poporul cuban, expri- mîndu-și solidaritatea cu lupta sa no- bilă pentru apărarea libertății și secu- rității naționale. Cauza Cubei este cauza tuturor popoarelor care iubesc pacea și libertatea.

Declarația guvernului Republicii Popu- lare Romîne a afirmat poziția fermă a țării noastre de sprijinire a luptei eroice a poporului cuban, de reglementare pe calea tratativelor a problemelor liti- gioase cu scopul de a face să triumfe rațiunea și pacea.

Calea tratativelor, deschisă de măsu- rile și propunerile Uniunii Sovietice, este singura cale care duce la stăbîirea încordării internaționale, la menținerea și consolidarea păcii în lume.

Ștefan Iures

Dialog continuu

Apel general: cu bătăile inimii.
Apel general: cu silabele versului.
Apel general: de la prima la ultima pagină.

Pleacă din inima beață semnalele
neliniștite impulsuri litice,
pastele întinderea mării unduite,
fulgerilor depășesc continentele.

Gata, s-au dus; iar în urma lor —
liniște.

Ce se întimplă?
Ce faceți voi, cîntăce?

Poate-ați ajuns în craterul vulcanilor?
Poate v-a prins în vîrtej revoluția,
poate-un cutremur, o grevă gigantică?
Poate-au căzut peste voi piramidele?

Inima tace de selea școlului,
creta vecină și lumea se zburcă,
trei miliarde de posturi puternice
inima mea plin văzduhuri mi-o caută.

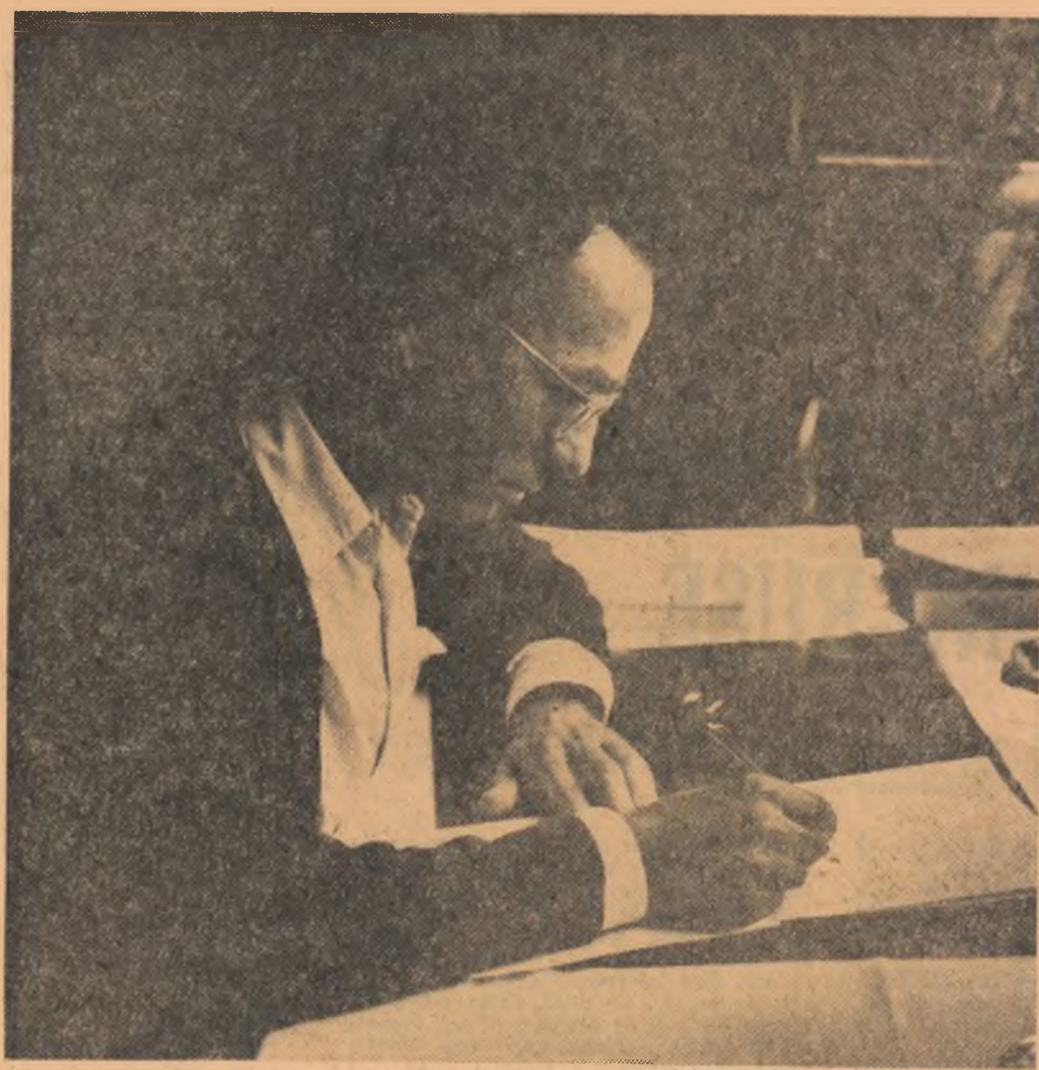
Trec pe recepție. Trec pe recepție,
Trec pe recepție. Trec pe recepție...

Desen de N. ȘERBAN

INTERVIU CU MARIN PREDA DESPRE

măiestria literară

Dacă un Tudor Arghezi, de pildă, vorbește așa cum scrie, formula verbală a autorului „Morometilor” diferă întrucâtva, printr-o particulară ditinuitate, destăinând parcă arderile încă neconsumate ale laboratorului intim. Venit dintr-o familie de oameni de literatură, așezat în formula strălăpedită și antologică a paraginii tipare, se aștează altminteri în convorbire, cu inecul izvorului obligat să disloce bolovăniș. Apoi (ca să folosim un termen la modă) scriitorul e un „elaborat”, deci și un sever cu sine. O cenzură atentă, excesivă poate, luptă mereu cu desfășurarea vie a gândului. Pentru toate acestea, poate, pauzele devin expresive, fruntea mereu încrunțată mobilizează spațiul unei idei, degetele, mințind o cheie imaginară, dislocă de pe perete hiroglife evidente numai pentru narator. E păcat că textul interviului e văduvit de această culoare particulară și, într-un fel, de farmecul acestei miniaturii dramatice pe care o constituie monologul. (Ne amintim de Ilie Resteu, personajul din splendidă „În ceață”; naratorul își refuză îndrăzneala invectivei eroilor săi, drept care cutanța lui e tăcută, punctată doar, pentru edificarea auditorului, cu un ris satisfăcut: „Ai priceput, nu-i așa?”). Regretăm, deci, că nu putem reproduce cu arta lui Marin Preda această schiță de portret în care subiectul încearcă a-și defini, cu alte mijloace, liniile, altminteri cunoscute, ale aceleiași fizionomii.

Primele replici ale interviului, — spuse la telefon, ca răspuns la rugămintea noastră de a ne acorda această întrevvedere: — Pe dumneavoastră, la „Lucașăru”, vă vad preocupat de măiestria literară... — E titlul rubricii noastre de interviu. — De acord cu interviu ce mi-l cereți, dar cu o condiție: să nu vorbim despre măiestria literară.

A doua zi, în camera de lucru a scriitorului... Atac frontal, cu întrebarea a cărei eficiență, în ce privește stimularea conversației unui scriitor, ni s-a probat nu o dată: dacă scriitorul are de spus ceva cu privire la critică? Dacă e mulțumit, dacă socotește că l-au fost sesizate, de către critica literară, toate intențiile din opera sa?... Dar scopul nu e altul. Nu se răspunde să nu discutăm despre critică... Să nu discutăm despre critică, pentru că ar trebui să spunem, în cazul acesta, că ea are tendința să înțeleagă prea multe, să atribuie operei literare prea multe idei, încercându-și bagajul și riscând, prin asta, s-o cam frânșeze de cititor. Ceea ce ar fi o observație prea usturătoare — adăugă scriitorul — și ar necesita o prea lungă discuție.

Apoi: — Ce alte lucruri vă mai interesează? — Citeva date despre debut... Dacă e adevărat, de pildă, că ați atribuit un sens polemic primelor dvs. lucrări, față de proza românească închinată problemelor satului? Nu s-a părut a deslusi în „Intîlnirea din păminturi” o ostentație a glasului propriu, grija de a nu-i pierde în concertul general, ba, parcă, de a-l opune acestuia... — Alceva? — Despre geneza „Morometilor”... — Alte întrebări?

— Oare problema deschisă cu eroul dvs., Ilie Moromete, o considerați închisă o dată cu ultima filă a cărții? L-ați părăsit pe erou într-un moment foarte critic al destinului său... Nu vă solicitați, în perspectiva preocupărilor dvs. literare, o continuare a destinului „Morometilor” în împrejurările actuale? (Clipe de tăcere. Oare am forțat o discreție? Sintem înștiințați că la toate aceste întrebări vom primi un singur răspuns...).

„MOROMETII” ȘI „TEMA POVEȘTITORULUI”

— N-am vorbit pînă acum nimic despre această carte a mea — începe scriitorul — și nici în prezent nu pot s-o fac. Aș putea să povestesc cu ușurință cum am scris-o, adică să spun istoria ei propriu-zisă, a felului cum a luat ea naștere și cum s-a împlinit, așa cum povestim o ispravă oarecare cînd sintem puși în situația de a o povesti. Dar nu tot atât de ușor aș putea să explic și cauzele care m-au îndemnat s-o scriu, mai precis, scopul urmărit. Fiindcă acest scop nu mi-a fost niciodată foarte clar ori, mai bine zis, în întregime foarte clar. Și dacă împrejurările nu mi-ar fi dat brînci să devin scriitor profesionist, poate că și azi această carte ar fi dat în zădărie sau ar fi fost sacrificată în folosul altor cărți care îmi zurmăiau pe vremea aceea în cap, cu subiecte dramatice și spectaculoase... Subiecte care mă obsedează de altfel și astăzi și la care n-am renunțat.

— Întrerupem șirul ideilor dvs. cu o indiscreție. Dacă n-ați fi precizat că aceste subiecte vă obsedează și astăzi, nu v-am fi întrebat... Despre ce subiecte e vorba? — Pălesc subiectele tratate de mine pînă în prezent față de acelea care mă obsedau. Sînt tot din universul țărănesc și n-am să relatez niciunul, fiindcă mi-ar fi foarte greu și pentru că țin prea mult la ele. Într-unul dintre ele fusese toată Moromete în-suși. Se numea Matei Dimir și apărea, în 1950, într-o situație specifică, într-un conflict în care protagoniștii sfîrșeau unul ucis, altul executat pentru ucidere, iar alții la închisoare pe diferite termene. Nu mi-a reușit acel roman și atunci am revenit la „Morometii”.

— Deci cartea Morometilor, dacă înțelegem bine, exista pe atunci.

— Bineînțeles, „Morometii” nu exista pe atunci în forma în care există ea acum tipărită, ci doar în embrion, eroul principal traversînd câteva scene de bază, cum ar fi de pildă scena în care e descrisă masa Morometilor, discuția cu perceptorul, scena ieșirii la șecerii și scenele finale; mai existau câteva scene în care era implicat cel mai mic dintre morometi, și citeva portrete (portretul Guicci și al lui Traian Pistică). Restul — adică mai bine de jumătate din ceea ce este azi „Morometii”, precum și tema timpului răbdător cu oamenii, cărora le proteja iluziile — lipsea.

— Cum vi s-a impus această temă? — Mă s-a impus la ultima formă, într-un mod foarte firesc: era tema lor, a țăranilor. Ceea ce m-a făcut însă să țin multă vreme la această temă a fost absența temei personale, intime a povestitorului. Care era tema povestitorului? Oare el nu juca, la rîndul său, un rol în aceste fapte? Povestitorul n-a găsit răspunsul, dar a apărut ideea că s-ar putea ca acest răspuns nici să nu existe. Mi-am zis atunci că nu face nimic, există o temă a țăranilor și merge și fără tema mea, o să vedem mai tîrziu dacă există sau nu o temă a povestitorului; și în

cazul că există și o poate însoși pe cea a țăranilor, voi adăuga și voi șterge zece sau cincizeci de pagini și voi introduce astfel tema mea. În cazul în care pentru tema mea, se va dovedi că e necesar să adaug nu zece pagini și nici cincizeci, ci unul sau mai multe volume, care să precadă sau să urmeze „Morometilor”, atunci chiar că publicarea acestui prim volum nu-mi va aduce nici un prejudiciu. Dimpotrivă, ar putea, prin forța împrejurărilor, să-mi sugereze tehnica expunerii temei mele.

— Și care a fost rezultatul? — Au trecut de atunci șapte ani, am scris între timp două povestiri mari și un nou roman, țăranii au făcut saltul revoluționar spre alte forme de viață, și tema mea, pe care o așteptam și la care reflectez și acum ori de cîte ori termin o nouă carte, nu vrea să se lase întrezărită. Eu însă am răbdare. S-ar putea ca ea să nu fie, dar datorită, mea este s-o caut. Această idee, care de obicei lipsește scriitorilor cînd termină o carte și care mă face să cred în existența unei teme a povestitorului ce n-a fost exprimată, cred că provine din sentimentul de insatisfacție — sau de uitare care nu s-a produs — cu privire la destinul tuturor eroilor din cartea mea: n-am spus, parcă, tot ceea ce aveam de spus... — Deci, o continuare a „Morometilor”... — Cu toate acestea — retează scriitorul — ideea de a continua romanul, de a urmări în noile condiții istorice destinul morometilor, nu-mi excită voința, și orice hotărîre este anulată de absența răspunsului cu privire la tema mea. Să fie oare o gravă greșală de orientare? Nu se poate scrie fără tema povestitorului? Nu pot fi descrise destinele eroilor urmărind biografia lor pe scena vieții sociale? Și, la urma urmei, ce înseamnă această „temă a povestitorului”? Există ea în toate cărțile care se scriu? Poate fi descoperită la o analiză a criticii sau a unui ochi atent al cititorului? Poate să nu fie descoperită, poate să fie chiar lucrul cel mai puțin interesant sau izbit din opera literară demnă de acest nume. Dar ceea ce e sigur e că uneori nu se poate scrie fără ea, chiar dacă gîndirea aceasta e o gravă eroare. Iată, deci, pentru ce m-am ferit mereu să povestesc despre felul cum am scris acest roman.

Așa cum am spus la început, aș putea să relatez cu plăcere istoria scrierii lui propriu-zis, fiindcă ea este strîns legată de debutul meu și, în general, de tot ceea ce constituie mai tîrziu, pentru orice scriitor, fondul amintirilor și mai ales al mărturisitorilor lui literare.

— Așteptăm cu nerăbdare s-o faceți... (Dar scriitorul se răzgîndește.) — La vîrsta la care eu acum 30—45 de ani, spiritul ne este prea încordat de efort ca să putem să povestim cu calmul și surisul necesar despre cărțile pe care le-am scris. (Nu ne rămîne decît să dirijăm discuția pe alte tîrîmuri. „Dar pe care? Scriitorul nu poate fi deturdat din firul lăuntric al monologului. Trebuie să ne gîndim la acele întrebări care să secționeze formal monologul, pe probleme).

PRINTRE CĂRȚILE LUMII

— Fiindcă sintem, totuși, la capitolul începuturilor, îngăduiți-ne o curiozitate. Este vorba de izvoarele care au alimentat creația dvs. Sub ce auspicii literare v-ați dezvoltat, ce scriitori vă plac din literatura străină?

— Am iubit, ca elev și ca tînr scriitor, literatura rusă, pentru sinceritatea ei zguduitoare și am admirat pe cea franceză, pentru distanța ei alt de potrivită față de lucruri (nici prea aproape de viață și de moarte, ca să cadă în extaz față de una sau să se sperie de alta, nici, prea departe de ele, ca să bată cîmpii metafizice și falselor înălțări, în timp ce, jos, bestia umană să-și caute și să dea foc pămîntului).

— Citeva nume de scriitori preferați... — Cînd vorbesc despre literatura franceză, încep cu Villon și mă opresc, bineînțeles, la Proust și la Sartre. În prezent, dacă vreți neapărat citeva nume, citesc, cum cred că citește orice scriitor căruia îi place meseria pe care și-a ales-o și nu vrea să devină prizonierul propriilor lui viziuni sau al prejudecăților, tot ceea ce aude sau descopăr singur că are valoare în literatura contemporană. Am citit în ultima vreme, într-o versiune franceză, citeva romane de Joseph Conrad, scriitor englez de origine poloneză, contemporan cu Proust. Mi-au plăcut, în special, „La Folie-Altmayr” și „Le nègre du Narcisse”, acesta din urmă atât de frumos, încît n-ar fi rău dacă ar fi tradus și în românește (dacă editurile n-ar traduce numai pe Laxness, Graham Greene, Galsworthy, traduși și retipăriți la infinit, ci și alți scriitori de merit) Mi-au plăcut și mie, ca la toată lumea, ultimele povestiri ale lui Hemingway. Am citit apoi o foarte bună povestire de Pavel Nilin, „Cruzime”, romanete traduse în franțuzește ale lui Thomas Mann — scriitorul care, de asemenea, e prezentat publicului nostru doar prin „Buddenbrook” și citeva nuvele. Nu văd de ce romanete „Doctor Faustus”, „Muntele magic” și „Moarte la Veneția” ar fi de neglijat. Mi-a plăcut apoi să citesc, cum am mai spus o dată, romanete și povestirile lui W. Faulkner, tot în franțuzește. Fac din nou o observație cu privire la traduceri. Critica literară scrie, de pildă, sub nasul cititorului român, despre o mulțime de cărți ale acestui autor, despre romane și nuvele ale altor scriitori mari din literaturile străine, cum ar fi Kafka și alții, cu aerul că aceste cărți sînt îndeobște cunoscute și că publicul va pricepe, deci, subtilitățile emise de acești critici și publiciști literari cu privire la orientarea filozofică, socială, din operele acestor scriitori. (Uneori se scriu chiar studii întregi în care e criticată concepția lor). N-ar fi oare de dorit ca și cititorii să poată verifica justetea unor asemenea judecăți?

„RISIPITORII” — O EXPERIENȚĂ INEDITĂ

— Am dori, cu voia dvs., să discutăm acum despre „Risipitorii”... — Cartea abia a apărut... — Putem să presupunem că iubitorii scrisului dvs. o cunosc, că au cumpărat o din primele zile.

Scriitorul e încă nehotărît: — Despre ce am putea discuta? — De pildă, despre semnificația acestui roman în dezbaterile problemelor de morală contemporane, pe linia reinnoștrii unor tradiții ale prozei noastre citadine... (Acordul s-a încheiat, deși scriitorul se destăinuie cu vizibilă greutate, parcă împotriva voinței. Răspunsurile sale au, ca și pînă acum, acel aspect confesional, care te domină, lăindu-ți cheful de intrerupere. Mimica devine mai expresivă; miinile se încordează, într-un efort nevăzut, sprînjind parcă urcușul ideii, pentru ca, la sfîrșit, s-o apleade, salutîndu-i degajarea din lesul interior).

— Intențiile mele în ce privește „Risipitorii” n-au mers atît de departe — în orice caz, nu am premeditat acest lucru — de a reinnoia tradiția prozei noastre citadine. (Precizări, punctări cu miinile). Problemele dezbătute nu sînt specifice numai capitalei, ele pot foarte bine să fie ale oricărui intelectual sau activist de partid, profesor, inginer, medic, muncitor, om de știință, în oricare loc l-ar fi trimis profesiunea lui. Singurul lucru care am dorit să fie specific bucureștean a fost prezentarea familiei muncitorești și a cîtorva trăsături caracteristice muncitorilor bucureșteni, mentalității lui. Pentru a descrie orașul propriu-zis, cu viața lui specifică, aceea viață care este nouă și care nu seamănă cu a altuia, poezia lui caracteristică, expresia a așezării geografice și a caracterului oamenilor, nu a stat în specificul penei mele, și nici nu m-a interesat, lăsînd la o parte faptul că Bucureștiul a fost bine descris înaintea mea de către Matei Caragiale, I. M. Sadoveanu și, în ultima vreme, de Eugen Barbu. Dacă am reușit să redau numai ceea ce era strict necesar, din atmosfera capitalei noastre, unui conflict care se petrece în București, se poate considera că nu e puțin lucru. În ce privește problemele morale propriu-zise, ridicate cu intenție de acest roman, e mai important de văzut ce priză au ele asupra cititorilor. S-ar putea ca aceia care au citit „Morometii” și celelalte lucrări ale mele din viața satului să aibă de învins un sentiment de acomodare, în primele cîteva zeci de pagini ale noului roman. La întrebare: ce m-a determinat să părăsesc un univers în care mă mișcam în voie și să atac probleme de genul celor atacate în roman, aș putea să răspund că această carte se apropie mai mult de ceea ce am dorit eu să spun în literatură decît povestirile mele cu subiect țărănesc, cum ar fi „Desfășurarea”, „Îndrăzneala”, „Ferestre întunecate” (exceptînd „Morometii”). Era și el, acest roman, în forma în care îl concepusem eu inițial, una dintre cărțile la care m-am referit la începutul interviului nostru, adică dintre cele cu subiecte dramatice și spectaculoase, care îmi zurmăiau în cap. Ceea ce era dramatic și spectaculos pe plan exterior — și, bineînțeles, și interior, — dar mai ales dramatic și spectaculos în sensul subiectului și nu

DE AMICICITIA

În anul 44 înainte de erou, vestitul orator și filosof al antichității, Marcus Tullius Cicero, a compus un mic tratat intitulat „De amicicia (Laelius, despre prietenie) în care pune trei personaje ale istoriei romane: Laelius, Fannius și Scipio Augustus, să convorbească despre amicicia.

Legenda și istoria cu reținut citeva cazuri, destul de rare, de prietenie. De exemplu, prietenia între Castor și Pollux, eroii mitologici, deveniți simbol al acestui sentiment. Sau întimplarea cu Damon și Phintias, siracuzaeni uniți printr-o amicicia trăinică, Phintias, în urma unui denunț, fiind condamnat la moarte de către Dionysos, tiranul Siracuzei, i-a cerut acestuia îngăduința să-și plece în cetatea vecină ca să-și poată în ordine anume treburi, să se dezlege de niște obligații. Făgădui că se va întoarce în ziua și la ceasul hotărît pentru execuție și plecă după ce Damon, prietenul lui, se puse chează cu viața proprie. În ziua împlinirii sentinței, Phintias, ale cărui treburi se dovediseră a fi mai complicate și mai greu de rezolvat decît păreau, nu apăruse încă. Damon s-a îndreptat, liniștit, spre locul supliciuului, în hohotele de plîns ale întregului popor al cetății, adunat în piața publică. Era convins că nu din lașitate înfrînge Phintias. Și, într-adevăr, cu puțin înainte de clipa fatală, acesta s-a ivit, alergînd spre esafod. În tumultul emoției generale, cei doi prieteni și-au disputat fericea de-a muri unul pentru

al semnificației faptelor — a fost părăsit însă în cursul elaborării, în luptă cu propria mea lipsă de experiență și cu aceea a literaturii noastre contemporane, în ce privește asemenea teme.

DESPRE PROFESIUNEA DE SCRITOR ȘI: ÎNTE VIAȚA PUBLICĂ ȘI MASA DE SCRIS

— Acest „portret în oglindă” al cărții (și, într-un fel, al dvs.) ne-a trezit interesul unei discuții mai ample, tocmai despre „lipsa de experiență a literaturii noastre în ce privește anumite teme”, cum v-ați exprimat. Care este, după opinia dumneavoastră, punctul în care scriitorul începe să fie responsabil direct de mersul general al literaturii? Dar, mai întîi, v-am ruga să ne spuneți ce părere aveți despre profesiunea de scriitor și care ar fi, după dvs., obligațiile scriitorului față de profesiunea lui?

— Scriitorul trebuie să lupte împotriva prejudecăților în meseria lui și să facă tot ce poate ca această meserie să progreseze. Nu e un secret pentru nimeni că în sinul oricărei profesiuni se strecoară și oameni care iubesc nu atât profesiunea, ci avantajele ei. Cînd numărul acestor oameni depășește un anumit procent, profesiunea respectivă se degradează. Scriitorii, mai ales, trebuie să fie foarte atenți la acest fenomen, deoarece prejudiciile în literatură sînt greu de demonstrat, nu e ca în arhitectură sau în industrie, unde pagubele se exprimă în mișă de lucru irosită și materie primă risipită, ușor de calculat.

— N-ați vrea să vă referiți la un anumit aspect? — Iată, de pildă: ca în orice meserie, există și în profesiunea noastră un progres al ei ce stîntuie sau ca tehnica literară, progres care nu poate fi străin de conținutul ideologic al literaturii. Nimeni nu trebuie să se lăseze de a încerca să găsească un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi că la sfîrșit eroul o să intre în gospodăria agricolă colectivă sau că o să accepte ideea pe care la începutul cărții o respinge. Sau vine un oarecare erou pozitiv din afară ce să organizeze în știu ce întreprindere sau gospodărie de stat. Și nu te îndoiesti nici o clipă, chiar de la primele zece pagini, că unii asemenea om, așa cum îl prezintă scriitorul, n-o să se întîmple nimic, n-o să trebui să mai povestească acum într-un mod naiv care ține de încercările de noi gen. Și, cu toate acestea, în ciuda conținutului ideologic revoluționar, socialist, există destui scriitori care au rămas la asemenea forme învechite. Progresează și ideea despre artă ca atare, despre profesiune ca atare. Unii nu țin seama de acest lucru. Există o veche cucurire a ideii despre artă, care la noi este foarte adesea ignorată. Am s-o formulez în toată simplitatea ei: o operă de artă trebuie înaintea de orice să placă, pur și simplu, să capteze atenția, cu alte cuvinte trebuie respectate niște legi după care este captată atenția gândirii umane, legi care nu pot fi arbitrare. Unii scriitori nu respectă aceste legi; nu se anunță o povestire cu un subiect de dragoste, să zicem, ca pe urmă, pe parcurs, să se descopere că prin asta scriitorul înțelege istoria unor greve; sau se începe un roman în care după primele o sută de pagini înțelegi

Interesul manifestat de societatea rusă din trecut față de cultura și moștenirea literară a poporului român a fost determinat în cea mai mare parte de relațiile politico-economice existente între Rusia și Principatele Române, relații care s-au dezvoltat în procesul luptelor comune împotriva Imperiului Otoman.

Primele lucrări ale clasicii literaturii române aparute în Rusia aparțin lui Dimitrie Cantemir: „Istoria Imperiului Otoman” (Moscovia, 1743) și „Descrierea Moldovei” (Moscovia, 1789). Apariția acestor lucrări se datorează nu numai prestigiului deosebit și autorității de care se bucură în Rusia membrul Academiei ruse, consilierul intim și prietenul apropiat al lui Petru I, dar și datorită valorii acestor cărți.

Începutul secolului al XIX-lea apar în rusește primele studii despre creația populară română. În această privință, un merit deosebit îi revine lui A. F. Hașdeu, tatăl marelui scriitor român.

În revista „Vestnik Evropei” (Curierul Europei) din decembrie 1830 nr. 23 — 24, de pildă, au fost publicate cinci articole românești în traducerea lui, iar în revista „Teleskop” (1883, 14) a apărut un articol amplu: „Cinzele populare române în traducere rusă”. Deosebit de însemnat este faptul că, în acest articol, A. F. Hașdeu a definit încă de atunci, extrem de precis, forța caracterului popular al artei în procesul general de dezvoltare a culturii.

„Numai cultura contemporană este actuală”, în articolul științific de care se bucură deosebită a caracterului popular reflectat la fiecare popor simplu în mituri, cantece și proverbe.

După primul contact al cititorului rus cu diferitele aspecte ale vieții și culturii populare române, interesul lui pentru manifestările spirituale ale poporului vecin a crescut. Drept răspuns la numeroasele întrebări ale cititorilor, revista a început să publice articole în care erau tratate cele mai de seamă probleme ale dezvoltării literaturii române, în care se vorbea despre creația unor numiți scriitori și erau prezentate scurte date biografice.

Revista „Istoričeskii Vestnik” (Mesagerul istoric) din martie 1880, a publicat un articol intitulat „Literatura română”. Acest articol constituie o încercare de a face cunoscut, în linii generale, cititorului rus, principalele etape de dezvoltare a literaturii române. Autorul atrage atenția asupra îmbinării originale a imaginilor pagine și creștinii din mitologia populară asupra dezvoltării ei ulterioare de la

sfișitul evului mediu în tradițiile cîntecului popular. În această trecere în revistă se vorbește despre creația lui V. Alecsandri, C. Negruzzi, Eliade Rădulescu, C. A. Rosetti, M. Kogălniceanu, care, pe drept cuvînt, sînt considerați „părinții scolii literare” românești. În analiza calităților artistice ale poeziei române se pune un accent deosebit pe creația lui Alecsandri. „Doinele” lui — scrie autorul articolului — „constituie o podoadă a literaturii rom-

lului trecut cu privire la literatura română observată lipsa acelor „introduceri” ample în care să se vorbească de istoricul cătării proces literar. E un indicu prețios! El constituie o mărturie a faptului că, pentru cititorii inițiali, începătorii literaturii române erau destul de cunoscuți. Pentru a confirma ceea ce s-a spus, să ne adresăm articolului publicat în revista „Slavenskii Obozrenie” (Revista slavă), Sankt-Petersburg 1894 sub titlul „Trecerea

legătură cu apariția operelor lui în cinci volume.

În același articol se vorbește pentru prima dată despre polemica aprinsă dintre Dobrogeanu-Gherea și Titu Maiorescu. Este interesantă poziția revistei față de această polemică. T. Maiorescu „socolit” pină nu de mult cel mai de seamă critic literar român, după o polemică destul de îndelungată în „Revista nouă” și „Convorbiri literare”, dar mai ales cu Dobrogeanu-Gherea în revista „Literatura și Știința” a pierdut o parte din gloria sa”. Iar „Gherea — un fel de Belinski, Dobroliubov, romîn — pe drept cuvînt este socotit astăzi cel mai de seamă critic literar român”. Natural că putem să nu fim de acord întru totul cu aprecierile date de autor, dar în linii generale ele constituie o expresie a acordului deplin față de victoria obținută de tendințele democratice în dezvoltarea literaturii române. Acest lucru se vede deosebit de clar în aprecierea meritelor lui Gherea în prima perioadă a activității lui creatoare: „aproape că nu există publicăție contemporană în România care să nu vorbească de Gherea”.

Dar oricît de amplu, și științific era prezentată viața literară din România, operele originale ale literaturii beletristice rămăneau totuși prea puțin cunoscute cercurilor largi de cititori și, pe bună dreptate, scria N. A. Rubakin, cunoscutul bibliograf rus din acea vreme: „În ceea ce privește literatura română, cititorul rus nu poate să-și facă o idee despre ea doar după articolele din „Dicționarul enciclopedic” sau „Marea enciclopedie”, deoarece în lista pe care o avem noi este trecută doar o culegere de povești scrise de o regină a României, care — e locul s-o spunem — nici nu este de origine română. Cu toate acestea, pentru cititorul rus ar fi interesant să facă cunoștință cu unii autori romîni, ca de pildă, Rosetti, Ghica, Caragiale și alții”.

După publicarea operelor originale din creația populară și a cronicilor literare au început să apară traduceri izolate din proza și poezia celor mai cunoscuți autori romîni din acea vreme. E adevărat că primele lucrări în proză n-au fost publicate separat. Ele intrau în anumite mănunchiuri didactice.

Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea traducerile din literatura română capătă un caracter mult mai amplu. De pildă, în revista „Ruskaia misli” (Gîndirea rusă) a fost publicat un sonet al lui Eminescu în traducerea academicianului Korș.

Totuși trebuie să spunem că publicarea unor opere literare românești avea un caracter întâmplător. De cele mai multe ori acestea erau opere care, prin conținutul lor romantic și ritmic lor, erau pe placul cititorilor ruși. Astfel au fost publicate versurile lui Văcărescu „Întîlnirea”, „Infidelă”. Romanticismul operelor literare române atrăgea prin nouitatea caracterelor, prin exotismul său, contrastînd cu romanticismul european, mai bine zis cu cel german, care pătrunsese în toate provinciile publicate în reviste între anii 1870-1890.

Cu toate acestea, ar fi greșit să exagerăm rolul exotismului în dezvoltarea interesului manifestat de societatea rusă față de creația originală românească. Constatînd la început o atracție, exotismul cedează locul criteriului politic al autorilor. De pildă, în publicarea sonetului lui Eminescu putem găsi anumite motive de ordin socio-litlerar din acea vreme, care constituiesc o mărturie cu privire la alegerea tendințoasă a versurilor poetului. Este îndeobște cunoscut că literatura burghez-liberală din ultimul deceniu al secolului trecut se orienta spre romanticismul pasiv. Desconsiderînd creșterea mișcării muncitorești, burghezi-liberalii așteptau spatele reștitului religioasă într-o lume iluzorie convențională, misterioasă, adică spre tot ce caracteriza „poezia secolului bolnav”. Tragismul trăirilor intime ale lui M. Eminescu era înțeles doar în sensul care le convenea și era pe placul romanticilor liberali, pasivi. Revista „Ruskaia misli” n-a publicat versurile lui Eminescu despre natură, în care se vedește dragostea lui față de folelor.

Caracterul tendențios — demonstrativ se vedește mai ales în alegerea operelor lui Al. Vlașcu, I. Slavici, N. Gane, M. Sadoveanu. Majoritatea erau în tonul „temei jărănești” din literatura rusă naționalistă. Astfel Al. Vlașcu devine, cel mai cunoscut prozator român în Rusia.

Dragostea și interesul pentru perioade ruse față de creația lui Vlașcu se explică prin caracterul democratic al operelor lui, despre care se scrie într-o introducere: „Dintre scriitorii romîni Al. Vlașcu este acela care în prezent se bucură de o simpatie deosebită, dobîndită mai ales prin schițele și poeziile în care este exprimată dragostea lui sinceră față de poporul nostru în profunzime și ura față de asupritorii lui”. Redacția ilustrează unanimismul și democratismul operelor lui

Vlașcu prin publicarea unor povestiri originale, departe de a fi alese la întîmplare și care se potriveau cu situația politică din Rusia de atunci: „Pe ogival boierului”, „Socoteala boierului”, „Viața”. Pentru a se asigura imortalitatea unor eventuale neplăceri din partea poliției, traducerea au fost scrise cu înțeles în altă limbă. Revista, sau altă persoană interesată din redacție, n-ar fi putut alege un paravan mai sigur pentru a-și exprima poziția critică față de regimul existent. Revoluția ce se pregătia să izbucnească în 1905 îi îndemna pe cei care erau animați de idei înaintate să caute diferite mijloace pentru a ocoli cenzura țaristă. În cazul de față, schițele lui Vlașcu au jucat un rol însemnat. Și după revoluția din 1905, operele lui Vlașcu continuă să fie publicate, servind aceluiași scopuri politice.

Publicarea mai largă a unor lucrări de ficțiune („Scormon”), N. Gane („Cum va da Dumnezeu”), M. Sadoveanu („Cozma Răcoare”) n-o putem explica prin interesul manifestat de intelectualii naționaliști pentru acest gen de literatură.

Povestirea „Cozma răcoare” a lui M. Sadoveanu era precedată de un articol introductiv în care se scria între altele: „Printre prozatorii romîni, M. Sadoveanu, ocupă un loc deosebit de însemnat. Fugind de marile orăse, delectându-se în operele sale, Sadoveanu zugrăvește de cele mai multe ori viața sîtului și a țiguroarelor pe care o cunoaște de minune”.

Cu toate „sărăcia” relativă a traducerilor din operele clasicii literaturii române, pentru cititorul rus din acea vreme ea nu era mai puțin cunoscută decît ori care altă literatură din Europa de est. Știndînd numii și genurile de traduceri publicate, de cronici literare și alte articole privind literatura diferitelor țări din Europa din acea vreme, trebuie să afirmăm că literatura română ocupă un loc de seamă, urmînd după literatura unor țări ca Franța, Germania, Anglia. În ceea ce privește numărul și diversitatea publicațiilor originale din operele clasicii romîni, datele prezentate în acest articol sînt departe de a fi definitive.

Iurii Zaiunciovski

- 1) N. A. Rubakin: — „Printre cărți” pag. 146.
- 2) „Ruskaia misli” — 1891, Moscova, nr. 5.
- 3) „Nebudimskii” („Observatorul”) anul XVI sept. 1887 pag. 153.
- 4) „Niva” („Ogorul”) — 1908, nr. 1 pag. 426.
- 5) „Schițele lui Vlașcu”, „Jurnal dîna vesh”, („Revista pentru toți”) nr. 85, 86, 87.
- 6) „Jurnal dîna vesh” („Revista pentru toți”) 1902, nr. 1, pag. 63 — 67.

Mal vechi sau mai noi, biografiile și monografiile literare ale acad. G. Călinescu în primul rînd istorie. „Istoria literaturii române” este — cu anumite excepții, capitol al istoriei generale — sublinia el într-un moment de cotitură ideologică („Jurnalul literar”, 1947, nr. 1 p. 1). Istoricul, deci și istoricul literar — se arată mai departe în același studiu — „inventază” pe baza documentelor. „Epica istoricului se cuvine să fie seacă, limitată la colisiunea documentelor în fapte istorice”.

Această concepție asupra istoriei literare îl face pe autorul monografiilor despre Gr. Alecsandrescu să recurgă adesea la document, într-un stil direct, pentru a evita romanțarea. E întreprinsă în acest scop o vastă muncă de documentare, pentru a putea pe cît posibil toate sursele existente, cumpărînd acte, scotchind prin arhivele și jurnalele vremii, călătorind pe urmele personajului, luînd legătura cu urmașii acestuia. Tot ceea ce poate arunca o lumină cît de slabă asupra trăsăturilor personalității lui Gr. Alecsandrescu, asupra vieții și activității acestuia, este apoi folosit pe larg sau în treacă, în funcție de cantitatea de material documentar existent sau de importanța lui pentru biografia poetului. Este o operă de reanimare a omului și activității lui artistice la orizontul contemporanității, în care deducțiile sau analogiile împlinesc lacunele lăsate de trecerea vremii asupra documentului.

Dacă în ce privește viața și prezentarea activității lui Gr. Alecsandrescu, urmările tot timpul în ambianța socio-culturală sau în mijlocul evenimentelor politice ale vremii, acad. G. Călinescu folosește metoda istorică, analiza operii se face în partea a doua a monografiilor după metoda comparatistă. Ea este prezentată tematic și în contextul literaturii române și universale.

Se demonstrează astfel că integrarea unui scriitor în curentele dominante ale vremii sale, departe de a-i știrbi din personalitate, slujește tocmai pentru a scoate în evidență aspectele deosebite, inedite, prin care el aduce o contribuție substanțială la acestea.

Prin poezia sa — căreia i se dedică, cum e și firesc mai bine de fapt sferții din studiul operii — Gr. Alecsandrescu se integrează în general romanticismul european, nu fără influențe însă și din epocile anterioare. Și mai ales, nu fără un aport original.

Prin meditații și elegii, poezia lui Gr. Alecsandrescu este cea mai puternică expresie a lărmărnismului la noi”, cu alte cuvinte a genului de romanticism practicat de scriitorul francez, care „nu făcea altceva decît să dezvolte lirica neoclasică a secolului al XVIII-lea”.

Meditațiile lui Lamartine erau însă religioase. Ale lui Gr. Alecsandrescu sînt politice și sociale. Poezia erotică nu înseamnă prea mult în definierea calităților sale de creator, ea menționează-se „la nivelul micilor poezii sensualiste a secol. XVIII-lea”. În schimb — subliniază acad. G. Călinescu — prin „capodopere” — „Umbra lui Mircea la Cozia sau anul 1840, prin epistolele care se încadrează în genul satiric, dar unele, cum este „Satira dînhului meu” și în cel dramatic, în sfîrșit prin fablele sale Gr. Alecsandrescu se inseriează printre precursorii lui Eminescu, al lui Macedonski și al altor mari scriitori care au ilustrat literatura noastră.”

Analiza tematică a operii dă — după cum se vede — prilejul lui G. Călinescu să urmărească pe linie evoluția literară a lui Gr. Alecsandrescu și dezvoltarea poeziei sale în cadrul poeziei universale și evoluția unor motive de-a lungul veacurilor să face incursiuni largi în literatura vremii, devalzînd prin asocieri originale aspecte noi pentru cititorul de azi.

Nicolae Iliu

De curînd a apărut la Moscova, în Editura Institutului de relații internaționale, un Curs practic de limba română a cărui autor este A.S. Sadekkaia. Dacă lînsăm scema de faptul că e primul manual sovietic mai dezvoltat (340 pagini) de limba română publicat în Uniunea Sovietică, apariția lui poate fi considerată un eveniment; pentru cine a avut prilejul de a-l cunoaște este o datorie plăcută ca în luna prieteniei romino-sovietice să remarcăm această nouă manifestare concretă a unei prietenii care se întărește necontenit.

Limba română a constituit în repetate rânduri un obiect de studiu pentru mai mulți lingviști ruși și sovietici. Acest interes științific, a cărui creștere s-a concretizat în ultimul timp în numeroase lucrări consacrate de lingviștii sovietici limbii române, poate fi el însuși o dovadă de prietenie, dar mai grăitor este în această privință interesul manifestat de cercurii mai largi de cetățeni sovietici prin frecventarea secțiilor de limba română existente la multe institute de învățămînt superior și prin exprimarea dorinței de a studia individual limba română.

Manualul de care ne ocupăm răspunde acestui dorință de înfiere în studiul limbii române, fiind destinat în primul rînd studenților, dar și amatorilor de studiu individual.

Autoarea și-a organizat materia predată în două părți: un curs introductiv de fonetică împărțit în 10 lecții și cursul principal, cu 27 de lecții. Primele zece lecții, mai scurte, cuprind reguli de pronunțare (cu exemple de cuvînte și apoi de propoziții, dispuse chiar în micile texte) și câteva noțiuni elementare de gramatică. Lecțiile din cursul principal sînt construite

Pe de altă parte, istoria literară este de multă vreme pentru G. Călinescu în primul rînd istorie. „Istoria literaturii române” este — cu anumite excepții, capitol al istoriei generale — sublinia el într-un moment de cotitură ideologică („Jurnalul literar”, 1947, nr. 1 p. 1). Istoricul, deci și istoricul literar — se arată mai departe în același studiu — „inventază” pe baza documentelor. „Epica istoricului se cuvine să fie seacă, limitată la colisiunea documentelor în fapte istorice”.

Această concepție asupra istoriei literare îl face pe autorul monografiilor despre Gr. Alecsandrescu să recurgă adesea la document, într-un stil direct, pentru a evita romanțarea. E întreprinsă în acest scop o vastă muncă de documentare, pentru a putea pe cît posibil toate sursele existente, cumpărînd acte, scotchind prin arhivele și jurnalele vremii, călătorind pe urmele personajului, luînd legătura cu urmașii acestuia. Tot ceea ce poate arunca o lumină cît de slabă asupra trăsăturilor personalității lui Gr. Alecsandrescu, asupra vieții și activității acestuia, este apoi folosit pe larg sau în treacă, în funcție de cantitatea de material documentar existent sau de importanța lui pentru biografia poetului. Este o operă de reanimare a omului și activității lui artistice la orizontul contemporanității, în care deducțiile sau analogiile împlinesc lacunele lăsate de trecerea vremii asupra documentului.

Dacă în ce privește viața și prezentarea activității lui Gr. Alecsandrescu, urmările tot timpul în ambianța socio-culturală sau în mijlocul evenimentelor politice ale vremii, acad. G. Călinescu folosește metoda istorică, analiza operii se face în partea a doua a monografiilor după metoda comparatistă. Ea este prezentată tematic și în contextul literaturii române și universale.

Se demonstrează astfel că integrarea unui scriitor în curentele dominante ale vremii sale, departe de a-i știrbi din personalitate, slujește tocmai pentru a scoate în evidență aspectele deosebite, inedite, prin care el aduce o contribuție substanțială la acestea.

Prin poezia sa — căreia i se dedică, cum e și firesc mai bine de fapt sferții din studiul operii — Gr. Alecsandrescu se integrează în general romanticismul european, nu fără influențe însă și din epocile anterioare. Și mai ales, nu fără un aport original.

Prin meditații și elegii, poezia lui Gr. Alecsandrescu este cea mai puternică expresie a lărmărnismului la noi”, cu alte cuvinte a genului de romanticism practicat de scriitorul francez, care „nu făcea altceva decît să dezvolte lirica neoclasică a secolului al XVIII-lea”.

Meditațiile lui Lamartine erau însă religioase. Ale lui Gr. Alecsandrescu sînt politice și sociale. Poezia erotică nu înseamnă prea mult în definierea calităților sale de creator, ea menționează-se „la nivelul micilor poezii sensualiste a secol. XVIII-lea”. În schimb — subliniază acad. G. Călinescu — prin „capodopere” — „Umbra lui Mircea la Cozia sau anul 1840, prin epistolele care se încadrează în genul satiric, dar unele, cum este „Satira dînhului meu” și în cel dramatic, în sfîrșit prin fablele sale Gr. Alecsandrescu se inseriează printre precursorii lui Eminescu, al lui Macedonski și al altor mari scriitori care au ilustrat literatura noastră.”

Analiza tematică a operii dă — după cum se vede — prilejul lui G. Călinescu să urmărească pe linie evoluția literară a lui Gr. Alecsandrescu și dezvoltarea poeziei sale în cadrul poeziei universale și evoluția unor motive de-a lungul veacurilor să face incursiuni largi în literatura vremii, devalzînd prin asocieri originale aspecte noi pentru cititorul de azi.

Nicolae Iliu

De curînd a apărut la Moscova, în Editura Institutului de relații internaționale, un Curs practic de limba română a cărui autor este A.S. Sadekkaia. Dacă lînsăm scema de faptul că e primul manual sovietic mai dezvoltat (340 pagini) de limba română publicat în Uniunea Sovietică, apariția lui poate fi considerată un eveniment; pentru cine a avut prilejul de a-l cunoaște este o datorie plăcută ca în luna prieteniei romino-sovietice să remarcăm această nouă manifestare concretă a unei prietenii care se întărește necontenit.

Limba română a constituit în repetate rânduri un obiect de studiu pentru mai mulți lingviști ruși și sovietici. Acest interes științific, a cărui creștere s-a concretizat în ultimul timp în numeroase lucrări consacrate de lingviștii sovietici limbii române, poate fi el însuși o dovadă de prietenie, dar mai grăitor este în această privință interesul manifestat de cercurii mai largi de cetățeni sovietici prin frecventarea secțiilor de limba română existente la multe institute de învățămînt superior și prin exprimarea dorinței de a studia individual limba română.

Manualul de care ne ocupăm răspunde acestui dorință de înfiere în studiul limbii române, fiind destinat în primul rînd studenților, dar și amatorilor de studiu individual.

Autoarea și-a organizat materia predată în două părți: un curs introductiv de fonetică împărțit în 10 lecții și cursul principal, cu 27 de lecții. Primele zece lecții, mai scurte, cuprind reguli de pronunțare (cu exemple de cuvînte și apoi de propoziții, dispuse chiar în micile texte) și câteva noțiuni elementare de gramatică. Lecțiile din cursul principal sînt construite

Pe de altă parte, istoria literară este de multă vreme pentru G. Călinescu în primul rînd istorie. „Istoria literaturii române” este — cu anumite excepții, capitol al istoriei generale — sublinia el într-un moment de cotitură ideologică („Jurnalul literar”, 1947, nr. 1 p. 1). Istoricul, deci și istoricul literar — se arată mai departe în același studiu — „inventază” pe baza documentelor. „Epica istoricului se cuvine să fie seacă, limitată la colisiunea documentelor în fapte istorice”.

Această concepție asupra istoriei literare îl face pe autorul monografiilor despre Gr. Alecsandrescu să recurgă adesea la document, într-un stil direct, pentru a evita romanțarea. E întreprinsă în acest scop o vastă muncă de documentare, pentru a putea pe cît posibil toate sursele existente, cumpărînd acte, scotchind prin arhivele și jurnalele vremii, călătorind pe urmele personajului, luînd legătura cu urmașii acestuia. Tot ceea ce poate arunca o lumină cît de slabă asupra trăsăturilor personalității lui Gr. Alecsandrescu, asupra vieții și activității acestuia, este apoi folosit pe larg sau în treacă, în funcție de cantitatea de material documentar existent sau de importanța lui pentru biografia poetului. Este o operă de reanimare a omului și activității lui artistice la orizontul contemporanității, în care deducțiile sau analogiile împlinesc lacunele lăsate de trecerea vremii asupra documentului.

Dacă în ce privește viața și prezentarea activității lui Gr. Alecsandrescu, urmările tot timpul în ambianța socio-culturală sau în mijlocul evenimentelor politice ale vremii, acad. G. Călinescu folosește metoda istorică, analiza operii se face în partea a doua a monografiilor după metoda comparatistă. Ea este prezentată tematic și în contextul literaturii române și universale.

Se demonstrează astfel că integrarea unui scriitor în curentele dominante ale vremii sale, departe de a-i știrbi din personalitate, slujește tocmai pentru a scoate în evidență aspectele deosebite, inedite, prin care el aduce o contribuție substanțială la acestea.

Prin poezia sa — căreia i se dedică, cum e și firesc mai bine de fapt sferții din studiul operii — Gr. Alecsandrescu se integrează în general romanticismul european, nu fără influențe însă și din epocile anterioare. Și mai ales, nu fără un aport original.

Prin meditații și elegii, poezia lui Gr. Alecsandrescu este cea mai puternică expresie a lărmărnismului la noi”, cu alte cuvinte a genului de romanticism practicat de scriitorul francez, care „nu făcea altceva decît să dezvolte lirica neoclasică a secolului al XVIII-lea”.

Meditațiile lui Lamartine erau însă religioase. Ale lui Gr. Alecsandrescu sînt politice și sociale. Poezia erotică nu înseamnă prea mult în definierea calităților sale de creator, ea menționează-se „la nivelul micilor poezii sensualiste a secol. XVIII-lea”. În schimb — subliniază acad. G. Călinescu — prin „capodopere” — „Umbra lui Mircea la Cozia sau anul 1840, prin epistolele care se încadrează în genul satiric, dar unele, cum este „Satira dînhului meu” și în cel dramatic, în sfîrșit prin fablele sale Gr. Alecsandrescu se inseriează printre precursorii lui Eminescu, al lui Macedonski și al altor mari scriitori care au ilustrat literatura noastră.”

Analiza tematică a operii dă — după cum se vede — prilejul lui G. Călinescu să urmărească pe linie evoluția literară a lui Gr. Alecsandrescu și dezvoltarea poeziei sale în cadrul poeziei universale și evoluția unor motive de-a lungul veacurilor să face incursiuni largi în literatura vremii, devalzînd prin asocieri originale aspecte noi pentru cititorul de azi.

Nicolae Iliu

De curînd a apărut la Moscova, în Editura Institutului de relații internaționale, un Curs practic de limba română a cărui autor este A.S. Sadekkaia. Dacă lînsăm scema de faptul că e primul manual sovietic mai dezvoltat (340 pagini) de limba română publicat în Uniunea Sovietică, apariția lui poate fi considerată un eveniment; pentru cine a avut prilejul de a-l cunoaște este o datorie plăcută ca în luna prieteniei romino-sovietice să remarcăm această nouă manifestare concretă a unei prietenii care se întărește necontenit.

Limba română a constituit în repetate rânduri un obiect de studiu pentru mai mulți lingviști ruși și sovietici. Acest interes științific, a cărui creștere s-a concretizat în ultimul timp în numeroase lucrări consacrate de lingviștii sovietici limbii române, poate fi el însuși o dovadă de prietenie, dar mai grăitor este în această privință interesul manifestat de cercurii mai largi de cetățeni sovietici prin frecventarea secțiilor de limba română existente la multe institute de învățămînt superior și prin exprimarea dorinței de a studia individual limba română.

Manualul de care ne ocupăm răspunde acestui dorință de înfiere în studiul limbii române, fiind destinat în primul rînd studenților, dar și amatorilor de studiu individual.

Autoarea și-a organizat materia predată în două părți: un curs introductiv de fonetică împărțit în 10 lecții și cursul principal, cu 27 de lecții. Primele zece lecții, mai scurte, cuprind reguli de pronunțare (cu exemple de cuvînte și apoi de propoziții, dispuse chiar în micile texte) și câteva noțiuni elementare de gramatică. Lecțiile din cursul principal sînt construite

Pe de altă parte, istoria literară este de multă vreme pentru G. Călinescu în primul rînd istorie. „Istoria literaturii române” este — cu anumite excepții, capitol al istoriei generale — sublinia el într-un moment de cotitură ideologică („Jurnalul literar”, 1947, nr. 1 p. 1). Istoricul, deci și istoricul literar — se arată mai departe în același studiu — „inventază” pe baza documentelor. „Epica istoricului se cuvine să fie seacă, limitată la colisiunea documentelor în fapte istorice”.

Această concepție asupra istoriei literare îl face pe autorul monografiilor despre Gr. Alecsandrescu să recurgă adesea la document, într-un stil direct, pentru a evita romanțarea. E întreprinsă în acest scop o vastă muncă de documentare, pentru a putea pe cît posibil toate sursele existente, cumpărînd acte, scotchind prin arhivele și jurnalele vremii, călătorind pe urmele personajului, luînd legătura cu urmașii acestuia. Tot ceea ce poate arunca o lumină cît de slabă asupra trăsăturilor personalității lui Gr. Alecsandrescu, asupra vieții și activității acestuia, este apoi folosit pe larg sau în treacă, în funcție de cantitatea de material documentar existent sau de importanța lui pentru biografia poetului. Este o operă de reanimare a omului și activității lui artistice la orizontul contemporanității, în care deducțiile sau analogiile împlinesc lacunele lăsate de trecerea vremii asupra documentului.

Dacă în ce privește viața și prezentarea activității lui Gr. Alecsandrescu, urmările tot timpul în ambianța socio-culturală sau în mijlocul evenimentelor politice ale vremii, acad. G. Călinescu folosește metoda istorică, analiza operii se face în partea a doua a monografiilor după metoda comparatistă. Ea este prezentată tematic și în contextul literaturii române și universale.

Se demonstrează astfel că integrarea unui scriitor în curentele dominante ale vremii sale, departe de a-i știrbi din personalitate, slujește tocmai pentru a scoate în evidență aspectele deosebite, inedite, prin care el aduce o contribuție substanțială la acestea.

Prin poezia sa — căreia i se dedică, cum e și firesc mai bine de fapt sferții din studiul operii — Gr. Alecsandrescu se integrează în general romanticismul european, nu fără influențe însă și din epocile anterioare. Și mai ales, nu fără un aport original.

Prin meditații și elegii, poezia lui Gr. Alecsandrescu este cea mai puternică expresie a lărmărnismului la noi”, cu alte cuvinte a genului de romanticism practicat de scriitorul francez, care „nu făcea altceva decît să dezvolte lirica neoclasică a secolului al XVIII-lea”.

Meditațiile lui Lamartine erau însă religioase. Ale lui Gr. Alecsandrescu sînt politice și sociale. Poezia erotică nu înseamnă prea mult în definierea calităților sale de creator, ea menționează-se „la nivelul micilor poezii sensualiste a secol. XVIII-lea”. În schimb — subliniază acad. G. Călinescu — prin „capodopere” — „Umbra lui Mircea la Cozia sau anul 1840, prin epistolele care se încadrează în genul satiric, dar unele, cum este „Satira dînhului meu” și în cel dramatic, în sfîrșit prin fablele sale Gr. Alecsandrescu se inseriează printre precursorii lui Eminescu, al lui Macedonski și al altor mari scriitori care au ilustrat literatura noastră.”

Analiza tematică a operii dă — după cum se vede — prilejul lui G. Călinescu să urmărească pe linie evoluția literară a lui Gr. Alecsandrescu și dezvoltarea poeziei sale în cadrul poeziei universale și evoluția unor motive de-a lungul veacurilor să face incursiuni largi în literatura vremii, devalzînd prin asocieri originale aspecte noi pentru cititorul de azi.

Nicolae Iliu

De curînd a apărut la Moscova, în Editura Institutului de relații internaționale, un Curs practic de limba română a cărui autor este A.S. Sadekkaia. Dacă lînsăm scema de faptul că e primul manual sovietic mai dezvoltat (340 pagini) de limba română publicat în Uniunea Sovietică, apariția lui poate fi considerată un eveniment; pentru cine a avut prilejul de a-l cunoaște este o datorie plăcută ca în luna prieteniei romino-sovietice să remarcăm această nouă manifestare concretă a unei prietenii care se întărește necontenit.

Limba română a constituit în repetate rânduri un obiect de studiu pentru mai mulți lingviști ruși și sovietici. Acest interes științific, a cărui creștere s-a concretizat în ultimul timp în numeroase lucrări consacrate de lingviștii sovietici limbii române, poate fi el însuși o dovadă de prietenie, dar mai grăitor este în această privință interesul manifestat de cercurii mai largi de cetățeni sovietici prin frecventarea secțiilor de limba română existente la multe institute de învățămînt superior și prin exprimarea dorinței de a studia individual limba română.

Manualul de care ne ocupăm răspunde acestui dorință de înfiere în studiul limbii române, fiind destinat în primul rînd studenților, dar și amatorilor de studiu individual.

Autoarea și-a organizat materia predată în două părți: un curs introductiv de fonetică împărțit în 10 lecții și cursul principal, cu 27 de lecții. Primele zece lecții, mai scurte, cuprind reguli de pronunțare (cu exemple de cuvînte și apoi de propoziții, dispuse chiar în micile texte) și câteva noțiuni elementare de gramatică. Lecțiile din cursul principal sînt construite

Pe de altă parte, istoria literară este de multă vreme pentru G. Călinescu în primul rînd istorie. „Istoria literaturii române” este — cu anumite excepții, capitol al istoriei generale — sublinia el într-un moment de cotitură ideologică („Jurnalul literar”, 1947, nr. 1 p. 1). Istoricul, deci și istoricul literar — se arată mai departe în același studiu — „inventază” pe baza documentelor. „Epica istoricului se cuvine să fie seacă, limitată la colisiunea documentelor în fapte istorice”.

Această concepție asupra istoriei literare îl face pe autorul monografiilor despre Gr. Alecsandrescu să recurgă adesea la document, într-un stil direct, pentru a evita romanțarea. E întreprinsă în acest scop o vastă muncă de documentare, pentru a putea pe cît posibil toate sursele existente, cumpărînd acte, scotchind prin arhivele și jurnalele vremii, călătorind pe urmele personajului, luînd legătura cu urmașii acestuia. Tot ceea ce poate arunca o lumină cît de slabă asupra trăsăturilor personalității lui Gr. Alecsandrescu, asupra vieții și activității acestuia, este apoi folosit pe larg sau în treacă, în funcție de cantitatea de material documentar existent sau de importanța lui pentru biografia poetului. Este o operă de reanimare a omului și activității lui artistice la orizontul contemporanității, în care deducțiile sau analogiile împlinesc lacunele lăsate de trecerea vremii asupra documentului.

Dacă în ce privește viața și prezentarea activității lui Gr. Alecsandrescu, urmările tot timpul în ambianța socio-culturală sau în mijlocul evenimentelor politice ale vremii, acad. G. Călinescu folosește metoda istorică, analiza operii se face în partea a doua a monografiilor după metoda comparatistă. Ea este prezentată tematic și în contextul literaturii române și universale.

Se demonstrează astfel că integrarea unui scriitor în curentele dominante ale vremii sale, departe de a-i știrbi din personalitate, slujește tocmai pentru a scoate în evidență aspectele deosebite, inedite, prin care el aduce o contribuție substanțială la acestea.

Prin poezia sa — căreia i se dedică, cum e și firesc mai bine de fapt sferții din studiul operii — Gr. Alecsandrescu se

Cel fel de om este Sebastian Săceleanu?
Recunosc, o asemenea întrebare nu se prea potrivește în
capul unei proze epice, care ar fi trebuit, să înceapă altfel, știu
eu, cu o descriere de natură, de pildă, „Afară plouă mărunț”, sau
cu sesizarea unei atitudini semnificative: „de-o jumătate de oră
e se uită în oglindă” sau, în tot cazul, cu ceva în genul ăsta.
Dar ce să fac, dacă m-a izbit la acest Sebastian Săceleanu,
de profesie inginer petrolist, încă tânăr, tocmai o anume alcătuire
contradictorie a persoanei lui? Și întrebarea s-a născut, firește,
ca o necesitate. Dar să fiu mai explicit. Pur și simplu n-am putut
să înțeleg, chiar din clipa cînd l-am cunoscut, cum se face că un
inginer, deci un om al calculului exact — al unei activități aspre,
practice, lucide, preocupat toată ziua de grăncie, sape, de cantită-
țile de metri foraj, de compoziția chimică a noroiului etc. să fie
în intimitatea lui alit de romanțos. Asta o sesizezi imediat, din
cel mai neînsemnat amănunt, cum ar fi colecția lui de fotogra-
fii, care reprezintă sonde poetice profilate în amurg sau oglindin-
du-se în luciul apei, pomii înfloriți sub care stau fete melancolice
cu privirea pierdută în zări. Sînt sonde obișnuite de foraj — nr.
432, cu talpa la 1731 de metri — sînt fete obișnuite, ca Măriuca
‘ui Toader, de pildă, cărora fotografatul amator le-a estompat far-
mecul inedit al determinării concrete, pentru a le învâluia într-o
notă comună de dulce sentimentalism...

Dar poate că, totuși, argumentul ăsta cu pozele nu este sufie-
cient de convingător. Poate că e de vină aparatul de fotografiat și
nu mina și ochiul celui în cauză. Dar Sebastian Săceleanu nu se
dezmințea ca interlocutor. De mdată ce părăsește domeniul me-
trilor foraj, al economiilor și al pretului de cost, vorbirea sa ca-
pătă un ton patetic și evocator: „Cite gânduri și visuri trăiesc
în sufletul fiecărui sondor!... Unul în timp ce ascultă grănciul,
se gîndește ce va da sonda aceea. Altul, poate, e îndrăgostit, și
cînd șterge uleiul de pe motor, se gîndește la iubita lui...”. La fel
ca și în poze. O notă dulce de sentimentalism învâluie totul.
Oare el, Sebastian Săceleanu, ca inginer, care zi de zi stă de
vorbă cu Popescu, Bănică sau Ștecu, crede într-adevăr că ei sînt
așa, sau datorită unui automatism al imaginației, căpătând prin
obișnuință, nu-și poate evoca impresiile decît sentimentalizînd
totul? Cea de a doua alternativă pare mai plauzibilă. Lui Sebas-
tian Săceleanu îi place să fie romantic, patetic, să epateze. El
zice, de pildă, dînd glasului un ton adecvat, grav: „Orice sondă
are trei destine. Ori i se montează un cap de erupție, ori i se
pune o placă pe care scrie „abandonat”, ori izbucnește din ea un
crăter cu o flacără la mijloc. Nici un cimitir nu e mai trist decît
sondă fără viață. Cîte visuri se duc o dată cu ea...”. E obiș-
nuinta poză romantică de la începutul secolului trecut...

Totuși, Sebastian Săceleanu nu mi-ar fi trebuit mai mult decît
curiozitatea de-a da de rostul unui caracter incilcit, nu și dorința
de a scrie despre el, dacă la un moment dat, prin potopul acela
de confesii lirice și afirmații epatante, n-aș fi simțit vibrația
unor sentimente autentice. Bruce, poate fără voia lui, el deveni
interesant. Îmi vorbea, bine înțeles, tot despre dînsul, tot exaltat,
dar — lucru curios — aceasta nu mă deranja.
— Cea mai plăcută, cea mai frumoasă zi din viața unui ingi-
ner este ziua cînd se pune în funcție un nou șantier. Ziua asta
se ivește după luni și luni de muncă și de încordare, ca un soare
printre nori de furtună. Stai în mijlocul oamenilor, la fel de emo-
ționali ca și tine, cu ochii ațintiți la sondă și vezi că apar gaze...
Și te-ntrebi: va fi petrol? Dar apare apă. Aștepti din nou, cu
încordare și te-ntrebi: Va fi și petrol? Dai dispoziție să se facă
o operație de spălare. Și te-ntrebi: Acum va ieși petrol?... O
asemenea zi am trăit în M... zi pe care n-am s-o uit niciodată în
viață.

Da, în momentul acela mi-a plăcut să-l ascult. Era mărturisire
unei emoții puternice, directă — frumoasă și impresionantă
prin ea însăși și ca atare neavînd nevoie să mai fie înfrumuse-
țată. De altfel, Sebastian Săceleanu, vorbindu-mi, retrîcea cu
afită intensitate vechile emoții, încît uitase să mai fie roman-
țos. În clipa aceea era el însuși, cel adevărat sau așa cum poate
ar fi trebuit să devină, dacă...

O asemenea zi am trăit în M... repetă Sebastian Săcele-
anu, povestind mai departe. Ziua aceasta revenea să se adauge
altora, dinaintea ei, de asemenea unica în felul lor... Fiindcă
zilele trăite în M. constituie perioada cea mai frumoasă din viața
mea. Tîn minte — irtați-mă că mă abat de la șirul povestirii —
clipa aceea cînd am intrat prima dată în aceste tinuturi de basm.
De jur împrejur, munții, ca o cetate, pe toată întinderea orizon-
tului, iar în mijlocul lor o vale încântătoare, valea L. Era în
iunie, natura trezită încă din primăvară era în toată puterea tîne-
reții ei. Veneam cu un camion. Am spus soferului să oprească,
am ieșit din cabină și m-am urcat deasupra. Am vrut să pătrund
în mine, o dată cu miremele purtate de vînt, farmecul acestor
locuri. Aici am avut norocul să încep meseria mea de petrolist
și să apăs primele sonde. Tot aici, am trăit și cea mai frumoasă
zi, ziua împlinirii mele ca om, cînd a intrat în funcțiune prima
sondă. Mă legasem sufletește de oamenii din satul în care era
șantierul nostru. Îmi plăcea firea lor, liniștită ca a unor înțelepți,
portul, istoria, pe care au cercetat-o din cărți, citind tot ce era
în legătură cu regiunea; îmi plăceau horele lor, petrecerile; îmi
plăcea să stau la taifas cu bătrînii satului, transcriam cîntecele
și baladele lor... Înțelepți, oamenii aceștia, care-mi deveniseră
atît de apropiați, pe care-i iubeam, ca pe frații mei, așteptau să
dăm petrol. Nu se supărau, dacă pentru o sondă trebuia sacrifi-
cată o casă, sau o grădină... Ei singuri mi le ofereau... Înțelepți,
ei știu și cu atît mai mult noi, cei de la foraj, că petrolul va

de aburi. Atunci m-am hotărît: mă voi specializa neapărat în foraj, ca să dau viață
locurilor și nu să asist la îmbătrînirea înecată a sondelor. N-aș putea rezista multă
vreme în fața unui astfel de spectacol... Înțeleg, dacă mi-ar zice careva să mă duc
la Paris sau la Polul Nord... — eu aș prefera — fără să ezit — Polul Nord...

Asta e tot. Aștept părerea.
— Mă simt dezolat. Cînd povestești faptele ca atare, ești cit se poate de
pozitiv.

— Cum explici asta?
— Eu știu. Probabil că, metamorfoza se produce cînd începi să comentezi sau să
faci filozofie...

— Răbdare. Încă n-am terminat... Poate am să-ți fac o surpriză...
— Capitulul trei, — continuă Sebastian Săceleanu. Trec peste anii studenției, ca
să ajung mai repede la ceea ce ne interesează, petrolul.

Profesorul m-a sfătuit să plec pe șantier. „Ești tînăr — mi-a spus. Practica în
schelă e un capital, care oricînd îți va fi util”. Am plecat chiar în localitatea unde
coplărisem. Revederea cu locurile natale a fost emoționantă, mai ales că sosem cu
trenul într-un amurg... Tî-aș putea descrie, după trecerea ailor: ani, cum arăta cerul,
— fiindcă nu toate amurgurile sînt la fel... Dar îți zic altă: a fost cel mai frumos
amurg pe care l-am văzut în viața mea. Dumneata descrie-cum poțtești. În fine,
revederea cu cei dragi, cu băieții cu care copilărisem etc. Mi se da să forez o sondă
însemnată — tîn minte și acum — cu un ics pe hartă, făcut cu creionul chimic... Eu
fînsă cunoșteam locul: acolo se afla o salcie bătrînă pe care am și fotografiat...
Foștii mei prieteni din copilărie, tovarășii de joc, sînt acum împreună cu mine la o
sondă adevărată. Mă bucuram de considerația lor. La atelier, cînd am nevoie să fac
urgent o piesă, băieții rămîn peste program, stau și noaptea... Nu-și așa că e emoțio-
nant? ... Tot aici fac un lucru cu care mă mîndresc, deoarece e o mare izbîndă morală.
Mă port bine cu cel mai înverșunat dușman al tălăului meu. Datorită lucrărilor lui,
fața, tot inginer, a trebuit să se pensioneze înainte de vreme.
Cum se zice a fost îndelungat. Cînd am venit eu, intrîngul
s-a speriat. Credea că o să mă răzbum. M-am purtat frumos,
cu generozitate. L-am angajat la mine ca notoriat. Mai mult,
cînd s-a îmbolnăvit l-am vizitat la spital. Văzîndu-mă la că-
pătîiul lui, a început să plînga: „Cum, dumneavoastră? După
toate cîte v-am făcut? Nimeni n-a venit să mă vadă, nici
chiar prietenii și dumneavoastră. Vă rog din suflet să mă
iertăți!”

— Și l-ai iertat? — am intervenit eu.
— Da.
— Deși erai convins că e vinovat?
— Da. Ca să-i demonstrez că-i sînt superior prin genero-
zitate. Asta a fost răzbumarea mea...
— Ei, la o surpriză ca asta chiar că nu mă așteptam... —
spuse sincer uimit. Asta-i prea de tot...
— Ce, nu mă crezi?
— Te cred, te înțeleg — dar nu te aprob de loc...
— Ce, iar am fost romanțos?...
— Și încă cum. Asta aduce a răzbumare gen Monte-Cristo.
Mai rău, e aplicarea unui principiu moral anacronic, stupid:
„Nu faceți rău dușmanilor voștri; rugați-vă pentru păcatele
lor. Dacă unul îți dă o palmă, întoarce-i și obrazul celălalt!”
Iartă-mă, dar și-am promis să fiu absolut sincer: e o gene-
rozitate lipsită de demnitate.

— Bine, dar l-am făcut să-mi ceară iertare...
— Ei și, unde-l izbindă? Te-ai gîndit că omul acesta s-a purtat rău și că într-o
altă ocazie ar putea să se poarte la fel...
— Am vrut să-i demonstrez că-i sînt superior...
— Splendid gest... n-am ce zice! Ce dovadă de umanitate, de sublim... Numai
că se lovește ca năca-n perete de realitățile veacului nostru... Lasă-mă să-ți explic...
Omul secolului nostru trebuie să fie lucid, intrinsec și de rău... Toți criminalii
de război, comandanții de lagăre de exterminare versă lacrimi de crocodil în boxa acu-
zațiilor. Cu asemenea principii nu schimbăm lumea, generoase. Ca dovadă că morala
religioasă, promovîndu-le, n-a extirpat răul, ci din contra l-a extins, l-a adîncit...

Vroiam să adaug că pe bună dreptate, omul simplu consideră asemenea gene-
rozități ca fiind naive, spunînd: „Omul bun e prost!” — dar am tăcut, văzînd că, feșiera
mea îl descumpănise, pe celălalt. Parcă a sufla un vînt rece. Pierdusem contactul su-
fletesc, necesar unor destăinări.

— Cred, totuși, că sînt un om demn — reluă el discuția, după o lungă tăcere.
Ai s-o vezi chiar în capitolul ce urmează. Tot în perioada cînd lucram ca „gazist” am
cunoscut o studentă din Cluj... Fata mi-a plăcut, era brunetă, sentimentală, purta
cozi — silbiciunea mea. Se părea că nici eu nu-i eram indiferent. Eu sufăr, cum îți
spuneam, de boala epistolelor. Simt nevoia să fac confesiuni. Așa că, am început s-o
asaltz cu interminabile scrisori, pe care le expediam una după alta, fără să mai aștept
răspunsul... Poate că o amuzam, poate că-i plăcea să primească zilnic o scrisoare la
cîmpina, de la un inginer, ceea ce-i flata vanității, poate că, mai știu eu de ce... Fiindcă
răspundea în doi peri, așa și așa... De lămurit, m-am lămurit mai tîrziu, cînd am plecat
s-o vîd la Cluj. Ne-am dus împreună la un bal studentesc. Aici, într-un moment,
cînd ea mă credea plecat la bufet, am surprins-o, fără să vreau, discutînd cu o colegă.
„La Gogu tîn, însă e nehotărît, nu știu dacă mă va lua de nevastă. Ar fi și Florică,
dar e prea tînăr... Asta, inginerul, tîne mult la mine, însă...” N-am auzit ce-a întrebat-o
colega. Simpatia mea l-a răspuns: „Îl păstrez așa, pentru orice eventualitate. Mă gîn-
desc că un inginer, totuși, nu e rău...”, Mi-a fost extrem de rușine că auzisem discuția,
de parcă aș fi spionat-o înădins. Am plecat și mi-am frecat obrazul cu apă rece. În
capul meu era un întreg haos. Doar un singur gînd clar: trebuia să plec de aici cît
mai repede și am plecat fără să-i spun nimic. Nu i-am răspuns nici la cele două scri-
sori ale ei, pe care le-am rupt fără să le citesc... Ei, ce spui?

— Ai reacționat firesc, și cred că ea a înțeles, fără explicație, deși citeva rînduri
măcar de politețe puteai să-i trimiți. Dar ia — răspunde-mi sincer: de ce, de data
asta n-ai mai căutat să fii generos?
— Știu eu? Nu m-am gîndit. Dar cred că nu puteam să reacționez altfel. Nu
mă lăsa inima.

— Și ai procedat just. Ai blamat atît de mult, ai primit-o reacție normală. N-ai
mai căutat să pozezi, să dovedești nu știu ce principii abstracte... Pe dumneata te
strică ceea ce am zis și mai înainte, în gîmă, tendința spre speculație filozofică, spre
visarea rupă de realitate... Te-ai încrezut orbește într-un sentiment ce nu există încă,

— Nu știu. E un vechi obicei.
Grănicul pornește zgîndind platforma. Cu scriștii metalic, coloana coboară.
Se oprește. I se dă o mîscare de rotație, și auzim primul șoc al sapei care se însu-
brează în stratul de pîmînt...
Ne-ntorcem de acolo pe același drum, dar acum e întuneric de-a binelea.
Plouă în continuare... Ne orientăm după farurile camioanelor, care trec pe sosea...
— Ce-aș mai putea să-ți spun? — vorbî Săceleanu în timp ce calcăm masa
nedeslușită, clișoasă de pe drum. — Am venit la schela asta și ce fac aici, ai văzut
dumneata...
— Asta e totul? Parcă era vorba de douăsprezece capitole.
— Și acum cîte sînt?
— În cel mai bun caz nouă... — Da, asta e tot.
— Nu știu de ce dar eram decepționat.
— Și-aici cum te simți? — I-am întrebat.
— Bine. Vreau să fiu de folos oamenilor, adică să lupt pentru tehnica nouă
să dau cît mai multe economii... Print-o organizare și muncă demne de un inginer...
Asta urmăresc... Nu mă-mpac însă cu lucrul de mintuală, cu acel „sapă repede și
oricum”, numai să facem cît mai mulți metri, să realizăm planul... Cu o jumătate
de sapă, cu un sfert de pompă... numai repede și iar repede! Dar ca să-ți faci o
idee despre munca mea, mai stăi de vorbă și cu alții... Dacă nu-ți ajunge materialul,
mai combină cu ce îți-au povestit alții. Așa fac scriitorii...
Nu i-am răspuns nimic. Mergeam alături, ca două umbre, privind luminile
mișcătoare de pe soseaua din fața noastră. Mă gîndeam: „Ce rost are să combin?
Tocmai asta n-aș fi vrut. În fond, intenția mea e chiar de la început, n-a fost, să
creez un erou, ci să-mi explic un om. Și într-o oarecare măsură, lucrul acesta este
mai greu.
Am găsit la șosea, ca să așteptăm mașina care trebuia să ne aducă înapoi,
la birourile schelei:
— Îmi ești dator cu un răspuns... Știi care? — Îm spuse Sebastian Săceleanu,
ferindu-se de luminile orbitoare ale unui camion care trecu în plină viteză.
Eram din nou, confundat, amîndoi, în cel mai desăvîrșit întuneric. Lumina
fulgerătoare parcă ne apăsase. I-am spus:
— Mi-a plăcut la dumneata dragostea pentru munca asta. Ești legat de schelă,
de oameni, — cum să-ți explic — cu toată ființa... Parcă și șoseaua asta face parte
din dumneata. Și asta e mult... E esențialul...
Era liniște și întuneric. Circulația se mai potolise. Ceața probabil s-a mai ridicat,
fiindcă luminile sondelor îndepărtate se zăreau mai clare. Am vorbit iar:
— Ce să-ți mai spun? Cu timpul, sînt sigur, te vei lepăda de poza asta
romantic-desuetă. Schela te va șlefui, te va face mai simplu... Și mie, de cînd
umbiu în petrol, mi s-a întîmplat asta...
Liniște și întuneric. Apoi, iar o lumină orbitoare. Dar nu e mașina noastră, ci
un camion al schelei. Sebastian Săceleanu îl oprește. E ora opt. N-are rost să mai
așteptăm. Ne urcăm pe platforma de sus și plecăm mai departe. În urma noastră,
prin întuneric, se văd luminile sondelor...

— E ora patru. Am stat ceva la taifas. Hai să-ți mai povestesc un capitol ca să
fie șase. Restul pe mîine... Îți dau eu un telefon...
— De acord.

— De fapt, nici nu e prea lung. Lucram, tot la explorarea la T... Teren dur, cu pre-
sioni mari. Forajul înainta cu viteză de broască țestoasă. Directorul schelei, mă cheamă
la el și-mi zice: „Dacă ajungem la sfîrșitul lunii la 300 m ești bun de felițat”. Eu mă
pun pe treabă. Vorba aia — trag tare. Avem de altfel și un brigadier bun. La sfîrșitul
lunii ajung la 700 m. Cînd mă prezint la director, și-i spun ce-am realizat, el se uită
cu reproș la mine: „Cum? numai atît?”

Aici, Sebastian Săceleanu tăcu brusc. M-am adresat ca unui om adormit:
— Ei, numai atît?
— Asta e tot.
— Parcă e o anecdotă.

— Pentru mine însă are un anume tîlc. Un superior nu trebuie să se arate
niciodată mulțumit de subalternii săi...
— Sau altfel formulat: un conducător trebuie să fie exigent... Asta ai vrut
să zici?...

— Intocmai. Deci am încheiat șase capitole. Acum, la revedere și pe mîine...
Aș fi vrut ca a doua zi să-i cer unele lămuriri. Mi se părea tot capitolul ăsta
fără cap și coadă. Poate că interlocutorul era grăbit să ajungă la vreo întîlnire și din
cauza asta l-a scurtat. Sau poate, este un capitol de umplură, ca să iașă fix două-
sprezece cu totul. Amîndouă alternative erau la fel de posibile, avînd în vedere ca-
racterul lui Sebastian Săceleanu. Misterul capitolului s-a rămas însă pe veci nede-
zlegat. A doua zi, nici a treia, nici a zecea n-am mai primit telefonul promis. În timpul
verii am primit o ilustrată dintr-o stațiune balneară. Atît, l-am scris la schelă. Nu mi-a
răspuns. Ce se întîmplase? A trebuit să-l caut eu, peste cîteva luni, la oficiul unde
lucra, ca să obțin continuarea celeilalte jumătăți. Intre timp,
el se răzgîndise, din cine știe ce motive. Am reluat munca
de lămurire de la capăt, — așa că rezolvarea misterului din
capitolul șase a căzut pe plan secundar.

Cea de-a treia întîlnire a avut loc toamna. Ploua fără
înterupere. Norii se tirau pe pîmînt, cenușii.
— Am mers așor, în tăcere, vreo douăzeci de kilometri,
pînă în dreptul unor sonde, aflate în foraj. Aici eu și Săcele-
leanu ne-am dat jos, ca să apucăm pe-un drum lăturalnic.
Noroiul era prea mare ca să poată intra mașina. Ne-am în-
țeles cu ceilalți, ca la ora 7 seara să-i așteptăm din nou la
șosea.

Plouă, plouă mărunț, cenușiu. S-a lăsat întuneric, deși
e abia ora 4 după amiază. Spre surprinderea mea, Sebastian
Săceleanu se înveselește:
— Ei, ce zici de vremea asta? Acum are farmec să
umbli prin schelă. Cînd e senin nu-ți nici o șofală.
Eu, însă, tot la ale mele adusei vorba:
— Hai, să vedem ce urmează în capitolul șapte.

— Bine, dar aici nu poți nota...
— Nu-i nimic. Am o memorie trăinică și fidelă. Sînt
în stare să reproduc cu exactitate o discuție care a durat
două-trei ore.

— Capitolul șapte ar fi cel cu regiunea M... — spune
el cu o încetineală ce nu-i era caracteristică...
— Da. Despre asta mi-ai vorbit. Intrarea dumitale trium-
fală sus pe un camion. Priveliștea unui tîm de basm. Oamenii de acolo. Ziua cînd
Ar mai fi ceva de adăugat?...

— Cîteva amănunte. Mi-am construit o casă de lemn, cum se obișnuiește prin
partea locului. Eram în vorbă cu o fată de prin Oradea — adică îi scriam scrisori.
Vroiam s-o iau de nevastă și l-am pregătut un pînat tip Săceleanu... Dar a trebuit să
plec din schelă aceea... Intrasem în conflict cu contabilul șef pentru niște state de
salarii cărora eu le contestam valabilitatea... Intruși, după părerea mea, conținea
nume fictive... Am sesizat ministrul... A fost trimisă o comisie de control... Pe urmă
sondele de foraj au fost mutate în altă parte... Toate acestea mi-au produs o asemenea
stare de deprimare incit... Am vîndut casa unei Marii cu cozi, care trebuia să se
mărite și mi-am dat demisia... M-am făcut geolog...

Am continuat să mergem prin ploaie. Cerul cenușiu începea să se întunece. Din
loc în loc, prin norii de ceață jucau flăcări singurace... Probabil, că dezluzia lui
Săceleanu — mă gîndeam — provine tot din visurile sale romantice care nu tîn
seama de realitate. S-a izbit de greutăți și a dat înapoi. Dar nu l-am spus nimic.

— Ce-a fost după asta? — am reluat eu firul, ceea mi tîrziu...
— Am devenit geolog... Mă faci dumneata poet și mai nu știu cum, dar
geologii sînt și mai poeți decît mine. N-au o viziune exactă, inginerescă a lucruri-
lor, — deși să nu crezi că lucrează pe ghicite. Raportul meu, la sfîrșitul companiei,
este primit cu superlogii. Eu însă nu eram satisfăcut. „Ia te uită, am tras cîteva
linii acolo, am fixat cîteva cote și sînt felițat...” În timpul ăsta, ca inginer de foraj
aș fi pus în funcțiune douăzeci de sonde, săpam optzeci de mij de metri... Aș fi
rezolvat instrumentații complicate, chit că n-aș fi dormit noaptea... Pe scurt, nu
eram satisfăcut cu munca mea de notoriat, cu rucusul în spinare prin coclauri. Mi
se părea că trăiesc degeaba, fără rost... Și astfel, într-o primăvară, era într-un amurg,
aș din depărtare bălăile unui gater, sau ale unui motor... Alerg prin pădure, prin
tufe, cranji tot mă iubeam în față, mi s-aggă de haine... Aveam impresia că aud
pompele unei sonde, cu toate că știam că e imposibil... Totuși, alerg mai departe.
Zgomotul se aude din ce în ce mai deslușit. Mirosul de gaze îmi înăfăște senzația
că sînt în apropierea petrolului... Bineînțeles, că, așa cum mă așteptam, a fost o
fluizi... Eu însă am simțit nemijlocit, cu toată ființa mea, că trebuie să mă întorc
înapoi, la... munca mea.

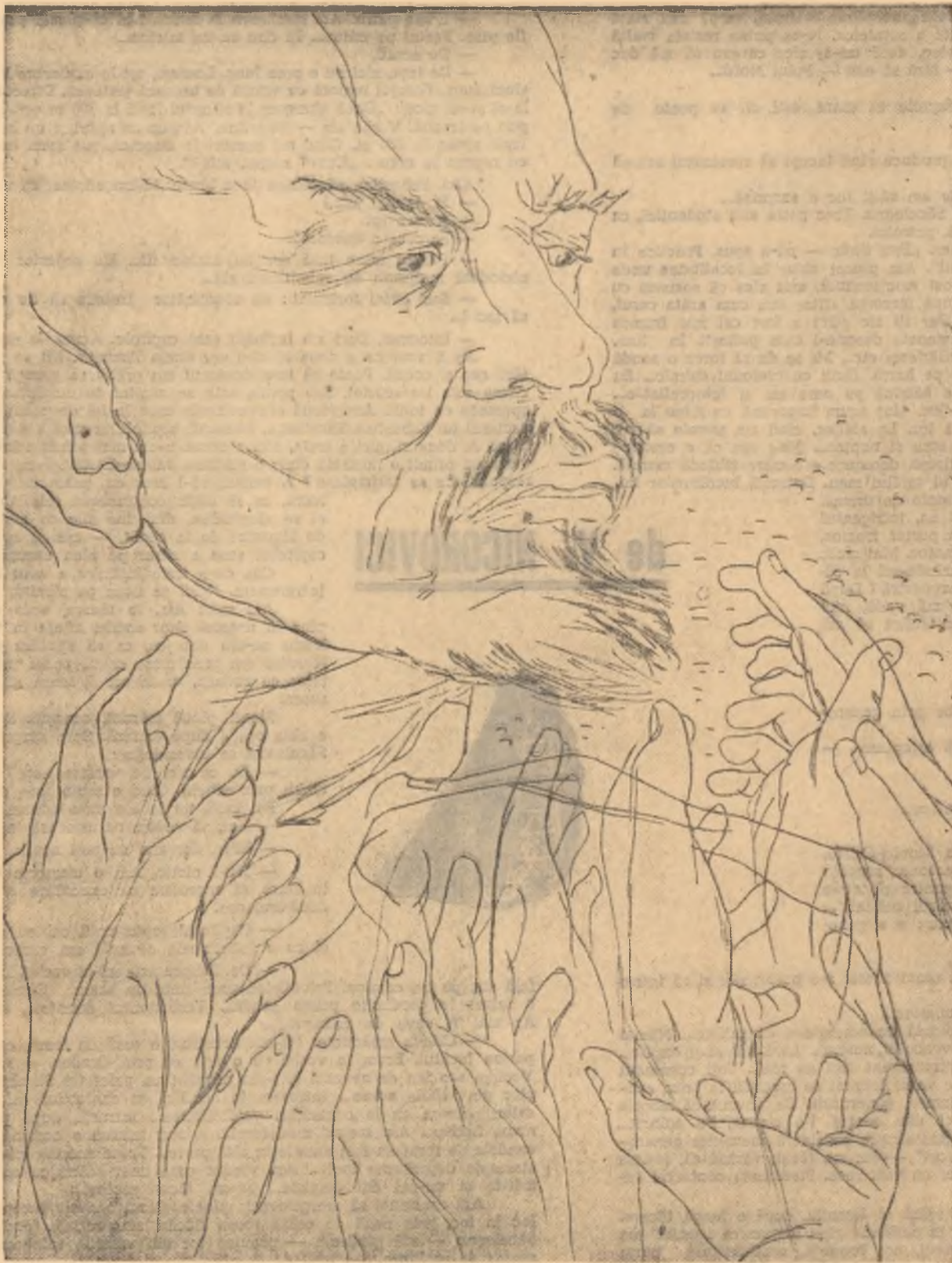
În fața noastră se arată sonda spre care mergeam. Turla ei se pierde în cenu-
șiu-întunecat al inserării. Oamenii fortoșeci la lumina palidă a becurilor. Se pre-
gătesc să înceapă forajul. Sebastian Săceleanu stă de vorbă cu brigadierul, dîndu-i
îndrumări scurte. Lucrul continuă. Unii sudează derivații, alții curăță „lada”. Se
frezează dopul de ciment. Înainte de introducerea sapei, Săceleanu se apleacă și
aruncă o monedă de cinci bani în gura sondei...
— De ce? — îl întreb.

— Nu știu. E un vechi obicei.
Grănicul pornește zgîndind platforma. Cu scriștii metalic, coloana coboară.
Se oprește. I se dă o mîscare de rotație, și auzim primul șoc al sapei care se însu-
brează în stratul de pîmînt...
Ne-ntorcem de acolo pe același drum, dar acum e întuneric de-a binelea.
Plouă în continuare... Ne orientăm după farurile camioanelor, care trec pe sosea...
— Ce-aș mai putea să-ți spun? — vorbî Săceleanu în timp ce calcăm masa
nedeslușită, clișoasă de pe drum. — Am venit la schela asta și ce fac aici, ai văzut
dumneata...
— Asta e totul? Parcă era vorba de douăsprezece capitole.
— Și acum cîte sînt?
— În cel mai bun caz nouă... — Da, asta e tot.
— Nu știu de ce dar eram decepționat.
— Și-aici cum te simți? — I-am întrebat.
— Bine. Vreau să fiu de folos oamenilor, adică să lupt pentru tehnica nouă
să dau cît mai multe economii... Print-o organizare și muncă demne de un inginer...
Asta urmăresc... Nu mă-mpac însă cu lucrul de mintuală, cu acel „sapă repede și
oricum”, numai să facem cît mai mulți metri, să realizăm planul... Cu o jumătate
de sapă, cu un sfert de pompă... numai repede și iar repede! Dar ca să-ți faci o
idee despre munca mea, mai stăi de vorbă și cu alții... Dacă nu-ți ajunge materialul,
mai combină cu ce îți-au povestit alții. Așa fac scriitorii...
Nu i-am răspuns nimic. Mergeam alături, ca două umbre, privind luminile
mișcătoare de pe soseaua din fața noastră. Mă gîndeam: „Ce rost are să combin?
Tocmai asta n-aș fi vrut. În fond, intenția mea e chiar de la început, n-a fost, să
creez un erou, ci să-mi explic un om. Și într-o oarecare măsură, lucrul acesta este
mai greu.
Am găsit la șosea, ca să așteptăm mașina care trebuia să ne aducă înapoi,
la birourile schelei:
— Îmi ești dator cu un răspuns... Știi care? — Îm spuse Sebastian Săceleanu,
ferindu-se de luminile orbitoare ale unui camion care trecu în plină viteză.
Eram din nou, confundat, amîndoi, în cel mai desăvîrșit întuneric. Lumina
fulgerătoare parcă ne apăsase. I-am spus:
— Mi-a plăcut la dumneata dragostea pentru munca asta. Ești legat de schelă,
de oameni, — cum să-ți explic — cu toată ființa... Parcă și șoseaua asta face parte
din dumneata. Și asta e mult... E esențialul...
Era liniște și întuneric. Circulația se mai potolise. Ceața probabil s-a mai ridicat,
fiindcă luminile sondelor îndepărtate se zăreau mai clare. Am vorbit iar:
— Ce să-ți mai spun? Cu timpul, sînt sigur, te vei lepăda de poza asta
romantic-desuetă. Schela te va șlefui, te va face mai simplu... Și mie, de cînd
umbiu în petrol, mi s-a întîmplat asta...
Liniște și întuneric. Apoi, iar o lumină orbitoare. Dar nu e mașina noastră, ci
un camion al schelei. Sebastian Săceleanu îl oprește. E ora opt. N-are rost să mai
așteptăm. Ne urcăm pe platforma de sus și plecăm mai departe. În urma noastră,
prin întuneric, se văd luminile sondelor...

— Nu știu. E un vechi obicei.
Grănicul pornește zgîndind platforma. Cu scriștii metalic, coloana coboară.
Se oprește. I se dă o mîscare de rotație, și auzim primul șoc al sapei care se însu-
brează în stratul de pîmînt...
Ne-ntorcem de acolo pe același drum, dar acum e întuneric de-a binelea.
Plouă în continuare... Ne orientăm după farurile camioanelor, care trec pe sosea...
— Ce-aș mai putea să-ți spun? — vorbî Săceleanu în timp ce calcăm masa
nedeslușită, clișoasă de pe drum. — Am venit la schela asta și ce fac aici, ai văzut
dumneata...
— Asta e totul? Parcă era vorba de douăsprezece capitole.
— Și acum cîte sînt?
— În cel mai bun caz nouă... — Da, asta e tot.
— Nu știu de ce dar eram decepționat.
— Și-aici cum te simți? — I-am întrebat.
— Bine. Vreau să fiu de folos oamenilor, adică să lupt pentru tehnica nouă
să dau cît mai multe economii... Print-o organizare și muncă demne de un inginer...
Asta urmăresc... Nu mă-mpac însă cu lucrul de mintuală, cu acel „sapă repede și
oricum”, numai să facem cît mai mulți metri, să realizăm planul... Cu o jumătate
de sapă, cu un sfert de pompă... numai repede și iar repede! Dar ca să-ți faci o
idee despre munca mea, mai stăi de vorbă și cu alții... Dacă nu-ți ajunge materialul,
mai combină cu ce îți-au povestit alții. Așa fac scriitorii...
Nu i-am răspuns nimic. Mergeam alături, ca două umbre, privind luminile
mișcătoare de pe soseaua din fața noastră. Mă gîndeam: „Ce rost are să combin?
Tocmai asta n-aș fi vrut. În fond, intenția mea e chiar de la început, n-a fost, să
creez un erou, ci să-mi explic un om. Și într-o oarecare măsură, lucrul acesta este
mai greu.
Am găsit la șosea, ca să așteptăm mașina care trebuia să ne aducă înapoi,
la birourile schelei:
— Îmi ești dator cu un răspuns... Știi care? — Îm spuse Sebastian Săceleanu,
ferindu-se de luminile orbitoare ale unui camion care trecu în plină viteză.
Eram din nou, confundat, amîndoi, în cel mai desăvîrșit întuneric. Lumina
fulgerătoare parcă ne apăsase. I-am spus:
— Mi-a plăcut la dumneata dragostea pentru munca asta. Ești legat de schelă,
de oameni, — cum să-ți explic — cu toată ființa... Parcă și șoseaua asta face parte
din dumneata. Și asta e mult... E esențialul...
Era liniște și întuneric. Circulația se mai potolise. Ceața probabil s-a mai ridicat,
fiindcă luminile sondelor îndepărtate se zăreau mai clare. Am vorbit iar:
— Ce să-ți mai spun? Cu timpul, sînt sigur, te vei lepăda de poza asta
romantic-desuetă. Schela te va șlefui, te va face mai simplu... Și mie, de cînd
umbiu în petrol, mi s-a întîmplat asta...
Liniște și întuneric. Apoi, iar o lumină orbitoare. Dar nu e mașina noastră, ci
un camion al schelei. Sebastian Săceleanu îl oprește. E ora opt. N-are rost să mai
așteptăm. Ne urcăm pe platforma de sus și plecăm mai departe. În urma noastră,
prin întuneric, se văd luminile sondelor...

— Nu știu. E un vechi obicei.
Grănicul pornește zgîndind platforma. Cu scriștii metalic, coloana coboară.
Se oprește. I se dă o mîscare de rotație, și auzim primul șoc al sapei care se însu-
brează în stratul de pîmînt...
Ne-ntorcem de acolo pe același drum, dar acum e întuneric de-a binelea.
Plouă în continuare... Ne orientăm după farurile camioanelor, care trec pe sosea...
— Ce-aș mai putea să-ți spun? — vorbî Săceleanu în timp ce calcăm masa
nedeslușită, clișoasă de pe drum. — Am venit la schela asta și ce fac aici, ai văzut
dumneata...
— Asta e totul? Parcă era vorba de douăsprezece capitole.
— Și acum cîte sînt?
— În cel mai bun caz nouă... — Da, asta e tot.
— Nu știu de ce dar eram decepționat.
— Și-aici cum te simți? — I-am întrebat.
— Bine. Vreau să fiu de folos oamenilor, adică să lupt pentru tehnica nouă
să dau cît mai multe economii... Print-o organizare și muncă demne de un inginer...
Asta urmăresc... Nu mă-mpac însă cu lucrul de mintuală, cu acel „sapă repede și
oricum”, numai să facem cît mai mulți metri, să realizăm planul... Cu o jumătate
de sapă, cu un sfert de pompă... numai repede și iar repede! Dar ca să-ți faci o
idee despre munca mea, mai stăi de vorbă și cu alții... Dacă nu-ți ajunge materialul,
mai combină cu ce îți-au povestit alții. Așa fac scriitorii...
Nu i-am răspuns nimic. Mergeam alături, ca două umbre, privind luminile
mișcătoare de pe soseaua din fața noastră. Mă gîndeam: „Ce rost are să combin?
Tocmai asta n-aș fi vrut. În fond, intenția mea e chiar de la început, n-a fost, să
creez un erou, ci să-mi explic un om. Și într-o oarecare măsură, lucrul acesta este
mai greu.
Am găsit la șosea, ca să așteptăm mașina care trebuia să ne aducă înapoi,
la birourile schelei:
— Îmi ești dator cu un răspuns... Știi care? — Îm spuse Sebastian Săceleanu,
ferindu-se de luminile orbitoare ale unui camion care trecu în plină viteză.
Eram din nou, confundat, amîndoi, în cel mai desăvîrșit întuneric. Lumina
fulgerătoare parcă ne apăsase. I-am spus:
— Mi-a plăcut la dumneata dragostea pentru munca asta. Ești legat de schelă,
de oameni, — cum să-ți explic — cu toată ființa... Parcă și șoseaua asta face parte
din dumneata. Și asta e mult... E esențialul...
Era liniște și întuneric. Circulația se mai potolise. Ceața probabil s-a mai ridicat,
fiindcă luminile sondelor îndepărtate se zăreau mai clare. Am vorbit iar:
— Ce să-ți mai spun? Cu timpul, sînt sigur, te vei lepăda de poza asta
romantic-desuetă. Schela te va șlefui, te va face mai simplu... Și mie, de cînd
umbiu în petrol, mi s-a întîmplat asta...
Liniște și întuneric. Apoi, iar o lumină orbitoare. Dar nu e mașina noastră, ci
un camion al schelei. Sebastian Săceleanu îl oprește. E ora opt. N-are rost să mai
așteptăm. Ne urcăm pe platforma de sus și plecăm mai departe. În urma noastră,
prin întuneric, se văd luminile sondelor...

— Nu știu. E un vechi obicei.
Grănicul pornește zgîndind platforma. Cu scriștii metalic, coloana coboară.
Se oprește. I se dă o mîscare de rotație, și auzim primul șoc al sapei care se însu-
brează în stratul de pîmînt...
Ne-ntorcem de acolo pe același drum, dar acum e întuneric de-a binelea.
Plouă în continuare... Ne orientăm după farurile camioanelor, care trec pe sosea...
— Ce-aș mai putea să-ți spun? — vorbî Săceleanu în timp ce calcăm masa
nedeslușită, clișoasă de pe drum. — Am venit la schela asta și ce fac aici, ai văzut
dumneata...
— Asta e totul? Parcă era vorba de douăsprezece capitole.
— Și acum cîte sînt?
— În cel mai bun caz nouă... — Da, asta e tot.
— Nu știu de ce dar eram decepționat.
— Și-aici cum te simți? — I-am întrebat.
— Bine. Vreau să fiu de folos oamenilor, adică să lupt pentru tehnica nouă
să dau cît mai multe economii... Print-o organizare și muncă demne de un inginer...
Asta urmăresc... Nu mă-mpac însă cu lucrul de mintuală, cu acel „sapă repede și
oricum”, numai să facem cît mai mulți metri, să realizăm planul... Cu o jumătate
de sapă, cu un sfert de pompă... numai repede și iar repede! Dar ca să-

LENIN

Ilustrație de LIGIA MACOVEI

Secvențe sovietice

Gânduri săpate pe un zid al Kremlinului

Intrând în Piața Roșie, observi un lanț nesfârșit de oameni care se mișcă imperceptibil, de undeva, din parcul exterior al Kremlinului, până la intrarea în Mauzoleul Lenin. Pe ploaie sau vânt, căldură caniculară sau viscol, în fiecare zi de vizită, aceeași mulțime, așezată ordonat, se apropie cu emfază.

E un veșnic și proaspăt salut, adus în acest Pantheon sobru, lui Vladimir Ilici Lenin, nevoia unei comunicări permanente. Numele Lenin este piatra de hotărâre între întineric și lumină, despărțind trecutul de prezent, legind prezentul de viitor. Gîndirea și capacitatea de conducere, pe care n-a avut-o nici un conducător pînă la el, era acumularea puterii zecilor și sutelor de milioane de truidori ai ciocanului și ai gîlei dintre cele două poliuri. Geniul lui Lenin mobilizează, organizează, îndrumă, teoretizează, aprinde din această tensiune a spiritului și a sufletului o torță care va arde fără sfîrșit, deschizînd maselor muncitoare drumurile spre fericire. Răscoalele și revoluțiile declanșate aprins contra asupritorilor se terminaseră, pînă la Marea Revoluție din Octombrie, în primă etapă, lăsînd steagurile deschise pe baricade. Una, mai de durată, alta abia consemnată în documente ori hotărîți în intruniri, sau care avansa pînă la luarea puterii — sîrșeau ingenuecheate și mutilate. Durata lor era de ceasuri, de zile, de luni. Invățătura marxist-leninistă, consolidată prin practica revoluționară a proletariatului, a garantat popoarelor victoria revoluției proletare pe durata umanității.

Privim Mauzoleul... Ochiul lui Lenin sint închiși ca pentru un

moment de meditație și de adîncire a lucrurilor, cu o frădere luminoasă în expresie.

Oamenii trec procesional, descoperiți, atenți să rețină cît mai mult în secunde pe care le au la dispoziție. Totul este simplu și sobru. Interiorul, în care se află cripta transparentă, captușit în marmoră roșie și neagră, refractă parca în această liniște acorduri dintr-un imn triumfal. Omul care a cîntorit un ev istoric și care a cîștigat o biruință traică peste veacuri odihnește în somnul de veci într-un veston militar kaki, ca în fotografia în care e înfățișat pe o bancă la Gori, alături de tovarășa sa de viață. Mauzoleul, lingă cetatea Kremlinului, n-are proporții Pantheonului. Mai strălucitor decît templul lui Zeus și mai grandioasă decît piramida lui Keops este, prin valoarea de simbol istoric, acest patralater de marmoră ridicat pe latura dinspre Kremlin. Cugetînd la cît datorează omnirea acestui geniu, aici, în fața lui, te cutremuri de ideea că „unul din seminția noastră”, cum spune Malakovski, a început, prin puterea poporului, o nouă facere a lumii.

Geniul lui Lenin nu e o lumină orbitoare și singularică, arzînd totul împrejurul ei, ci raza care ajunge fiecărui om simplu ca un fir al destinului său viitor. Tuncetele și erupțiile vulcanice nu vor fi produs un viuet mai puternic și mai înfricoșător pentru săpîni, decît hotărîrea de luptă cu care comunistul au pătruns în piața Palatului de Iarnă pentru a-l asedia, la chemare lui Lenin. Cuvintele leniniste, pentru că se identifică cu gîndurile oropiștilor și asupriților, au jînut loc de manta și de cizme, au chemat la atac, au arătat drumul, au orientat și au îmbărbătat, au mingîiat frunțile biciuite, au potolit dorurile, sîndînd credința adevărului și a nădejzii într-o eră nouă.

Din Piața Roșie, imaginîndu-ți, în ceasul de innoptare, urmele luminoase ale rachetelor care înconjoară pămîntul și luna, — gîndiște că saltul în cosmos al omului sovietic pornește de la această frunte.

Marin Bucur

Kostea și porumbul

Vreme de mai bine de o oră, avionul a zburat de la Krasnoarsk spre Susenskoe. Sub noi fugen halucinant tăigaua acoperită de soare, luminînd cerul cu abul pîdurilor de mestu-ceni, rîurile limpez și drepte, stîncile albastre, cu nișe faruri imense, stabilind direcțiile pentru navigatorii văzduhului.

La Susenskoe, avionul a aterizat pe o pașiste nesfîrșită. Kostea Konstantinov — cu care vorbisem cu două ore înainte la telefon — mă aștepta la marginea pașistei, alături de un „Moskviciu” de culoare cărămizie. S-a urcat la volan și a pornit. Kostea nu părea să aibă mai mult de 25 de ani (și am aflat mai tîrziu că chiar atît avea), purta ochelari și avea ochi oblici, de astatic. Tăcea și învîrtea agitat volanul. Se vedea că nu e chiar priceput în meserie. Cîteva șanțuri le-a trecut cu destulă greutate, iar o dată era chiar să ne răsturne. De fiecare dată, Kostea îmi zîmbea înșă blajîn, ca să mă liniștească.

— Nici o grijă, „Cucuruznaia” se descurcă și-n situații mai grele. „Cucuruznaia” era porecla mașinii, și aveam să aflăm mai tîrziu de unde îi vine.

Kostea m-a dus direct la muzeu, adică să vizitez casa în care și-a petrecut cîțiva ani de exil Vladimir Ilici Lenin, la sfîrșitul secolului trecut. Apoi ne-am dus al sediul comitetului raional de consomol (săntsem să o spun că el este primul secretar al comitetului). M-a învitat într-o sală lungă în care se afla un birou și un telefon. Restul dădea impresia unei săli de expoziție agricolă: vitrine cu știuleți de porumb, borcane cu semințe de porumb, planșe înfățișînd tulpine și știuleți în diferite faze de dezvoltare. Adică, peste tot, porumb. L-am întrebat dacă acesta este biroul lui sau o expoziție agricolă.

— E biroul meu, a precizat el. Mie-mi place foarte mult porumbul și de aceea am aici tot felul de știuleți și boabe. De aceea și mașinii i-am spus „Cucuruznaia”. Am primit-o în dar pentru rezultatele obținute în cultivarea porumbului.

Cu Kostea Konstantinov am stat apoi de vorbă și am călătorit împreună vreme de două zile.

Pasiunea vieții lui (poate chiar o obsesie, în sensul frumos al cuvîntului) este porumbul. Imediat după terminarea institutului a venit în acest raion ca agronom, iar la un an de zile a fost ales prim secretar al comitetului raional de consomol. Devenind activist, Kostea n-a renunțat la agronomie, la pasiunea pentru porumb. Ba dimpotrivă, el și-a dat seama că acum se poate ocupa și mai bine de asta.

Care a fost și este încă ambiția lui? Să demonstreze practică că în aceste ținuturi siberiene porumbul se poate adapta în bune condiții, în ciuda verii foarte scurte. În această cutezătoare inițiativă, Kostea și-a luat ca pârtași pe consomoliștii din raion. Ei au hotărît ca în fiecare sat să cultive experimental un lot cu porumb.

Aciunea a început într-o primăvară. Kostea a făcut instruc-taie cu tinerii din fiecare sat, un fel de cursuri de pregătire. Nimeni nu știa pînă atunci cum se cultivă porumbul, aceasta fiind o plantă necunoscută pentru siberieni. Kostea alerga zi și noapte de la un sat la altul. Apoi a sosit vremea însămînțatului. În fiecare sat, Kostea lăsa cîte un termometru. Din oră în oră, tinerii luau temperatura solului și îi telefonau la raion. Cînd a sosit că este momentul, Kostea a dat indicația să se înceapă însămînțatul. În zilele acelea, a umblat din sat în sat, cu motocicleta, necrușînd nici nopțile. Însămînțările au decurs bine. La prășidă au fost unele greutăți. Consomoliștii aveau treburi și în alte sectoare, ori prașida trebuia făcută exact atunci cînd trebuia. Au venit în ajutor pionierii, care în vacanță au prășit zeci de hectare.

Prima recoltă a fost bună — în medie 3.500—4.000 kg. boabe la hectar. Cu un geamantan plin de știuleți, Kostea a plecat la Krasnoarsk, la Institutul Agronomic, unde s-a sfătuit îndelung cu profesorii săi. Din discuții, a tras concluzia că trebuie să lupte pentru obținerea unui soi nou, un hibrid care să se dezvolte rapid și să suporte mai bine frigul toamnei. Dar, ca să nu lungim prea mult povestea, Kostea Konstantinov a dovedit în cele din urmă celor din raion că și la ei, în inima Siberiei, se poate cultiva cu succes porumbul și că în felul acesta se poate dubla numărul vacilor de lapte și al porcilor.

— Asta-i o politică foarte serioasă, mi-a spus el. Porumbul e o bogăție mare și dacă facem treabă cu el... cum să zic, îndeplînim o sarcină de partid de prim ordin. Asta le-am explicat eu băieților, și ei m-au înțeles. Trebuie să mă mai înfelegă și alții. Pînă la urmă reușesc. Visul meu e să văd, peste vreo doi ani, 25.000 de hectare cu porumb în raionul nostru. În sensul asta am scris și o poezie, deși nu prea mă pricep suficient. E scrisă în stil maiakovskiian, ca o chemare. Apare în ziarul local. N-am scris-o din intenție artistică, ci pentru propagandă. Ascultă o strofă (o transcriu în traducere literală):

Neputincioase —
frigul și zăpada
Bat în retragere,
se supun.
Victorios
cucuruzul înaintează
în flancuri,
Știuleții rid
cu dinți aurii

— Destul de frumoasă, l-am încurajat eu.
— Mă rog... O primă încercare. O să facem și o brigadă artistică cu un program adecvat pe tema asta a porumbului și o să mergem cu ea prin colhozuri.

Am mers cu Kostea prin mai multe sate în acele două zile. Cînd vedeau intrînd „Moskviciu” cărămiziu pe ulița principală, copii țopăiau într-un picior și strigau pișigăit: „Cucuruznaia! Cucuruznaia!”

Kostea scoate capul pe fereastra mașinii și ridea fericit.
— Uite, pînă și copii mă susțin.

Ion Băieșu

Reîntîlnire cu Cehov și Ostrovski

Privesti balansoarul în care-i plăcea lui Cehov să-și legese gîndurile, trusa medicală care prin finețea ei amintește trusa de lucru a unei domnișoare, ghețele, mantaua (ai văzut zeci de fotografii cu Anton Pavlovici, dar abia ea îți lămurește adevărata lui statură — era destul de înalt) aspră, mare, grea, care pare să mă ascundă și acum frigul, frămîntările și durerile pe care scriitorul le-a înțîlnit în drumul său prin insula Sahalin. Sub ochii tăi mantaua păstrează, familiar, curbura spatelui, trădînd ceea ce s-a petrecut cîndva în inima gingașă și dreptă care-a bătut prea grăbit sub postavul grosolan. Inima acesta știa să simtă, să deosebească adevărul de minciună, să vadă. Aflat aici, la Ialta, în anul 1902, Cehov spune: „Am trecut prin-o vreme grea, de încezeală... Se apropie prefacerea... Am cotit-o brusă... În sud, la noi, valul va ridica puternic... În popor e mare fierbere... Rusia zîmbește ca un stup... Veți vedea ce va fi peste doi-trei ani. Nici nu veți recunoaște Rusia... Cîtă forță, cîtă energie și cîtă încredere există în popor... Extraordinar!”

Ne amestecăm și noi în mulțime și continuăm vizita. Casa-muzeu a P. Cehov se află pe o străduță liniștită, cu locuiețe arătoase și împrejurimi verzi. În curte, oameni de toate vîrștile, de toate profesiile, sosiți aici să cunoască locul în care, timp de patru ani, a trăit și a creat Anton Pavlovici. Clădirea n-are nimic spectaculos, dimpotrivă, am zice că e de o simplitate nobilă, că-i gospodărească, traică, și-atît. Mult, mult alb, nespus de mult alb și niciăieri obiecte masive, mobilă impunătoare. Fiecare lucru păstrat cu evlavie în această casă, clădită după indicațiile personale ale scriitorului, are grație, transparență și își reține atenția tocmai prin discreția pe care o degajă. Nimeni nu ține să-ți facă impresie, să-ți subjege ochiul: nici spătarele delicate ale scaunelor din sufrageria în care Cehov și-a bătut în alțea rînduri cealul, nici fața de masă cu franjuri fragile, nici biroul simplu, practic și de bun gust. Aici, la biroul acesta, și-a scris ultima sa piesă, „Arada cu vișini”, isprăvită la un an înainte morții. Aici, la Ialta, veneau să-l vadă Gorki, Cuprin, Bunin, Mamin-Sibiriac. Aici, nu departe de Ialta, la Gaspra, unde Lev Nicolaevici Tolstoi urma un tratament, se întîlneau cei doi corifei ai literaturii ruse. „Ah... spune titanul de la Iasmaia Poliana, despărțîndu-se de Cehov, ce om admirabil: simpatic și modest, cuminte, ca o domnișoară! Și mersul îl are ca o domnișoară. E pur și simplu minunat!”

Nu, nu putem părăsi casa-muzeu înainte de-a face un popas cît de scurt, în grădina. Cîte nu se povestesc despre ea: „Locul cumpărat de Anton Pavlovici, e departe de mare, de chei, ba chiar și de oraș (astăzi e în plin oraș — n.a.) fiind un adevărat maidan... pe care creșteau cîțiva peri piperniciți. Treptat însă, prin îngrijirea lui Anton Pavlovici... maidanul s-a transformat într-o grădină minunată, plină de flori și fel de fel de pomi... Anton Pavlovici a schițat planul grădinii. A fixat locul fiecărui pom, al fiecărei bănci. Apoi a comandat copaci, arbuști și pomi de prin toate părțile Rusiei. În scurgerea anilor, a plantat meri, peri și alți pomi fructiferi care au dat niște roade minunate. Avea în grădină și un mesteacăn, care-l amintea de natura nordică, și pe care-l lubea neșpus de mult. Era mîndru de trandafirii călătorilor pe care-i îngrijea cu mîna lui, de eucaliptul plantat lingă o bancă unde-i plăcea să se odihnească...”

Și iată că ne este dăruit un trandafir din grădina lui Anton Pavlovici. Un trandafir roșu.

Incheiem vizita cu impresia că ne-a fost pus dinainte încă un volum de A. P. Cehov, postum, autobiografic, inedit.

Soci. Sintem la casa memorială „Nikolai Ostrovski”. E un adevărat muzeu dăruit Revoluției, tot așa cum scriitorul însuși s-a dăruit pe sine și pe eroii săi, aceleași cauze nobile, mărețe: Revoluția.

Și aici, în ceea ce vedem și simțim, întocmai ca pe virful A.—Hun (unde-am fost martori ai înfîlțirii dintr-o munte și mare) ni se pare că luăm parte la înfîlțirea a doi eroi legendari: Nicolai Ostrovski și Pavel Korceaghin. Și dintr-o dată înțelegem profund sensul major al cerinței: scriitorul să se confunde cu opera sa! Stăm acum în dormitorul scriitorului — și-n același timp camera sa de lucru — tapetată în tonuri sumbre pentru ca lumina să n-urî stingherească ochii prea bolnavi și pe bună dreptate ne întrebăm: cine, Nicolai Ostrovski sau Pavel Korceaghin a adresat cititorilor săi, prin radio, pe patul de suferință și luptă, la 12 octombrie 1935, aceste cuvinte: „Lucea cel mai de preț este să fii luptător, să nu te tirăți în coadă”.

Cine, Ostrovski sau Korceaghin a spus: „Sint doar o picătură în care se reflectă soarele Partidului”: Fără îndoială că așa putea vorbi doar Ostrovski-Korceaghin.

Cu cît străbăți mai multe încăperi ale muzeului, impresia aceasta se precizează. Iată o fotografie a gării Septovca, cum a cunoscut-o scriitorul în tinerețea sa și cum a cunoscut-o eroul cărții, în „Așa s-a călît oțelul”. De asemenea, urina electrică din Septovca, unde a muncit și Ostrovski în tinerețe, și deci și Korceaghin.

Și iată și carnetul său de consomolist. Numărul: 8144911. Datat: 1919. Aici te mîră la început faptul că nu-l vezi trecut în carnet și pe eroul literar. Pe urmă dai de notele din școală: e primul pe clasă. La loc de cinste, carnetul roșu de partid, Datat: 1924. Numărul: 285973.

Și astfel, rînd pe rînd, îl privești pe Nikolai-Pavel lucrînd la construirea unei linii ferate, apoi în mijlocul copiilor, ai dinaintea ochilor primul exemplar din vestita sa carte, purtînd dedicația dată mamei sale: „...învățătoarei mele veșnice și paznicului meu devotat”, citești decretul prin care i se conferă scriitorului „Ordinul Lenin”, te oprești dinaintea carnetului său de membru al Uniunii Scriitorilor, semnat de Maxim Gorki, dai peste harta Spaniei plină de stegulețe care-l înveștau la zi cu situația operațiilor militare, închinî un gînd pios amintirii sale cînd dai peste ediția de doliu din „Așa s-a călît oțelul”, scoasă de sub tipar cu o banderolă neagră, în chiar ziua incinerării lui Nikolai Ostrovski, cercetezi în cele din urmă cu atenție volumul „Așa s-a călît oțelul” pe care-l citeai, în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, membru „Tinerii Gărzi” și poza în care un grup de mitraliori, pe front, citește aceeași carte în răstimpul dintre două lupte. De pe perete lipsește un singur instantaneu: Iuri Gagarin vizitînd muzeul și vorbindu-je celor care se aflau de față, despre pilda de eroism și dirzenie comunistă, pe care l-a servit-o Nicolai Ostrovski și eroul său drag, Pavel Korceaghin.

Mihai Stoian

PIAȚA ROȘIE — MOSCOVA (Vedere panoramică)

Fotografia: ION MICLE

Ion Horea

Octombrie, pe Argeș

la muzeul Golești, cu întâia școală rurală în limba română

Octombrie, pe Argeș, ne-năruiești
Și-ai ci pe urma fraților Golești.
Lumina ta ne-a strins cândva în poală,
Ne-a pus în brațe cărțile de școală,
Din cîntecul și șoaptele mămucii
Să deslușim minunea dintre buchii,
Din casa sprijinului-n umbra vremii
N-am fi putut rîzni la academi,
Dar timpul se despartea în loc,
Fosnind în umbra casei printr-un noț
Ce liniște-i în jur, și nici un semn
Cîmpit pe lața sîlpiilor de lemn,
Și dascălii ne sint plecați departe —
Amiaza se deschide ca o carte,
În sus, pe dealurile în terase
Și-n vițele-mpietite și rămase
Ca tresărire a gîndului, în vînt,
Ori ca lumina strînsă oarecînd,
Spre care-adesesei tăcut revul
Din uliță, alături de copii.

— Coborîră lîmpede ca mirea,
Și curgi pe șesuri roditoare,
Podoba mea, lumina, tu, puterea,
Tu, libertate, loșnet și culoare,
Te-ntîmpinăm cu frunțile mai drepte
Ca-n nici o altă toamnă. Te-am rîvnit,
În firul gîndului să se deslepte
Izvoarele din inima —
Coborîră, plouă de lucreri, deasă,
Cu apa așteptată în pămînt,
Să te oprești la fiecare casă
Și să pornești cu fiecare gînd.
Octombrie, pe Argeș, cine-mi spune
Ce fire de lumina-ai să-mpietiești?
De ești minune, fie și minune!
Lumina ta coborîră o să-ncurune
Și amintirea fraților Golești!

Petre Ghelmez

Cuvintele

Cuvintele mă ademonesc ca letele
În pădurea lor fermecată,
Unde ară comori neștiute,
Unde cad stielele
Unde se zămislește viață
Ca-n viața cea adevărată!
Aici,
În fiecare silabă se ascunde-un esou,
În fiecare semn se bănușește un sens;
Sunetul vechi se topește-n cel nou;
Curgînd ca un aer lichid, luminînd intens.

Uneori,
E ca un uragan purpuriu,
Ca o țolire de soare pe prin spații străbat!
Sînt cuvintele bucuriei, acestea,
Le aud și le știu
Tunetul nemuritor,
Peste zările lumii pînă la cer înălțat.
Alteori,
E ca o minie de valuri,
Vînd din adîncu-noaptea lung-prelung,
Ca o prăbușire dureroasă de maluri,
Prin cine știe ce suflet,
Unde razele speranței nu mai ajung.,
Cunosc cuvintele intime-apoi,
Ca un parfum,
Pe calitatea apusului,
Scuturați din suavele flori de cîmpe,
Cuvintele de dor: nesfîrșite-nsonită de drum,
Cu apa fîntînii veșnică, vie,
Cunosc cuvintele grave,
Ca un sunet de clopot profund,
Stăruind în auz;
Cuvintele-adevărului: stiele culezătoare,
Mergînd ne-ncoțat înainte,
Spre țărni care-apar și s-ascund;
Decăntînd în raze lor vie
Tot ce-i amestec celos și confuz.

Dar, în afară de acestea,
Mai cunosc un cuvînt.
Un cuvînt emoționant ca un început de lume
Și tot așa de firesc.
În ecurile lui
Se leagănd astăzi întregul pămînt!
Visurile — cărbunii de aur —
Din portul acesta pleacă
Și, împlîindu-se,
Tot aici poposesc.
E un cuvînt în care secolii
și-au concentrat, răbdător,
Rezonanțele, esențele tari;
Oamenii — toate speranțele și bucuriile
lor peste vreme!
E un cuvînt pe care-l scriu aici,
Cu litere mari,
Cu propria-mi viață:
COMUNISM.

Corneliu Sturzu

La o fereastră, în Moscova

Masa, odată
și jucăria din palmă:
boaba unei rachete plantînd
peste un glob de călătore albastră.
Iar dincolo de fereastră
lumina Moscovei semnolizînd,
Fiecare cartier e un aeroport de pe care zboară
spre mine urări,
Ieșe strădă —
prelungită pînă la țărni continentelor —
un drum pentru milioanele de „bine-ai venit!”

Desfăcînt-s perdelele zidurilor
și vîntul mi flutură părul,
cșemeni mătășii ce cîntă pe turnul Kremlinului.
Sînt fluxul fierbinte-al oclului
olergînd să-mi mîngîie obrazii
și tîropul renilor în hundra-nghețată,
pîlpînd cu narile umede
frunzișul aurorelor boreale.
Ascult îplătul dur al mototelor
pe mesete de operație ale trefelor
și foșnetul apelor limpez
se covorînd de Buhara al pustului.
Mă ametește parfumul rodiei coapte
căzută în larba livezii,
sub lacrima lunii tremurînd pe geana Kazbekului.
Undeva, cedesubt,

urcă răsufierea grăbilită-a vagoanelor
ce alegăre merou
cu povară antracitul în spindare.

Toate se-adună aici,
topindu-se-ntr-un unic suvol —
aliaj nemăvăzută vreedată —
din care oamenii aceștia,
prieteni mei, neulțați,
cu modelul incandescenta rațiune-a rachetei —
obelisc de pe treptele cărula văd
zoria limpezii ale Comunei.

Adrian Munțiu

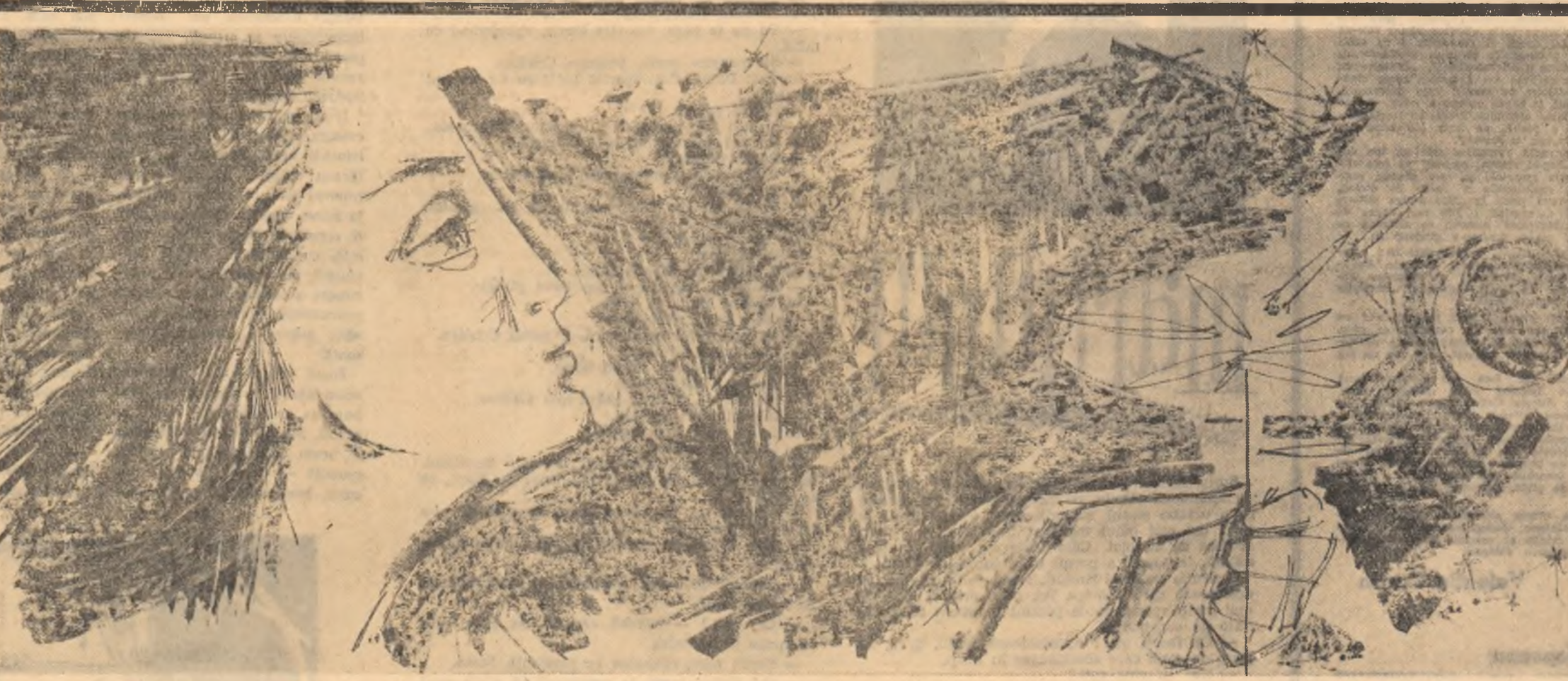
Glas în revoluție

Glasul meu
Trece prin toate bucuriile lumii
Și nu mi-i
Teamă că flautele se vor sparge în jur;
În mine cuvîntul e mai matur,
Are o mie de vîrste acum
Și o mie de chipuri.
Izvoarele mi-au cizolat nedomolite nisipuri
Și mi le-au lăsat strălucind la picioare.
Sînt încă un umăr lîngă umărul meu
Și încă o floare.
Cine-mi cere zimbetul, depărtările, cine?
Zilele se sting năpraznice-n mine,
Ca să se nască o zi mai frumoasă;
Mi-i brațul vicoară din adîncul lumii scoasă
Și sputnik,
Rîndu-se în jurul fîcărui om;
Mi-i cîntecul rădăcină însetată de pom
Întoarsă lacomă-n adînc după apă;
Înima nu mai poate să-ncapă
Doar într-un singur piept;
Toate bucuriile, toate le-aștept,
Să-mi răscolească cerul și marea,
În mine e tot mai albastră depărtarea.
O, glasul meu
Trece prin toate bucuriile lumii
Și nu mi-i
Teamă că flautele se vor sparge în jur,
În mine cuvîntul e tot mai matur.
Undeva,
Azi noapte s-a născut un copil sau o stea.
Împingeți zările cu încă o treaptă,
Tineretea lui e vîrstă nouă și-așteaptă
Și un cer mai înalt
Pentru iniții ască —
Al mînilor ce pipăie lacom și caută...
Răscolitoare, arderea nasostă prin ei
Nu vă mai muri niciodată.

Corneliu Șerban

Gînd pămîntean

Cu ochi umiliți de-atîtea frumuseți
îmi place-așa, să rătăcesc pe strădă...
De drumurile-acestea poate vești
afia, cîndva, mai mult, dintr-o baladă.

Desen de S. ALFONS

Mă mulțumesc cu bucurii terestre;
să-mi limpezesc trîrile în vin,
să-mi lîcîre lumina la ferestre,
să nu mă simt, de ce tubesc, străin.

Spiralic înălțîndu-mă cu gîndul,
să aflu rostul celor cite sînt;
pe om mai sus și mai presus aflîndu-l,
în curcubeu strîns și iar răsfrînt.

Mă bucur dar de cite-s ale noastre,
de cite-s bune și dulcoase-n noi...
Iar cînd a fost și am urcat spre astre,
cum știți prea bine, m-am întors la voi.

Gabriela Melinescu

Doar cit iubesc...

Pămîntul se rotește nesfîrșit,
în stelo, cu păduri, cu ape line...
Doar cit cuprînde înlma — e-al meu;
doar cit iubesc, citîm îmi aparține,
și trebuie să urc, și să veghez
cîntînd, pămîntul rodnic al iubirii;
și trebuie să spulber și să scad,
cu gesturile largi ale furtunii,
pămîntul sterp al urii și-al minciunii!
Pămîntul se rotește rotînd
de gîndurile ce-l străbat sub frunte,
ieșînd din cîmpul soarelui și-al lunii;
și se cuprînde-n mine, prelungînd
imensa respirație a lumii.

Petre Cristian

Erupții solare

A fost vreedată-njunghțat soarele?
Spada ar pieri, topită
Sub perpetuul viscol de raze.
Cuba e soarele Carabilor.

Sînt inimi fierbînti,
Tînuțe cîndva în umbre de piatră,
Care — descătușate — devin imense erupții solare;
O asemenea inimă e Cuba!

Dar, oamenii, cineva cată să tragă
Peste plenerul răsărit, obloame căpate...
Ci voi, veghînd, grăbiți senilu-acestui soare
În solidaritate!

Ion Budescu

Sentiment al cîmpiilor

Am venit aici, la răsrucea cîmpiilor,
aici unde s-au întors tractoriștii cei îneri
să are... Eram activistul viltoarelor noastre recolte.

Trecoam peste brazde cu pașii greoi — și, deodată,
cum ai lovi în cutia unei vechi violine,
parcă-ntrîndu-mă, poate chemîndu-mă,
pămîntul mă înconjurase cu mireasma de grîne,
mă înconjurase cu o lume de brazde și pace...

Ca și cum mă trezeam dintr-o căldorie-nelungă,
venea către mine din toate părțile cîmpul,
alerga împrejur fremătînd către mine
și atunci m-am aprit. Și teamă mi-era să mai merg
să nu se întoarcă cîmpia-napoi, lăsîndu-mă singur...

Vai, cum venea pămîntul din zare,
de dincolo de zare,
și oamenii aceia ce ară il căutam cu ochii măriți
și era minunat să te simți în mijlocul cîmpiilor
și era o cavalcadă-a cîmpiilor lunecîndu-mi
în suflet.

Se făcea atît de densă țîrîna venînd către mine,
de țîrîmă în culcu umitor de roale, încît
mi se părea că devin mai subțire, mai demn,
și mai nalt, ca un îpăt de bucurie imensă
ce-ar vrea să cuprîndă pămîntul pînă departe.

Eram la răsrucea cîmpiei cu timpul,
cu arele acestea superbe ale patriei mele,
și știam că totul se petrece în numele pînii
sub soarele aburînd în amiaza de marie,
Mă bucuram adolescent în numele pînii,
aici unde timpul e un cîmp nesfîrșit,
purînd tractoriștii cei tîneri spre mine,
mereu către mine, mereu către mine..

Adrian Păunescu

Cea mai frumoasă natură

Fiecare culoare purta o armă pe umăr;
Tineri paturi de puși se zvîrcoleau în copaci
Și pădurile creșteau mai repede.
Metalele se purificau în fugă,
Înrolîndu-se în pereții blindatelor.
Soarele rămînea și noaptea pe cer,
Sau pe-o parte de cer, de deasupra ta.
Acidimurile deveniseră elastice —
După noilele bătălii.
Izvoarele rădăreau acolo unde
Gura unui rînit chema: apă!

Toate pentru victoria ta, Revoluție!
Și cînd victoria a sunat
Demobilizarea naturii,
Cînd florul electric al creației
A fost restabilît,
Mulțumînd călduros pentru prietenia
Și înțelegerea cu care natura te-a-nsoțit în lupte.
Tu l-ai dat forma cea mai frumoasă,
Singelei cel mai sănătos,
Oamenii cel mai sensibili, să o lumineze,
Partea de cosmos cea mai prielnică vieții.

Și lîngă inima ta, pe străzile obișnuite
Și pe celelate străzi — steagurile roșii —
Anunțînd începutul unor drumuri de fîcărî spre cer,
Pentru a-l reda focul imprumutat,
Te leagă și te laudă cea mai frumoasă natură,
Revoluție!

PREȘEDINTELE COLECTIVEI

reportaj
de
N. Velea

O formulare mai „frumoasă”, mai „metaforică” ar părea căutată și nu s-ar aplica atît de potrivit nici omului, nici felului cum muncește. Pentru că tovarășul Constantin Cazacu, președintele gospodăriei „16 Februarie 1933” din Jariștea, este exact ce se înțeleg, ceea ce trebuie să se înțeleagă printr-un președinte de colectivă (și, probabil, cîndva, dicționarele și enciclopediile vor trebui să înregistreze și să definească și această noțiune, așa cum au înregistrat pe cele de „profesor”, de „medic”, sau „savant”).

Președintele este un om energic.
Energia președintelui din Jariștea este egală și liniștită, se dozează înțelept de-a lungul zilei-muncă. Degajă sentimentul maturității, al rotunjimii.
El trece zilnic, de la 5 dimineața pînă — uneori — peste miezul nopții, printr-o mulțime de situații pe care trebuie să le judece exact și realist, pentru a găsi dezelgările cele mai potrivite.
Urmîrind rezolvările pe care le dă, descoperi cu o satisfacție mereu împropătată armonizarea dintre om și responsabilitățile sale.
Tractoriștilor care defrișează în punctul Știința le trebuie asigurată cazarea. Unde ar fi locul cel mai potrivit? Președintele se consultă cu cei din consiliu, pe urmă hotărăște:
— La Mitică Abazan. E și spațiu, e și aproape și stau și sub geana pădurii. Au răcoare.
Se urcă într-un camion încărcat cu saltele și pături și merge acolo unde se amenajează dormitorul. După ce totul e pus la punct, președintele mai privește o dată, circular, camera. Parcă lipsește ceva.
— A, da. Un difuzor. Sînt tîneri, nu-i putem lăsa fără muzică. Aranjează cu stația de radiodifuzie și într-o oră difuzorul e instalat.

Una din grădinițe nu mai are pătrunjel. Președintele se duce la grădina de zarzavat și rezolvă „problema pătrunjelului”. Trimite un coș plin și totodată îi spune șeful de echipă Stănoiu să scoată 500 kg. de ceapă și în locul ei să pună pătrunjel. „Pentru necesități”.

— Voi, „a șaptea” — îi arată brigadierului de la a șaptea — Vedeți că aveți la capul unei țarlale o grămadă de mărcini. Să-i cărați mai încoale ca să se poată ara.

— Tovarășe președinte, — cere un șef de echipă — ne-ar trebui pentru mîine o cîrdură de cărat araci.
— Nu se poate. Mîine toate sînt la borceaș.
— Tovarășe președinte...
— Nimic, borceașul.
— Tovarășe președinte... măi roagă omul.
— Nutrețu' n-are sărbătoare și nu suferă întîrziere. Aracii pot să mai rabde — e neinduplecat președintele.

La grădina e înconjurat de cîteva femei.
— Tovarășe președinte, brigadierul Manea a vociferat la noi cu niște cuvînte ce nici nu se pot scrie.
— Maneo, ia să te aud — îl cheamă președintele pe brigadier. Și vocea lui e jumătate amuzată, jumătate severă.

Brigadierul rămîne descumpănit, nu știe pe care dintre jumătăți s-o creadă și privește întîmîdat. Președintele îl apostrofează și, de data aceasta, vocea lui e fără echivoc, e aspru:
— Să nu mai aud lucruri d-astea!

În ziua următoare, pe bascula din fața sediului se cîntăresc cîrșușe cu borceaș. În urma unui car imens, umplut cu borceaș, pășete un pui de găină mic și neglijabil.
— El vezi? mi-l arată președintele. A fost născut la incubator și n-a avut cloșcă. Merge după car și se întoarce la crescătorie. Vezi, ce „cloști” am crescut noi?

Duminică, președintele de la „16”, care e și vicepreședintele șfatuului popular, ține într-o sesiune a șfatuului un referat despre drumurile comunei Jariștea. După ce arată teoretic că îmbunătățirea și restringerea drumurilor pot aduce folosace comunei, indică practic că una din potecile care duc la siloz trebuie transformată în drum, iar un drum care duce la una dintre vîi poate fi păduri și împreșurat. Deputații au încuviințat propunerile de poteci deschise și de drumuri închise.

Intr-o seară, cînd credeam că am prins o clipă de răgaz, l-am rugat pe Constantin Cazacu să mi se istorisească.
— M-am născut în satul Poiana Păului, a început el. Tatăl-meu — Ștefan îi chema — avea 2 hectare de pămînt și noi eram șapte frați. După ce ne-am sîlțat, am început să muncim fiecare pe la aușii satului. Asta pînă m-a prins războiul.
(Dar răzgul în care speram că-l aflasem pe președinte era aparent. Pe ușă intră un colectivist, operat, întors de curînd în sat, care cere un ajutor de boală. După ce aprobă cererea, președintele urmează).
— Am luptat pînă la Praga. Mi s-a acordat decorația „Eliberarea de sub jugul fascist”. Din 1946 m-am întors din nou la muncile cîmpului. În 1949 am fost agent agricol. (Din nou ușa se deschide și pe ea intră grăjdarul Cirus Năstase care arată, printr-o cerere, că sacii care i-au fost imputați, au fost pierduți într-adevăr din neatenția lui, dar că roaba care i-a fost iarăși imputată „e nejustă”. Pentru că a luat-o Toma Alexandru „ca să-și termine temelia casei noi și înzoi n-a mai adus-o”. Președintele citește hîrtia, o propune hotărîrii consiliului și continuă):
În 1952 am fost ales deputat comunal și vicepreședinte al șfatuului. Într-o sesiune '53 am fost secretar de șfat. În 1954 am devenit președinte de colectivă. Am primit Ordinul Muncii clasa III-a.

M-am despărțit de Cazacu, președintele de la „16” din Jariștea într-o duminică. El, împreună cu cîșiva colectivști, își luaseră familiile și merinde și urcaseră sus, la punctul Știința, să prînzească împreună cu tractoriștii. Stăteau cu toții la umbra unui nuc, împrejurul unei mese lungi, de peste douăzeci de oameni. De aici, de la acest punct aveai perspectiva întregii gospodărie. Dar vile, grădinițele, fostele lanuri de grîu sau orz și casele oamenilor le vedeai fragmentate de conturul „Kirovurilor” și bulldozelor tractoriștilor, trase în apropierea mesei.
Președintele conducea masa și discuțiile de la masa, cu aceeași energie calmă și echilibrată pe care o avusese în celelalte zile de lucru ale săptămîinii.

F. Șerban: „Demonstrațiile anti-războinice” sînt mult prea fragmentare, constituind cel mult un punct de pornire, nu lipsit de interes. Unele sînt transcrierea de locuri comune, ca „Sînge și aur”. „Cine spune că aurul n-are gust, n-are miros / Minte / Încearcă între dinți o monetă de aur / și gura se va umple de dată / De mireasma onenească a singelui, / De zestul lui sărat, / Sărat ca și lacrimile, / Sărat ca și sudoarea, / Cu care tot nu se cumpără” Nimic nou, ca idee sau tratare, nici o vibrație personală. Celelalte se salvează de acest mare neajuns, dar, repetăm, sînt mult prea telegrafice.

Carmen Atanasiu: Nu este greu de observat că sînt primele încercări, pline de influențe și stîngăcii. Cîtește mult și... mai încearcă.

Mariana Stoian: Același răspuns.

D. Dumitru: Cum neclare unele imagini: „Voi sări în șeaua dimineții / O dată cu zorii / și vom merge împreună / Să stringem covorul albastru al nopții, / Vechi și găurit de molii, / Ce-a acoperit aseră ziua / Covorul îl voi lăsa zorilor / Ce-l vor acundea cu grijă / Să nu-l vadă soarele; / Iar zorul o voi lua cu mine / S-o dăruiesc muncii, / O veche prietenă”. Poate fi lăsată noaptea în paza zorilor? Și atunci pentru a... nu fi văzută de soare? Simbolul este contradictoriu. În general, imaginele pe care le creezi nu reușesc să rezeze un sentiment pregnant. Deocamdată au aerul de ciorne.

Stela Costan: Sînt cadente egale purtînd imagini uzate: „E asfințit de soare, trepat s-aprind lumina, / În iarba înflorită cu dor m-astept pe mine / Ca să privesc de aproape cum trece Carul Mare / Pe bolta înstelată cu mici mărgăritare etc. O dată declansat un asemenea mecanism, versurile se însiră fără nici o strălucire. Binelele, nu ritmurile sînt de vină, ci materialul poetic. O imagine banală supărată prin ea însăși, dar cînd se mai și repetă? La distanță de patru versuri d-ta vorbești despre „bărbatul fără seamăn, un răsărit frumos de soare” și de „omul răpit din soare”. Nu e prea mult?

Mircea Constantinescu: Ton de romantice lefite, vechi de multe decenii: „Privind pe geam cerul noros / Îmi amintesc înțita noapte / Cînd am înfrîpat din soarele / Un vis atît de frumos...”. Forma de rondel scoate și mai mult în evidență, prin repetiții, aceste scîderi. Finalul coboară și mai jos: „Privirile mi-arc sfios / Prin cameră. Tainice soapte / Se-aud de-alături, însă toate / Se pierd pe rînd...”. Dispar prin dos... / Și-mi amintesc înțita noapte.” Celelalte, la același nivel.

Nicolae Șerban: Fără îndoială, intimitatea manuscrisului nu este nouă pentru d-ta. Versurile mărturisesc sensibilitate și preocupare pentru expresie. Dacă nu putem opri, deocamdată, alegerea asupra unor poezii, este din pricina existenței unor tendințe fie de rarefieri tematică, fie de prozaism. Pentru perioada de început în care se află versul d-tale, acestea sînt obstacole oarecum firești și înlăturarea lor depinde numai de d-ta. Rarefieri: „Iarnă... Ninge mereu / Pe

O culegere a tinerilor poeți dobrogeni

Placheta de versuri, publicată de către Casa regională a creației populare „Dobrogea”, constituie înaintea de toate, un poem colectiv închinat muncii omului contemporan, înălțîndoul noului peisaj dobrogean. Autorii sînt tineri, mulți din ei debutanți — se arată dintr-o dată surpriza în versuri, sugestiv și emoționant, ceva din frumusețea zilelor noastre.

Oricâte arde o tematică actuală, vizînd probleme specifice atmosferei înnoitoare, dinamice a vîllei oamenilor dolei și stăpîni dobrogeni, multe din poeziile lor sînt vocale, se ating de cele mai înalte niveluri ale semantice de tîndră Vasile Petro Fău, lată o strofă din „Santier, noaptea”:

„Luna se oprește pe mortarul proaspăt și noi o zidim între cărămizi ca Mășterul Manole”

O poezie de debut a Ninei Preda reține prin canoarea cu care este citată sentimentul de dragoste, de încredere în viitor, înălțîndoul noului peisaj dobrogean actual, în debutul său „Orașul nou — Năvodari”.

Demonstrînd pe alocuri certe posibilități de exprimare lirică, Nicolae Fău și Ștefan Răducu nu realizează totuși o poezie vibrată, înălțîndoul noului peisaj dobrogean actual, în debutul său „Orașul nou — Năvodari”.

Voluntă mai reține atenția prin lucrări ca: „Re-cunoștință” de Octavian Georgeșcu, „Zidurile Dolinei” de Vasile Tezescu, „Partidului” de Stanislav Popescu. Note în parte de Sanda Chiriac și „Inscripție pe lăcui mării” de Ivinar Vartic.

Era bina dacă nu dintr-un autor prezentați aici nu s-ar fi lăsat forța mai ales de contemplarea rece, pasivă a faptelor din care tu cinești extrag poezie. De aici lucrări sîrăce în conținut, plate, de un ton tipător.

În unele poezii sînt face loc stilului (vezi „Microcentrul” de Nicolae Fău, „Cîntec pentru delta mea” de Aurora Costescu sau „Inscripțiile” de O. Georgeșcu). Altele, comparativ cu trecutul, întreprind pentru ilustrarea transformărilor de azi, are caracterul unei simple lipiri, nu se integrează organic poeziei („Industria” de Șt. Răducu, „Litoralul” de N. Fău). Alții de imagini buclăte, poezia alinază melancolia învechită sau enigmatice. (Pentru Mariana Filimon, de plîdă, Dobrogea este o „tîndă a hotărîri”).

Formulă este cîteva observanțe, saluăm apariția plachetelor constituționale, dorind ca tot mai multe case regionale de creație să prezinte numeștilor cititorii de poezie asemenea calități.

Valentin Borda

Ștefania Ploeanu

Fericeire

Bate-mă, vin!

Incălziți-mă, riuri de aer...

Sînt aiți de lăudă...

Ca o lăcără mă preling

Poste fruntea zăpăce a orașului

Sărutînd ochii caseilor

Și creșterul greu de flori al salcîmilor.

Asurzeșto-mă, mare!

Bicliuș-mi trupul cu panglică de stropi

Să mi-l port, luncos ca un pește-n adînc

După comorile tale de cîntec și basm...

Inecă-mi, seară, fîptura de salcie

În oceanul tîu cu ape subțiri;

Am o tonă de poezie în mine...

Toarnă-mi vin din urciorul lunii pe ploape,

Aruncă-mi măcar o poezie de stele

Și-am să fiu zinc acestui pămînt!

Aprinde-mă, soare!

Treci prin pădăria mea

De spice și maci

Și zădărnice-mi buzele,

Să mă cîntin peste întreg pămîntul,

Să cuprind toată plămăza cu brațele,

De fericeie că trăiesc

În lumea aceasta a tinerilor!

Jordan Popescu

Creția

Omul e vîcior!

E de-ajuns să-i atingi,

Ca să răsună un cîntec de primăv.

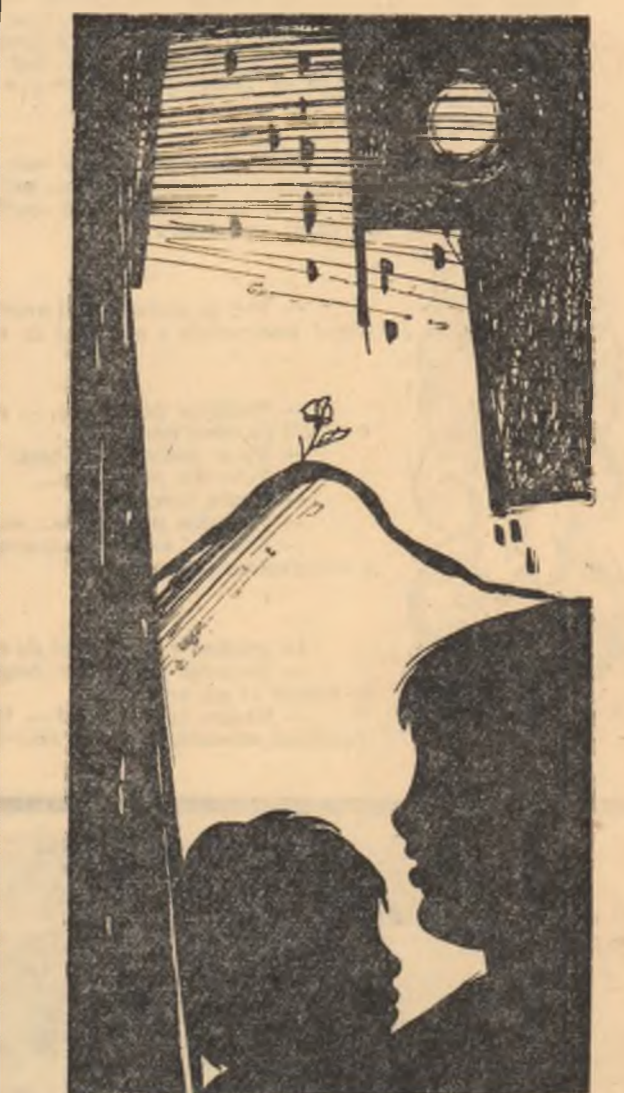
Sau trîș să-ți răsună stemele.

Lumea toată se stîrbe în și

Și plîcăt din ei modelată și caldă.

Omul i-a fost vîcior model

Și cîntă ca să nu ardă.

martianul

Sorin scoborîi scara blocului, sîrînd deodată, cu amîndouă tîmpile, pe fiecare treaptă, și ascultînd cu o ureche glasul mamei, care i-a amintit că la cinci ani ești băiat mare și trebuie să te porți frumos cu ai tăi. Căci Sorin s-a mutat în bloc aseară, iar acum a pornit să-și cunoască vecinii.

Însurute pe două rînduri, svelte, blocurile noi se desăfoară spre Dunăre. Ici, colo, printre ele, se mai înalță mormane de pămînt și resturi de materiale de construcție.

— Ce faceți aici? apostrofează Sorin, grav, un grup de copii care scormonesc în nisip.

— Eu? Sorin.

— Sorin? Ce Sorin?

— De la 10. Apartamentul... M-am mutat aseară.

— Buletinul! Dă buletinul repede, îi cere încruntat unul buclăit și tuns chilug.

— Eu...? N-am buletin. Ochii lui Sorin trec neliniștiți de la unul la altul.

— O frunză, o frunză, se milostivește de el, fetița din grup. — Na! — și-i întinde repede o frunză mototolită.

— Păi, cum se conformează băiatul.

— Celălalt o ia fără grabă, o privește atent pe amîndouă părțile și pe urmă i-o înapoiază indiferent și trece la loc.

— De-a ce vă jucăți? își revine Sorin.

— Construim un bloc.

— Fără sfoară?

— Merge, îi răspunde, cu un gest convins, buclăitul.

— Nu, se dărimă — se opune Sorin și trage la repezeală din buzunar capătul unei sfori. Măsură eu.

— Da? pe ei nu îți cum îi cheamă.

— Dezamăgit, Sorin băgă sfoara la loc.

— Asta negru-i Dan.

Dan era într-adevăr negru, tuciu-ria de-a binelea peste tot și-și completa prezentarea singur.

— Trei ani. Frate cu el. (El era Cristian, buclăitul).

— Paula și Titel stau la 50.

— Tot la noi în bloc?

— La noi, sigur.

— N-am de ce să leg sfoara, se întoarce Sorin la treburi.

— Dă-i bățul, Titel.

— Dacă mă lasă să țin.

— Pe urmă țin eu, se oferă Dan.

— Sfoară-i a lui Sorin — sări Paula.

— Vă dau eu de lucru — îl potoli Sorin. Acum tu ești încercător, Dan. Pune pămînt în roabă.

— Hai, Paula, facem cărămizi, o chemă Cristian.

— E destul un om la cărămizi. Tu fă schele.

— Da? inginer?

— Inginerul măsoară. Tu ești maștrul. Ia-ți echipa.

— Echipă, ascultăți comanda — se conformează repede Cristian. Faceți cum v-a spus tovarășul inginer.

— Așa s-a împrietănit Sorin cu noii lui vecini. Pe urmă, sfoara a înhățat-o Dan, care și-a trecut-o de-a curmezișul pieptului și s-a oprit cu spatele în fața lui Sorin. Căuta vizitii.

— Nu se mai merge cu cai.

— Ba se merge. La zarzavat.

străzi și în parc... / Ninge mereu. / Pe străzi se topeș / Fulgii de nea... / În parc înfloreș / Aidoma lor / E viața: / Înfloarește prin cei-o-nrăgeașci. / Versurile sînt prea palide și cuminiți pentru a sugera ideea respectivă, ca și în alte poezii din grupul pe care ni l-a trimis. Prozaism: „Pășesc alături de acești oameni simpli / antrenăți în tremătorul proces al muncii, / Oamenii care gîndesc la ziua de mîine / și la celelalte ce vor urma” etc. Imaginea nu este nici evidentă, nici conștinută. Versurile d-tale se plasează în prezent între aceste două deficiențe. Sîntem convinși că îți vei găsi calea exprimării autentice.

Constantin Mihail: Un stil voit trepidant, cam depășit, cu atît mai mult cu cît îmbracă „descoperiri” lirice senzoriale: „Abia acum am înțeles că vîntul pornește din nord / din arterele noastre roșii, / din fetele noastre arse de soare și cătore, / din descifrarea celor 1000 de versuri / care ne-nconjoară febra timpelor sure. / Abia acum am înțeles / că viața pornește din stradă, / din zgomotul acesta anarhic / ca motor cu benzînă: / din oamenii aceștia cu hainele bătute de ulei / care mureau în fiecare zi cu un gram mai puțin de hemoglobină.” S-ar mai putea cita și alte exemple. Sînt comentarii pe teme generale și cunoscute. Credem că te-ai apropia mai mult de poezie dacă te-ai preocupa aspectele concrete ale actualității.

Mihu Dragomir

Cațan Florentina — Alexandria; Lucreț Dumitru — București; Sergiu Dincă — Blaj; I. Clușci; Popescu Cristian — Galați; Alexandru Misugan — Bistrița; Aristică Băghină — T. Severin; Dincă Florea — București; Grigore Paul; Grădinaru Gh.; Drăgănescu Ioan; Abdia Abdia; Dionisie Ghiță — Pitești; Li-liana Brînduș; Puia Valerica; Lupu Elefterie — București; Iordache Cecilia — Bîrlad; Fundescu Petre — Vînzăroasa; Cornelia Savateșcu — Iași; Georgeșcu Filifir — Bacău; Romeo Magherescu — Craiova; Buda Constantin — Brașov; Romeo Nenisor; P. Dragomir — Iași; Ion Alexandru Anghelus — Huși; Maria Marin — Bacău; Tudor Sora — București; Popovici Volker — Timișoara; Dr. Eugen Bucur — București; Valeria Rusu — Roșiești; Ion Damian — Tîrnăveni; Brutaru Constantin — Ropotri; D. Petrovici — Timișoara; Dan Cristescu — Timișoara; Ion Cîțoveanu — Cluj; Sîntăruș Maria — Tîrnăveni; Adrian Dumitrescu — Cîmpulung Muscel; Florin Tene — București; Nicolae Rogobete — București; I. Chiculită — Brăila; Soare Dan — Predeal; Radu Emil; Victor Bănoac — București; Beti Iosif — Cluj; Müller Traian — Petroșani.

Mai trimiteți! V. Rădoi — Galați; Mihai Cupcea — Cluj; Grădinarul Gh. — Făgăraș; Man Al. Vasile — Arad; Victor Bănoac — București; Sorin Savinescu — București; Ion Negeacu — București; Al. Florin Tene — București; Iordache Aloancă — Constanța; Scrieciu St. Haralambie — Seaca de Cîmp; Oprea I. Gabriel — Găești; Croitoru Nicolae — Moreni; Elena Toader — București; Saljeviici D. — Pitești; Mihăilescu M. — București; M. Lefter G. D. — Ploiești; Anghel F. Dumitru — Lucreț; Breabăn Viorica — Siret; Urcu Emil — Albe-Iulia; F. Gheorghiu — Vaslui; Sandra Blazu — București; Ștefan Vasili — Lugoj; Gheorghieș Valeriu — Pitești; Guineia Octavian — București; Gornea Paul — București; Simion Rodica Michaela — București; Clavel Octavia — București; I. G. Trifa — Cîmpeni; Paula Bănică — Vizantea; Gheorghie Popa — Mediaș; Al. Bucuroiu; Andrei Florin — București; Matei Grigore — Zorleni; S. Simion — București; Nicolae Lăpuștescu — Hînzeadă; Avram Ion — Cîmpulung Moldovenesc; Gheorghie Valeriu — Pitești; Ion Buză — Brașov; Gheorghie Filip — Dumbrava; Marius Pencovici — Giurgiu; George Florian — Iași; Deocamdată nu.

— Mergem, hai!

Sorin a sta puțin pe gînduri, apoi și-a improvizat un bici. Trebuia să-l supere pe ala micu.

— Stai că mai vine un mînz, îl opri Titel, cînd să prînda hîrturile și se alina alături.

— Hai de-a școala, îi chemă Paula.

Îndată, elevii se așezară pe bînci înaintea ei și prînsură a scrie sîrgincios în nisip, ca niște veritabili școlari, de-acum cîteva veacuri. Numai Titel, nedisciplinat, șterse scrisul celorlalți cu piciorul.

Paula se simți în drept să-l urecheze, ca pe un neastîmpărat, iar frate-său începu a plînge zgomotos, cu vădită intenție.

— Te aude mama, se alarmă învățătoarea.

— Să audă, zîmzorcai acesta, furios. La școala nu bate.

— Nu bate, întîrîși, neașteptat, ceilalți.

— Treci în clasă. Tu nu ești bună de învățătoare, se aprinsc Cristian.

De-a școala n-a mai mers, dar s-a alcătuit pe loc o familie care se muta în bloc. Se inserase aproape, cînd improvizății părinți, se apucară să-și scuture de nisip odraslele, ca să-i aducă acasă. Deodată, Paula țîpă speriată.

— Mișcă!

În hol, sorin se întoarce prompt s-o certare pentru ce sperie copiii. Rămase însă cu privirea în direcția arătătorului Pauli și constată încurcat:

— Mișcă ceva...

Copii se adunară cîrchine și prîviră cu toții. În virful movilei de pămînt dintre blocuri se mișca într-adevăr ceva. Ca o pălărie ciudată, care se inclina într-o parte și în alta, neregulat, saluînd pe cineva nevăzut.

— Trebuie să vedem ce-l, se dezmetici Sorin.

— Trebuie, întîri Titel.

— Tu nu te băga, i-o iăse Paula, apucîndu-l de mînă.

— Să mergem acolo, propuse Cristian.

Imediat Dănuț făcu speriat legătura cu basmul de aseară.

— Dacă-i zmeu...

— Zmeu-i mai mare, mă, îi contrazise frate-său.

— Poate-i pajură, nu se lasă acesta.

— Pajura zboară.

— O fi marțian, presupuse încet Paula.

— Ce-i aia?

— E ala, nu aia. E un om de pe alt pămînt.

Așa ca asta.

— Cum a venit aici?

— Cu racheta.

— E rău? Vru să ție Sorin.

— Poate s-a supărat că am făcut gălgăie.

— Tu l-ai bătut pe Titel.

— Mi-e frică, scînci Dan.

— Dă mîna. Nu mai mișcă, îl potoli Cristian.

— Da, nu mai mișcă...

— Mă duc să văd, hotărî Sorin.

— Du-te, îl mină Titel.

— Mă duc — și Sorin porni spre arătare.

— Mișcă! țîpă iar Dan.

Sorin se trase lute înapoi.

— Dacă te înghețe?

— E lîngă casa noastră, îl încurajă buclăitul.

Se teme el. Eu trebuie să am grijă de Dan... se scuză el.

— Dați-mi un băț. Pune basca în vir și fo întînd la nas. Dacă o ia, fug.

— Uite, îl întinse repede Titel bățul de la măsura.

— Trebuie să vedem, vorbi Sorin, agățînd basca. Se sperie copiii.

— Ce copii? — întrebă, amușat, un tînr care se oprise și-i asculta.

— Copiii mici, răspunde cu prestantă Sorin.

— Voi sînteți mari, te pomeniți că d-ăia stați aici după ce se întunecă și vă așteaptă acasă!

— Nene, e ceva acolo, îi arătă nehotărît Paula.

— Un marțian, adăugă Titel.

— Un marțian? Oho!

— ...

— Te pomeniți că vi-i frică?!

— Nnnnuu! protestară ei.

— Aha! atunci haideți să-l vedem, voinicilor.

Titel se înfință rapid lîngă tînr și i se agăță de mînă. Acesta îl strîns bărbătește și porni spre movilă. Copiii îl urmau în tăcere, ca la o expediție, călcînd ușor, pipăind parca cu toate simțurile locul. Intraseră într-o zonă de umbră. Arătarea se clătina tacticos înainte, neluîndu-l în seamă. Mai erau cîteva pași.

— Iiiiuuu! chiui Titel și o zbughi înainte.

— O floare mare, albă, se buibî Dan.

— O bătea vîntul.

Năvălîră cu toții, în jurul florii, făcură o horă.

— Haideți copii, îi chemă tînrul. Am îngropat frica. Marțienii o să-i vedem altădată...

Maria Petra

În revista „Tribuna” Iov. Vasile Bonta, tehnician minier la Salina-Dej, face cunoscută cititorilor nemulțumirea unui grup de muncitori și tehnicieni ai acestei întreprinderi, nemulțumire provocată de inexactitățile cuprinse în raportajul „Sarea” de Romulus Zaharia, apărut în „Luceafărul” din 1 septembrie 1962.

Analizînd scrisoarea din „Tribuna” (o scrisoare identică a primit și redacția noastră) apreciem ca justă critica făcută de tovarășul Vasile Bonta, care întreprinde o atentă con-

fruntare a raportajului cu realitățile Salinei. A reieșit că autorul raportajului a prezentat eronat unele date privind oameni și aspecte ale procesului de producție. Apreciînd că unele afirmații privind caracterul raportajului literar sînt discutabile, sîntem recunoscători tovarășului Vasile Bonta, pentru sesizarea pe care ne-a trimis-o, și rugăm și pe alți cititori să-și spună părerea asupra materialelor pe care le publicăm...

lat, tabla lăsa să se vadă niște onduleuri, la fel ca o oglîndă care face chipurile hidoase. Și totul trebuia luat de la capăt. Dar cum? Și cum să împaci și termenul de livrare, și calitatea lucrului?

Poate că soluția lui, cine știe...

Era numit în atelier numai de cîteva luni, și avusese în acest timp ocazia să încerce treburile în așa fel, încît unii îl consideraseră un om total lipsit de capacitate, iar alții, mai binevoitori, lipsiți de interes. Lucru cert, că nu inspira nîmînu încredere, cu aerul lui sovălic cînd era vorba de luat o răspundere, cu veșnicia lui manie de a complica și de a scoate tot felul de greutăți, acolo unde nu era cazul. Nu reușea să se împună în fața nîmînu, pentru că nu spunea niciodată ceva precis, sigur, și asta se cerea unui inginer în primul rînd. Cu obrazul lui grăbit, cu umerii căzuți, și cu glasul întotdeauna moale, inginerul nu inspira decît o anume indulgență acordată oamenilor lipsiți de personalitate, care înghit orice fel de glumă, fără ripostă.

Lipsit de dibăcie în mișcări, ca și în cuvînte, nu se supăra niciodată; cu asta ar fi părut un om cumsecade și alit.

În sinea lui, considera că cel mai grav defect pe care îl are este chelia, uluitor de avansată pentru un om abia trecut de 26 de ani. Într-adevăr creștetul lui pleșur atrăgea izbitor atenția, constituînd prilej de întrebări nedelicade, de sfaturi binevoitoare și grijului, sau de glume usturătoare din partea sexului slab, cu privire la podoba capilară.

Îl era necaz că nu i se dădea crezare, nici cînd era vorba de istorisiri vreo „aventură”, cum făcea colegii ceilalți, prin tramvai sau în timpul gustării, la birou, pentru că nimeni n-are în crezut că poate tenta vreo fată, cu mura lui urîșică, pistriată, cu nasul lățat, proeminent și

Spectacole - Arte - Spectacole - Arte - Spectacole

PE MARGINEA FESTIVALULUI FILMULUI SOVIETIC

Profilul etic al eroului

Festivalul cinematografic din cadrul lunii prieteniei romino-sovietice a înmănușat azi câteva filme produse foarte diferite ca tematică și acțiune, ca modalități de exprimare și valoare, dar asemănătoare prin dorința comună a creatorilor lor de a dezvălui esența etică omului sovietic.

Fără îndoială că în fruntea filmelor izbutite din festival alți pe planul conținutului de idei, cât și pe planul realizării artistice, stă „9 zile dintr-un an”, acest turbulent poem închinat frumuseții spirituale a comunismului. Mai presus de propria viață, Gusev, eroul filmului, pune lupta pentru fericirea omului. Pentru că în conștiința lui Gusev, acest fiu devotat al Partidului Comunist, viața nu există sau nu trebuie să existe fără fericirea celor din jur, fără progres, fără pace. Era necesară prezența lui Gusev în camera imediat apropiată radioulor, sau reușita experienței putea avea loc și fără acest risc? Din punct de vedere științific, poate că nu era necesară. Dar creatorii filmului au dorit să arate un lucru mult mai important: minutatul profil moral al acestui om sovietic, Mihail Romm, regizorul filmului, a realizat aici o demonstrație de idei, ideile de înaltă valoare morală. Și nu a făcut-o în mod abstract, ci aducând în fața noastră oameni vii, adevărați, reprezentativi. Este Gusev un om deosebit prin forța lui de sacrificiu, prin curajul și devotamentul său, prin cinstea și puritatea lui spirituală? Oare în locul lui un alt cercetător al institutului de fizică atomică nu ar fi procedat la fel? Răspunsul este limpede: Gusev este la fel cu orice comunist sovietic. Ca și profesorul Sîntov, el își jertfește viața pentru triumful ideii, care nu e numai una științifică, ci și etică. Nu veți vedea adesea pe chipul lui Gusev zămbete, scripi de veselie. Gusev e un om aparent închis, ursuz. Dar chipul lui exprimă o bogată și complexă viață interioară. Este minunată scena în care bătrânul își înveșteț, temeror parcă, fiul: — „Să... ai făcut și bombe?” — „Am făcut!” — „Dacă noi nu le-am fi făcut, astăzi noi doi n-am mai fi existat și nici jumătate din omenire!”

Dacă dialogul ar fi continuat, Gusev fiu ar fi adăugat poate: Dar noi fabricăm mai înții sateliți și nave cosmice pentru că vrem să străpungem spațiul, să cucerim cosmosul pentru omenii. Acesta este crezul științific și etic al lui Dmitri Gusev. Spuneam că pe chipul lui Gusev nu prea veți înțeli veselia. Dar omul acesta respiră un nemărginit optimism. Este optimismul care însoțește munca și încrederea lui în victorie, care-l face pe erou să scrie soției și prietenului, chiar în ziua premergătoare operației a cărei reușită e îndoielnică: faceți-mi rost de o pereche de pantaloni și dăm o raită printr-un restaurant.

Simțuri răspunderii se manifestă la Gusev în cele mai dificile momente. Situațiile care-l pun viața în primejdie nu-l determină să acționeze prin consecvență prin abateri de la idealul său. Pentru că munca și rezultatele muncii se confundă cu idealul său de viață sau de viață ideală. Contaminat cu radiții pentru a treia oară, Gusev nu se lamențează. Și continuă munca plină de pasiune până în momentul în care intervenția medicilor devine indispensabilă. Este oare aceasta o renunțare conștientă la viață? În nici un caz. Este expresia perseverenței, a demnității umane, a luptei pentru viață, este sfidarea morții în numele unor valori umane supreme.

Puterea educației comuniste apare evidentă și atunci când este vorba de prietenia sau dragoste. Conflictul determinat de prezența unui al bărbat în viața celei ce-l va deveni soție, nu-l face pe Gusev să renunțe la un sentiment profund și statornic, cel al prieteniei, care se întemeiază pe o constantă încredere în cei apropiați lui. Mai mult, este vorba de încrederea în viață, în muncă și în rezultatele muncii și, mai presus de toate, de încrederea în omenii. În capacitatea lor, în puritatea lor spirituală, în fidelitatea lor față de idealul comun.

Spiritul de sacrificiu și îndrăzneala creatoare, aceste două însușiri fundamentale ale lui Dmitri Gusev, nu lipsesc nici altor eroi din celelalte filme prezentate în cadrul festivalului.

Iată pe Svetlana din „Casa de la răscruce”, dezvăluindu-și tenacitatea sufletească fără de caracter în așteptarea înaltului piercat pe front. Nu este o simplă așteptare a cuvintelor: după ce vom învinge, Igor se va întoarce. Aceasta este convingerea fermă în numele căreia Svetlana — o fată simplă, de o rară sensibilitate — se alătură luptei, devine ostaș al armatei sovietice. Actorii punctează cu discreție etapele de încadrare a Svetlanei în freacămlul luptelor de front.

Svetlana nu părăsește casa de la răscruce, pentru că acolo, după victorie, se va întoarce Igor. Ea crede în întoarcerea iubitului, așa cum crede în victorie. Insistența căpitanului Suzdalev rămân fără ecou pentru că se lovește de iubirea neclintită a Svetlanei pentru logodnicul piercat. Și sufletul clintit al căpitanului va vibra și el în fața acestei admirabile încrederi a fetei în victoria deplină, în ziua reîntoarcerii tuturor iubitorilor, soților și fraților piercați pe front.

Înaltul umanism al acestor eroi este expresia cea mai deplină a eticii comuniste învingătoare, a superiorității morale a omului crescut și educat de partid.

Silvia Nicolau

Această piesă te cheamă în miezul altor probleme ale vieții (și ale eticii dramatice), deschide atâtea căi către înțelegerea sufletului omenesc, încit, scriind despre ea, te simți împovărat de o misiune grea și de îndoiala de a ști să o duci la capăt în chip onorabil. „Oceanul” e o povestire dramatică despre marinarii flotei din Pacific, dar este oare numai atât? Dezbateră lucidă și pătrunșătoare care iau parte personajele piesei, schimbând aprig de idei (și zădărnici aici tăgăduș și scriitorii satelii de Toledo, dar, mai ales, cântărețul „vital”, autentic și proaspăt), înfruntarea pe ringul valorilor morale nu-și limitează sarcina artistică la sfera concretă de existență umană pe care și-a ales-o dramaturgul. Pe Platonov și Ceasovnikov îi vedem confruntându-și convingerile și argumentele nu doar pe puntea de comandă a contratorpilorului „Zvolnovanin”, ci pe toate punțile de comandă din toate sectoarele frontului uriaș al construcțiilor comunistului.

Lupta a ieșit din vechile coordonate și niciunul dintre personajele piesei, indiferent de cantitatea și gravitatea slăbiciunilor sale, nu este un dușman al vieții noi, un contrarevoluționar (deși pe scenă se rosește vorbe foarte tari în și cu acest sens). În condițiile date, dacă un dramaturg vrea să mă convingă de adevărul vieții de dincolo de rampă, își va obliga personajele să-și apere răspicat adevărul lor, al fiecăruia în parte, va da, la început, „șanse egale” termenilor opoziți și conflictului.

El cred, îl înțeleg și îl aprob pe Ceasovnikov când, cu sinceritatea sa aspră și juvenilă, își strigă dreptul la realizare, la creație, când se zbate să-și afle un drum al său în viață. Nu-l mai cred, nu-l mai înțeleg și nu-l mai aprob pe Ceasovnikov în momentul în care Platonov, inflexibil și maiestros în convingerile sale — acest admirabil ostaș al principiilor comuniste — sfârșim, punct cu punct, cu o severă luciditate, întregul eșafodaj a-fectiv-teoretic al lui Ceasovnikov care acum îmi pare umflat, ridicol. Îl aprob și îl cred pe Platonov, și iar mă apropiu de Ceasovnikov, care apără gândirea intensă, ideile noi, viața spirituală superioară, pentru că, o dată cu replica precisă și imbatibilă a lui Platonov, se înțeleg că Ceasovnikov pledează, în realitate, pentru o retragere lașă din prima linie, pentru un refugiu la adăpostul călduț al pretextului intelectualist, să vadă împreună cu Platonov în spatele tinărilor frământat de propriul său destin, fantoma mic burgheză. Numai în acest fel, chemat fiind să participe, să judece, să trăiască dezbateră de pe scenă, mă pătrund eu, spectator, de adevărul (unic) pe care mi-l comunică dramaturgul prin cuvintele lui Platonov. (Unele dintre ele lui Platonov. (Unele de neuitat: „Așadar, după tine, un intelectual nu poate trage în dușmanii patriei? Dar un muncitor poate? Tu să scrii poezioare și alții să trăgă în locul tău!”)

Dar Platonov însuși mobilizează oare aceeași luciditate și probează aceeași înțelegere profundă a lucrurilor în toate împrejurările, așa cum a făcut, de pildă, când a luptat cu orice preț pentru menținerea lui Ceasovnikov în flotă? Dezvăluind raporturile lui Platonov cu Anecică, soția lui, dramaturgul dă — de data aceasta el — o replică tăioasă concepției simplificatoare a personajului-zeu, fără fisuri și impurități, desprinsă parăc dintr-o simăcă de granit și șlefuit la mână. Critica obișnuită să ia în ris acele personaje-sablon care în activitatea socială se comportă ireproșabil și care, pentru a se arăta complexe,

fac tot solul de gafe mic burgheze în viața de familie. Platonov este însă un om integru, pe care-l dezgustă la un moment dat preocupările mărunte, lipsa de orizont a soției sale și ai dori să-l dai dreptăte, să-l justifice. Totuși, în replica Anecică, rostită în șoaptă („Cum de te-ai schimbat tu atât de mult, Săsa?”) descoperi sensul noi, mai profunde, ale relațiilor dintre cei doi soți și te încearcă indignarea față de acel om care, înțelindu-se pe scara socială și spirituală, n-a făcut nimic cel mai mic gest de a-și apropia soția, de a-și înțelege universul spiritual și a-l deschide orizontului mai largi. Aici, într-o pro-

na propria ratare: Kuklin îl denunță pe Platonov, bumbul său prieten pentru că acesta a tăcut o abateră de la regulamentul militar al lui Ceasovnikov.

Dramaturgul analizează cu o veritabilă forță de pătrundere acest sentiment al ratării, arătând cum existența superficială, meschină, cădută a lui Kuklin îl îndepărtează din ce în ce mai mult de propria sa realizare. Între Kuklin, pe de o parte, și Platonov — Ceasovnikov, pe de altă parte, se deschide o prăpastie de netrecut, prăpastia care desparte frumusețea morală de micimea sufletească.

În conflictele de esență etică pe

tot cuprinsul piesei (realizat de regizorul Tony Gheorghiu) care ne-a suferat însă, pe rând, și cabina, și puntea de comandă, și parcul, și casa Masei: o construcție de metal cu multe planuri pe verticală, permițând mișcarea simultană pe „etaje”, dar mai ales urcarea și coborârea, de cele mai multe ori fără scară, a personajelor, paralel cu evoluția replicilor și a gesturilor lor.

Este un spectacol în care „vedem idei”, dar și oameni, un spectacol care emoționează tocmai prin strălucirea caldă a ideilor în cloșierii lor dramatici. Un colectiv de actori, în general excelent îndrumați, a transpus cu însuflețire concepția regizorală, dând viață personajelor frământate ale dramaturgului sovietic. Gh. Ionescu-Gion (Platonov) e aspru și prietenos, caracter de oțel, conștiință de cristal, lucid, remarcabil în dialogul agitat cu Ceasovnikov din actul I. Încă o dată trebuie admirat acest actor pentru modul în care susține și transmite încercările de idei a rolului, pentru emoția cerebrală, nu mai puțin puternică decât cea afectivă, pe care o impune spectatorului.

În rolul Anecicăi, Leopoldina Bălanuță nu se dezmințe. Sensibilă, simplă, supusă și apoi voluntară, Anecică trăiește prin tinăria acțiunii o veritabilă revoluție interioară. Lirismul și jocul deschis al Leopoldinei Bălanuță, vibrația aparte care dă mișcării sufletești a personajului interpretat o modulărie profundă, îl confirmă încă o dată calitățile actoricești deosebite.

Stamete Popescu a realizat un Ceasovnikov agitat și, cumva, multumit în răsfăt, un tânăr sincer și preocupat de rostul său în viață, mai puțin, însă, chinat de controverse lăuntrice, de căutarea zădărnici a idealului etic. Actorul a înțeles mai bine latura bălătoasă a personajului.

În rolul de loc ușor al lui Slavka Kuklin, Constantin Codrescu s-a orientat perfect: amărăciunea și durerea unei existențe nerealizate îl întinesc la Kuklin un suflet mic, stăpinit de gelozia degradată a omului care ajunge să urască succesul prietenilor. Și Kuklin apare, astfel, nu ca un ticălos în esență, ci ca un om care nu a știut să-și construiască propria viață, care a călcat, din egoism, sentimentul sfânt al prieteniei.

Mașa e și ea o dezamăgită, o ne-relectă, căreia viața i-a servit o lecție bine meritată. Dar ea nu s-a coborât la mizeria sufletească a fratelui ei, Slavka, ci a continuat să creadă — e adevărat, cu egoism — în posibilitatea recuceririi lui Platonov, pe care îl iubeste sincer. Într-o interpretare (Doina Tușescu) n-a valorificat însă fondul amar al existenței personajului. În roluri episodice, Arcadie Donos (Zadornov) și Jana Gorea (Leolea) au fost la înălțime, subliniind cu umor caracterul personajelor respective. Trebuie menționat din nou aportul substanțial al unui „personaj” care se numește „lumina” (creator: Titu Constantin-nescu) și care, alături de ilustrația muzicală (Timuș Alexandrescu), a imprimat spectacolului un dramatism de esență cinematografică.

În sfârșit, nu vom uita unele replici ale acestui poem dramatic multumită și traducerii de frumoasă tinută artistică semnată de Emma Beniuc.

Dumitru Solomon

CRONICA DRAMATICA

OCEANUL

de ALEXANDR ȘTEIN

(Teatrul Tineretului)

blemă cu mult mai delicată decât cazul Ceasovnikov, Platonov se dovedește nepregătit, mediocru și, el însuși, însoțit de fantoma mic-burgheză, pe care, în mod subiectiv, o detestă cu furie. Și iese la iveală că dirigența și probitatea lui Platonov, pentru care este respectat și iubit de subalterni, devin, în anumite zone intime ale caracterului său, duritate și opacitate. Platonov se prezintă astfel ca un om care nu s-a pregătit deplin pentru marile examene al intrării în comunism, oferind încă, acolo unde observația socială pătrunde mai greu, puncte vulnerabile.

Există în piesă și o a treia atitudine, a celui de-al treilea „muschetar”, Kuklin, care a pășit în viață o dată cu Ceasovnikov și Platonov. Kuklin este lipsit de talent, de vocație și acrit de nereușită în viață, de unde învidia care-l stăpânește, „urmărind” — cum spune el — cariera lui Platonov, succesul strălucit al acestuia. Este invidia josită a omului care nu mai dă înapoi în fața unei ticăloșii (care nu mai poate da înapoi) și care e capabil de orice pentru a-și răzbu-

care te aduce în scenă, A. Ștein a ocultat schematicismul și situațiile simplificatoare, a mers, o dată cu viața, până în cele mai profunde resorturi ale psihologiei personajelor sale, a răcolit curajoz dramele umane autentice cu intenția, de adevărat artist, de a le supune judecății spectatorului contemporan. Eroul lui, Platonov, Anecică, Ceasovnikov, se frământă cu inversul, nare pentru că se vor puri și demni, pentru că aud cîntecul amăgitor al sirenelor trecutului și vor, și trebuie (altfel nu concep) să se smulgă a-cestor chemări, pentru că nu-și recunosc alt rost decât acela de ostaș al revoluției. Dar dezbateră aprinsă care se poartă pe scenă, alimentată de forța unor principii morale majore, ne cucereste tocmai pentru că preluștește o înțelegere dramatică de idei și caractere, o veritabilă luptă a conștiinței comuniste. (Mă îndoiesc de dreptatea acelor dramaturgi sau critici ai noștri care își imaginează că se poate înscena o bătălie a conștiinței cu o înșelă, la invitația mai mult sau mai puțin reverențioasă a unor stimuli externi, și că acest război intestine, fără caracter, fără oameni, se poate numi piesă contemporană.)

TINERI ARTIȘTI PLASTICI

Toate artele cer eforturi de concentrare și o îndelungată chibzuire a mijloacelor de expresie, dar, mai mult poate decât celelalte, sculptura le cere, deoarece gama ei de figuri, atitudini, mișcări, ritmuri este mult mai restrânsă decât a picturii, de pildă, și în principal se bizuie pe mesajul figurii umane. Dacă viața este infinită, în idelle și expresiile ei, sculptura monumentală trebuie ca din relativ puținele atitudini, mișcări, gesturi ale trupurilor umane să găsească mereu modalități noi de expresie pentru a răspunde noulor conținuturi de viață. Da — așa cum zicea un celebru sculptor — „un cap este un univers de detalii”, dar autorul de monumente, de forme tridimensionale în spațiu, trebuie să aleagă și să accentueze cele mai caracteristice trăsături și atitudini, care să-și păstreze semnificația de la distanță convenită, înscrind-se armonios în spațiu, și neașteptând să devină un lucru desuet, banal. Nu orice trăsătură și nu orice mișcare poate fi folosită de sculptură, care-și are legile și materialele ei, greutatea și ritmul ei.

Cite statui, făcute mai ales după primul război mondial prin diferite colțuri ale Bucureștilor, nu ne întristează sau ne alungă privirea, tocmai pentru că au o înfățișare urtă și nu transmit ideea sau sentimentul năzuit? Dacă am face o statistică a operelor de sculptură într-adevăr izbutite, am vedea că numărul lor este mult mai mic decât acela al picturilor, precum numărul sculpturilor înnoțorii și cu adevărat semnificative se dovedește mult mai mic față de acela al picturilor în aceeași situație. Și aceasta de-a lungul întregii istorii a artelor.

Într-o ședință a Uniunii Artiștilor Plastici, maestrul Ion Jalea și-a exprimat admirabilă față de soluțiile ingenioase și îndrăznețe ale unor dintre tinerii sculptori, formați în anii puterii populare. Fiește, aceasta se explică și prin condițiile prielnice de care se bucură în socialism creatorii, prin avântul pe care aceștia îl trăiesc laolaltă cu toți constructorii lumii noi.

Totuși, printre artiștii mai tineri există încă unii care se bizuie mai mult pe talentul și îndemnarea spontană, pe darul de a modela și construi cu prea mare ușurință formele, fără a se concentra îndeajuns asupra modalităților de expresie, fără a trăi mai adinc noul vremii, fără a se disciplina printr-o muncă din ce în ce mai exigentă, completată cu formarea unei culturi elit mai largi. Și printre tinerii, ca și printre artiștii mai vîrstnici, există unii — din fericire, puțini — care nu lucrează decât pentru comenzi și pentru expozițiile de Stat, neîmbogățindu-și experiența și atelierul cu încercări fără o satisfacție materială imediată, dar atât de necesare adevărații realizări, găsiri unui stil propriu.

Pildă de artist exigent cu sine însuși este sculptorul Ovidiu Maitec. Un artist care muncete mult, gîndește și mai mult, își formează temeinic o cultură generală și de specialitate. Dacă nu este multumit de o operă, la care a lucrat totuși mult, nu o expune. Dacă socotește că ideea năzuită nu și-a găsit rezolvarea cea mai fericită, o reia, dîndu-i o nouă formă. De aceea a și expus relativ rar și nu a participat la unele expoziții colective, pentru care totuși se pregătise. Proiectele și realizările sale sînt însă totdeauna autentice trăite și bine gîndite, și cum acest sculptor se dedică mai mult sculpturii monumentale și foarte puțin portretului de interior, se înțelege că eforturile și elaborarea sînt mai stăruitoare și mai îndelungate.

Născut în 1925, la Arad, Ovidiu Maitec a avut o copilărie și o adolescență foarte chinuțe, cu episoade de mizerie materială și crize sufletești care ar putea alcătui un zguduitor roman.

A dat în toamna anului 1944 examenul de intrare la Academia de Arte Frumoase din București și a căzut (350 candidați) pentru 60 de locuri, plus favoritulismul care mai dănuia). A intrat însă în 1945 în școală, unde l-a avut ca profesor pe Corneliu Medrea, și a absolvit-o în 1950. Apoi, timp de șase ani, a lucrat, sub conducerea profesorului Dr. Gh. Ghițescu, în cadrul catedrei de anatomie artistică. În 1954—1955, a deținut bursa Pauciere, care i-a asigurat un atelier și condiții de lucru bune.

OVIDIU MAITEC

Pădureanca de OVIDIU MAITEC

Prima lucrare (expusă în 1953) a fost „Facea” (o mamă cu copilul), viu compusă și modelată și care, într-o formă îmbunătățită și mărită, figurează astăzi într-un parc din Giurgiu. Participă în anii următori la concursul pentru statuia lui Eminescu și obține comanda pentru un monument la Cluj, ce urmează a fi în curînd ridicat. Din figura poetului se desprinde acel lirism nobil și răscolitor, care i-a însoțit suferința, visarea, lupta pentru dreptate. Alte reușite sînt figura statuă a „Minerului” (1957) — un tânăr minier, întruchipînd pe muncitorul conștient și devotat al vremurilor noastre, apoi bustul compozițional al unui tânăr „Brigadier” (1958—1959) și al „Utemistiei” (1962), lucrări în care se surprind de asemenea, trăsăturile omului nou, ale tinărilor din anii socialismului. Veridicitatea, căldura, adevărul psihologic caracterizează aceste chipuri pline de încredere în viață și devotîndu-se cu toată energia menirii de constructori ai lumii noi.

Lucrările acestea i-au adus o deosebită prețuire. „Minerul” a fost expus în 1958 la Moscova, în cadrul Expoziției Țărilor Socialiste și, totodată, sculptorul a fost răsplătit în același an cu premiul Academiei R.P.R. acordat tinerilor artiști. Împreună cu „Minerul” — figură statuă, modelată mai detaliat — a avut în expoziția de la Moscova și relieful „Pădureanca”, înfățișînd cu forță și în linii stilizate, în sensul artei populare, figura diră și plină de demnitate a unei muncitoare. Relieful acesta, împreună cu „Țăran din Oaș plecînd la festival” de Ion Vlad constituie poate cele mai fericite modalități de a evoca noul în stilul viu al artei noastre populare. Lucrat în piatră de Măgura, relieful acesta, pe cit de simplu pe atât de viu și semnificativ, emoționa pe privitor, așa cum chipurile de oameni noi îi transmiteau măreția și avîntul lor interiorizat.

Cele mai complexe eforturi creatoare și care dovedesc maturitatea artistului și giaditorului, exigența și originalitatea lui autentică sînt însă proiectele de monumente pentru eroii de la Doftana, și pentru recentul monument închinat artei, care va fi curînd ridicat pe fațada de la Eforie-Sud. A făcut două proiecte pentru slăvirea eroilor comunisti de la Doftana. În primul, mai complex și pe care sculptorul îl consideră prea complicat, apăreau, la baza unui zid, mai multe personaje, iar în registrul de sus, simbolizînd slăvirea revoluționară, figura unui tânăr. Al doilea proiect, a cărui machetă se află la Muzeul de Istorie a P.M.R., înfățișează, pe un paralelipiped, trei coloane asimetrice (amintind locul unde creșteau cei trei pruni dintr-o vale a Doftanei și unde comunistii își comunicau planurile și năzuințele revoluționare), iar, alături de coloanele înalte, figura avîntată a unei femei, întruchipînd Revoluția.

Pentru un alt monument, Maitec a construit — în proiectul său — două femei, așezate de o parte și de alta a intrării, una tîndră și scundă, alta ciocănuș și care subliniază măreția și verticalitatea construcției arhitectonice. Pentru litoral, a creat un monument plin de măreție, forță și poezie. Un stilp de unsprezece metri se înalță în văzduh, profilîndu-se pe un înșel mîrșă, iar la bază, pe un postament masiv, se află capul uriaș al unei femei, simbolizînd arta. Simplitatea întregii compoziții și mai ales expresia cu adevărat monumentală a celui cap, care sugerează forța gîndirii și avîntul artei, arată maturitatea și ingeniozitatea monumentalului Ovidiu Maitec. Volumul cu contururi unghiulare al capului-simbol are puternice trăsături definitorii. Stilul are o serie de figuri săpate, care potențază ideea compoziției. În legătură cu această recentă lucrare, sculptorul ne-a spus: „Sentimentul pe care îl impune o sculptură trebuie să-l transmiti privitorului. Transmițerea trebuie făcută nu prin anecdotic, prin imitarea grosolană a naturii, ci în primul rînd prin însuși sentimentul pe care l-ai trăit și care te-a călăuzit cînd ai realizat lucrarea.”

Planuri de viitor? Se gîndește să realizeze într-un loc nou urbanistic al Galaților o compoziție monumentală „Sport și Artă”. Vrea să folosească acolo un alt element arhitectonic, pe care să-l înnoieze prin figuri umane.

Petru Comarnescu

„La ora H și-un sfert... concert”

Bineînțeles că la început a fost prologul. Apare un păpușar, apoi niște păpuși încremenite, care prind viață sub mina maestrului. Interesant pretext. Păcat că, deși mă aflam în rîndul ai doilea, precipitarea actorilor (matineu) a făcut să nu înțeleg boabă din textul rostit sau cîntat... Apar apoi doi tineri: el și ea. El îi face — ați ghicit — o declarație de dragoste, iar ea îl întreabă:

— Nu crezi că încep prea devreme cu declarațiile?

— Nu. Am 28 de ani! Și cei doi dispar. Le ia locul un tânăr care cîntă ceva. Din nou, în ciuda celor cîinci microfoane, nu s-a înțeles nimic, decât finalul fortissimo:

„Te-am iubit și te iubesc

Te-am iubit și te iubesc”

După „Te-am iubit și te iubesc” în scenă pătrund doi pictori care se ducează cu pezelele, lovindu-se peste spatele și făcînd fel de fel de salturi. Este o satirizare a...coarfulor exagerate! Unul din „pictori” începe să plîngă, iar celălalt îl usucă lacrimile cu un tampon de sugativă, întrebînd:

— De ce plîngi? De mila ei? (a persoanei ce se bănuștea a fi astfel coafată, n.n.)

— Nu. De mila ta!

Aici, trebuie să fim de acord cu textierul.

Apoi, fără nici un preambul, un pamflet extern lipsit de orice originalitate, în versuri de tipul:

„După ce-mi iau sumalța, Pa, pa și ceau, ceau bambița”

Urmează un cuplet pe tema mereu nouă a egalității dintre bărbați și femei și pe fondul aplauzelor, prezentatoarea anunță cu voce gravă, joasă:

— „Spania! Frumoasa Spania, suferă!”

După o melodie din „Frumoasa Spania”, unul dintre prezentatorii anunță senin că:

„Mai sînt gestionari de cooperativă care confundă bunurile proprii cu cele obștești!”

— Iluță? Se cunoaște că ești bătut deștept!

— După ce?

— Nu faci mătrează.

— Mă, dar asta e paharul tău.

— După ce ști?

— Așa mătează!”

Discuția celor doi gestionari este întreruptă de o dispută a cuplului de lăutari, obiectul fiind microfonul:

— „Asta-i megafon, mă?”

— Nu.

— Da? Ce-i?

— Microscop.

Ba nu e și mixoscop!”

La aceste cuvinte, unul dintre protagoniștii îl apucă de nas pe țambalagiu, făcînd gestul de a-l trece peste strune. Cîntăzul:

— „Ti-am acordat nasul!”

Și, după 17 minute, finalul:

„Lalele, lalele,

De ce ați umbraț la lovețe?”

Între aceste numere, soliștii, fără a acorda atenția cuvenită dicției, trec val-virtel prin fața microfoanelor. Surprind o discuție în rîndul din fața mea:

De ce lo fi schimbat cuvintele?

— Cui?

— Păi, melodiile. A mai cîntat-o și aldoieri.

Uimire. Nu era aceeași melodie. Cel puțin, așa atestă titlurile: „Vecinico, pașii tăi”, „Cînd deschid fereastra”, „Nu-nai tu etc. Însă melodiile seamănă uimitor între ele așa după cum seamănă și gesturile soliștilor: toți parcă se află pe biciclete, în plină cursă, pedalină de zor.

Nu a lipsit, bineînțeles, tabloul cu „Dansul decadent” care, de o bucată de vreme, este prezent în mai toate programele de estradă ca un lăcescu forte și, alături numai că mișcările în năutula satirizată în amintul tablou se află în repertoriul coreografic al soliștilor care, cu toate aceste eforturi, mai găsesc vreme să cocheteze cu sala, făcînd spirite de tipul:

— Ești singură, duduță?”

„Cam așa arată spectacolul

„La ora H și-un sfert... concert” (dui Hari Negru) în prezentă la Iași de secția de estradă a Teatrului de stat din Pitești. De loc grijă pentru unitatea spectacolului.

Prea puțină grijă pentru calitatea textelor, bazate pe „poante” vechi cu umor de calitate îndoielnică. Păcat de verva cuplului Gigi Ionescu-Ioana-Traian Ionescu, de talentul lui Iulian Cristu, de omogenitatea orchestrei, de buna sincronizare a mișcărilor baletrinelor (minus, bineînțeles, discutiile pe care membrele corpului de balet le poartă fără jenă în timpul evoluțiilor).

De bunele intenții ale soliștilor (dintre care unul știu să-și cînte, nu numai să execute mișcări sincopate), de textul spiritual al tabloului „Adela” etc.

În ansamblu, „La ora H și-un sfert... concert” satisface pretențiile publicului cam... pe un sfert.

Mircea Radu Iacoban

5 Anii timpului

Zbor
planat

5 Anii CUBA

De cînd a înălțat steagul victorios al Revoluției, Cuba, mica insulă pierdută în largul mării, a căpătat semnificații istorice uriașe, cucerind simpatia și dragostea popoarelor din întreaga lume.

Neîncrețit amenințată de acțiuni agresive din partea S.U.A., Cuba — acest teritoriu liber al Americii — s-a transformat într-un simbol al luptei pentru libertate, reprezentînd un exemplu luminos pentru popoarele Americii latine.

Pericolul creat în zona Mării Caraibilor, în urma acțiunilor nesăbuite ale cercurilor reacționare din S.U.A., a adus din nou în atenția întregii lumi Cuba eroică, mobilizînd în apărarea ei forțele puternice ale păcii.

Răspunzînd interesului și dragostei cu care poporul nostru urmărește înfăptuirile popoului frate cuban, publicăm impresii de călătorie de mai jos — instantanee din munca pașnică și realizările Cubei de azi.

Căleștiul
lui
Ahile

Ziua se numea duminică și calendarul insulei o notează așa: 22 de iulie 1962, ano de la Planifica-
cion. Eram de cinci, minute în Cuba și în gîndul
din aerogară mă oprii, îmi zise hola amigó și-
mi dădu ziarul. Scria în ele că după-amiază, devreme,
la orele 3, Dorićós și Fidel vor fi în parcul Latino-
american, la înția și fastidioasă paradă a sportu-
rilor, un elogiu adus sănătății, puterii.

N-am timp să mă gîndesc la mine; mă grăbesc să
fiu acolo. Călătoria mea cubană începea în chip fe-
ricit.

Ziua avea un simbol al ei.

Cu un an în urmă, vorbind la miting, Fidel ceruse
poporului să-și găsească timp pentru sport, să do-
bindească această disciplină spre a-și fortifica or-
ganismul pentru eforturile pe care le solicită revo-
luția. Ca să fie mai bine înțeleși, își lepădă bliza
de soldat și acolo, în plină tribună, între micro-
foane, începu să facă sport; își disciplina mușchii
prin largi mișcări ale brațelor. Făcuse la fel mi-
nistri, conducători de armată, academicieni, guver-
nului întreg; mișcarea, ritmul ei se transmisese în po-
por, devenind un bun al lui. Mai greu a fost cu
acei diplomați rotolofi care se mișcau, incomod și
incit, împiedicați de burile lor legate în bretele, de
osinza revărsată peste gulerul de celoid.

Așadar, conducătorul revoluției făcea sport în
fața poporului; îi învăța pe oameni să se deprin-
dă cu un lucru nou, util.

După un an, poporul se aduna în arenă să facă
sport în fața lui Fidel. Stadionul vuia; lumea purta
coarde cu tipăritura „EN JAMAICA TAMBLEN
VENCEREMOS”. Era consemnat zilei; se apăsau
jocurile latino-americane de unde sportivii Cubei li-
bere trebuiau să se întoarcă victorioși.

Desfășurați în simetrii de-a lungul gazonului, mi
de alții participau la un festival al vigoarei și
tinereții, făcînd exerciții de gimnastică. Pentru omul
venit din Europa, unde sportul are tradiție, eveni-
mentul nu părea prin nimic lesit din comun și chiar
nu era. I-am descoperit nouătea, valoarea, ceva mai
epoi, dincolo de armonioasă mișcare a brațului, a
trupului.

Dar ce se întîmpla pe stadion?

Mai înții copii, tinerețea aflată pe înția și fra-
geda ei treaptă. Constituții în cercuri, jucau un fel
de „coroană rotundă”, mi-am pierdut o năfră-
mă, fugeau împrejur, săreau ca broasca, ori se
strecuau pe sub arcul deschis al picioarelor de-
părtaie. Am înțeles că era o întrecere a iscusinței,
de agilității; parcursînd numărul de mișcări dinainte
știut, se adunau buchet cu vizibilități grabă și, sa-
tisfăcuți că și-au încheiat truda înaintea celorlalți,
rideau.

Au trecut apoi în rînduri strînse, în pas ritmat
și ușor, coloanele asociațiilor sportive, spre a se
desfășura în geometrii felurite. Zic, au trecut aceste
coloane, pentru că poporul aflat în gradenele sta-
dionului, ridicat în picioare, aplauda frenetic, rit-
micul le mersul cu bătaia palmelor, îi răspăla
prin strigăte încurajatoare: „Așa!... De acord!...
Foarte bine!”

Nu înțelegem ce se întîmplase.

Tu nu vezi? Merg într-o anumită ordine, imi
spuse careva.

Așadar, Cuba aplauda virtuțile disciplinei, eue-
rire mai nouă a mulțimilor. În insulă, mersul
cadențat, simetria, mișcarea sincronizată, erau soco-
tite drept înaltitate, amuzament teftin, lux. Proastă
tradiție a fost frîntă de armata lui Castro încă în
Sierra Maestra; epeopea de acolo a început prin
cuvîntul disciplină. Și virtutea aceasta a coborît în
țară, era prezentă pe stadioane. Ordinea în gîndire,
în voință, în acțiune, impune o disciplină a miș-
cării.

Era prea mult soare și dăruirea prea mare ca să
pot bănuî că printre cei ce se scaldau în apnea en-
tuziasmului nostru se află un trădător, un vendepa-
tuas. Am aflat curînd după aceea.

Nu-mi dădu prin mințe că ai putea fi stîpînit,
senor Hernández Amoros. Te știam vedetă sportivă
și alt; îți ertam orgoliul, țifna de băieții alinați.
Pentru mine erai vigurosul cerb negru dezlînat
în jocul de basse-bail. De aceea te-am asezat în-
tr-un loc luminos al memoriei mele, încit, rostî-
du-ți numele, mi se tăia respirația, nobilă spurcă-
ciune.

În duminica aceea erai în coloana care a înșit
ca o flacăra albă pe stadion, traversîndu-și sub le-
gănera torței prin care solii cubani la Jamaica pro-
miteau să aducă victoria. Și au adus-o, dar tu ai
trădat, ai fugit, te-ai vindut pe arginți. Și iar revin
la duminica aceea pentru că îți erai în tribune pă-
rîntii; făceau semn cu batista, se ospătau bînd
coca-cola și nimeni nu era ca ei. Se afla în al nouă-
lea cer bătrînul Pedro, văscuitorul de ghele și la
fel era și Ida, mama-ți creolă, spălătoreasa din Mi-
ramar. Mă grăbesc deci să-ți smulg din amintire
sfîntenia acelei zile, să-ți arunc în loc blestemul
descîntec:

Fie-ți vulnerabil căleștiul, ca cel al lui Ahil din
vechime; uralele ce îți-au sunat cîndva în urechi
transforme-se în valurile unor nedomolite regrete,
care să-ți poarte epava, fără busolă, nume, câtag,
pe mările moarte ale însingurării; dolarii care îi
se dau drept răsplăt să puască guzanyi, să-ți roa-

dă tinerețea încet, negrăbit, cu dinții subțiri ai be-
ției și deszălării; în ochii tăi frumoși, de culoa-
rea speranței, să stăruie obsesiv doar imaginea sură
a unui zăgrie-nori și nicodată flacăra verde a pal-
mierului înălțat sub cerul cuban...

De fapt, de ce îmi pierd timpul cu tine? Tu nu
erai acolo duminica aceea; nu te-am văzut, nu te
cunosc. Acolo era Cuba care își aplauda tinere-
țea în mats.

Camioneta

Strada mi-i o iubită stalornică; mă atrage, mă
subjugă, mă rechemă. Are o mie de fermece și
mi-am făcut o artă din a ști să i le smulg, îndel-
lung, negrăbit, cu o plăcere aleasă. Cînd cobor în
stradă, timpul mă părăsește total, rîmîn singur cu
ea; privesc.

Poate de aceea n-am trecut nepăsător pe lângă
camioneta de culoare portocalie. Era un Ford, tip
’57 și staționa în piațetă, lângă El Morro, în soare
l-am dat ocol să știu dacă are cauciucurile locale,
dar l-am zărit pe sofer și mi-am uitat intențiile. Se
trăbucul strecuțat după ureche; scria ceva și
pe pensula pe bordajul mașinii, în timp ce soarele îi
cădea în spinare, scoțîndu-i sarea din trup. AHORA
TRABAJAMOS PARA CUBA — tresătea coada de
veverită muțată în vopsea, pictînd în soare și jocul
ii suna frumos: Acum lucrăm pentru Cuba.

Uneori se ridica omul, lungan, și umblînd pe loc,
își risipa amorzeala din mușchi; alteori, sprijinit
de digul sur al falezel, își încheia un ochi, să-și
dea seama de reușita lucrului său. Apoi, iar se clu-
cea, acolo, în stradă, pe pătura îngustă a rigolei,
lîngă vasul cu mînu de plumb.

Neatent, l-am luat soarele și el mă simți. Nu se
grăbi să mă vadă; îmi vorbi stînd cu spatele, fără
să facă cea mai mică mișcare.

— Vrei peșeme să-ți car un coș de banane, o
legătură de trestie dulce, ori, te pomenești c-ai
divorțat, ești becher, îți îei calabacul, te muli-
— Nu-ți cer nimic, sînt un pieton oarecare, i-am
spus.

— Păcat, cu trei pesos îți căram bulendrele pînă
în Quinta Avenida, ori chiar mai departe; ai de-a
face, amigó, cu cel mai teftin sofer din Havana,
vorbi cu ușoară părere de rău și, părăsîndu-și u-
nealta, se răsuți, să știe cum arată omul ce refuză
să-i fie client.

— Tu ruso, imi spuse descoperitor. Dă-mi un foc
— Soy rumano, i-am zis, scăpărînd din brichetă.
Mă studie între două fumuri și rîse din ochi.

— Te cunosc, imi spuse, como no? și îmi vorbi
de înlîtimea sonder, de Gopo, de tractorul fabri-
cat într-un oraș din Carpați. Mi-am dat seama a-
tunci că voi întirzia lîngă omul cu mașina portoc-
calie.

Se numește Fernando, iar mașina-i poreclită Ali-
cia, zveltă, ușoară, dansează pe străzile Cubei, ca
Alicia Alonso pe scenă. L-am întrebat despre rostul
cuvîntelor cu care își împodobește vehiculul public.
Mi-a răspuns stînd în soare, lîngă-mă, cu coada
de veverită pe bordajul mașinii.

— O viață întreagă am fost cărăușul yankeilor.
Le căram coșurile la Varadero, la plajă. Le căram
coșurile cu bunătați, bărcile cu care se plîmbau
pe apă, băturile cu care se îmbătau, îmbrăcămîn-
tea cu care se maimăduiau, negrii care li serveau.
Podeaua taxiului meu mai are încă mîrosuri tari de
Jonny Worker și soda, de țire, de tutun aromat.
O mai spăl din cînd în cînd cu tutunul...

AHORA TRABAJAMOS PARA CUBA scrie acum pe
căruta lui de fabricație americană. Cară cu ea ma-
terial revoluționar: bilescuși, nancarte, fără a cere un
păite. Militanul din colț îi salută, strigîndu-i com-
panero. Omul de la volan îi răspunde din mers, e
grăbit; muncitorii pe care îi are în mașină trebuie
să ajungă în Piața Revoluției, la manifestație, unde
vorbește Fidel.

Pielea
de
salamandră

Micul Francisco e blond, și pentru că nu-i ca toți
ceilalți, copiii cartierului se deprinsesă să ridă de
el, să-l zădărescă, să-l scuipe, să-l facă o boieresc,
pui de gusanos. Copiii se jucau de-a revoluția și
aveau nevoie de un tip de yankeu, pe care putea
să-l înfrunghieze Francisco. Protestele lui nu putură
decît să sporească batjocura. Voină să fasă din cer-
cul ei de foc, începu să lovească, să muște, să înjue
— dar lucrurile acestea plăcuseră colegilor lui în
fierbîntați de joaca sălbatică; Francisco dovedea
talent în rolul pe care îl încredințaseră.

Feiul său de a fi trebuia să se modifice în func-

de POP SIMION

ție de noua situație. Se obișnuî să nu plîngă cînd,
izbit în nas, îl podidea sîngele; încăierările zilnice
îi întăriră mușchii brațelor, pumnii, plămîni, învătă
să lovească mărunt, cu metodă, la părțile dureroa-
se, încît se trezi bălăușul cartierului. L-am cu-
noscut așa.

Intram în Camagüey aducînd cu noi o seară al-
bastră, cum i se potriveste bine acestui oraș. Brusuc,
calea ne fu barată de o ceată de copii antrenată
într-o luptă inegală. Șoferul se dădu jos să lăcă
dreptate, să elibereze strada. Leși din viermuiaș de
trupuri, șchiop, rupt, zgîrlit, micul Francisco.

— Merg cu voi, să mă plîng pentru asta lui Fi-
del, ceru el și dădu să urce în mașină.

Șoferul îl opri cu o întrebare:

Tobe
tac

Clipa aceea trebuie să fi fost uluitoare; am ajuns
acolo după un ceas, după două, vreau să zic că
trecu un timp oarecare. Aerul avea o uscăciune mor-
tală, vibra; se petrecu ceea ce se petrecu nu aîlt
în stradă, cit în psihologia mulțimilor. Bucuria și
pață se logodise cu tristețea cea mai adîncă, așa
cum logodite trăiesc lumina și umbra.

Orășelul se cheamă NIQUERO și era în plin car-
naval. Se dansa așadar, dezlîntuit, tropical; și se
cînta acolo, cu glas înalt, încît veniră păsările ce-
rului să învețe cîntecul; și era o beție a culorilor,
a mișcării, a pasiunilor amestecate.

Dar pe sub boljele de hîrtii colorate a trecut suflul

Noi blocuri de locuințe la Havana

— Cum dovedim că nu ești gusanos?

— Cu pielea de salamandră, zise convins Fran-
cisco cel blond și pentru că noi știam la ce se re-
feră, așteptam pînă fugi băiatul în prima casă
și se întoarse de acolo cu ceva greu.

Tira după el o caschetă, o parașută, strînsă pa-
chet și un costum verde-gălbui, ca pielea de sa-
lamandră, în care am recunoscut echipamentul în-
vadatorilor Cubei. Bliza avea emblema răzbnunării
pe minecă — steagul Cubei, copleșit de o cruce
albă, simbolizînd „sfîntenia” crimei.

Întorc pielea de salamandră pe dos, să-i văd eti-
cheta, firma, locu unde a fost întocmită. Descifrez
aceste cuvinte: RED HEAD BRAND — FITS CIE
SPORT și un număr de ordine. Așa dar mister 2506
era un sportiv veniș să facă base-ball în cască
blindată și la parașută. Și, ce eroare! Armata re-
voluționară l-a luat drept altceva, cu o totală lipsă
de înțelegere, l-a deposedat de „materialul sportiv”.

Cel ce comise această eroare era studentul Gre-
gorio Junco, fratele lui Francisco cel blond, acum
căpitan, la post, undeva pe granlă.

Pielea de salamandră avea buzunare interioare,
prevăzute cu fermoare și butoane. Ele au adăpostit
cîndva bombe de mînă, grenade. Acuma sînt goale.
Copiii, descoperînd o nouă perspectivă a jocului
lor, burdușez buzunarele acestea cu bombe de man-
go și cocos care, ezvirite la o oarecare distanță,
produc explozii lăptoase. I-am lăsat pe copiii car-
tierului istoviji de răzbel, înfulecînd schijele căr-
noase și dulci ale acestor pașnice arme de la tropice.
Era ora cînd în Camagüey seara e albastră;
iar copiii își încheie jocurile lor nefirești, ciudate,
aspre.

morții și străzile au înghețat; carelor alegorice le-au
plăzît roțile, au tras lîngă bordură, iar calzîni
mascați primiră ovăz; vicleimul își lepădă pelerina
bălățată, își aruncă în stradă risul, mustățile false și
uită gumele.

Întam în orașul în care murise carnavalul și nu
știam ce se întîmpla. Pe străzile pustii picau zdren-
țele unui amurg singur. Doream să întîlnesc pe
cineva, un om, un copil, o femeie, dar acel cineva
nu se ivea. M-am gîndit să mă opresc în piață, a-
colo lîngă podoaiele balului, să-mi tip întrebarea:

— Hei, de ce tac tobele; de ce nu mai cîntă
ghitara?!

Atunci am zărit cortegiul. Părea bătut de vînt,
valul omenesc avea o legănare ușoară. Pasul
mulțimii era pipăit și nesigur, strîmtoat oare-
cum, bulucit, deși strada avea deschidere mare;
caldarimurile albe, ca de cretă, măsurau opsisprezece
picioare. Capul coloanei îl formau niște bărbăți cu
siciul pe umeri. Înaintau greu, pîrînd că suie un-
deva, deși strada nu era în pantă, așa că nu suiau
năcieri, pur și simplu mergeau. Ceai ce veneau după
ei înșirați în neorindulă, se simțeau obligați să
sue la fel; păseau cătărat, băteau aerul cu bra-
țele, înotau prin tăcerea aprinsă de rugurile asfin-
țitului.

— Pe cine înmormîntați?

— Pe Frank País, mi-a răspuns o negresă.

Dar Frank País murise de mult, intrase în istorie,
era unu din martirii Moncadel.

— Nu, el trăiește, imi zise negresa. Moare doar
o zi pe an, în Iulie...

Se împlineau cinci ani de la moartea lui País și
în oraș fusese înjunghiat pentru o zi carnavalul.
Oamenii cînteau memoria eroului lor, făcîndu-i o
tămormintare simbolică.

A doua zi tobele de piele de cline începură să
bată. Fiaa petrecerii se sculă din morți și avea
puteri neîntrebuținate.

Pe șosea, spre Pinar del Rio, un panou averti-
zează: „Din ordin superior nu clacsona în raza
gospodăriei. Aven vieții gîngăse, se sperie din
nimic și pier.” Trebuie să afli care sînt viețile
acelea; cotesc pe drumeg. La fața locului dau
peste Hipolito.

Întreb dacă are o armă de vînătoare, praf de
pușcă destul și alice cu boabe mari, să împroaște
văzduhul, pe care îl găsec, orice s-ar zice, cum-
plit. Bătrînul îmi răspunde că nu, n-are o aseme-
nea sculă, că nici nu-i dădu prin mințe să-și do-
rească o armă de foc; ideea însăși îl miră, i se
pare năstrușnică. Răspunsul este, veți vedea de ce,
anapoda, și; mă uit mai bine la om și îl văd puțin
la trup, uscat de bătrînețe; e atîns, imi pare, de
un somn al visiei, nu știe ce vorbește, îl jert. Poa-
te n-ar trebui să ridă atîta cu gura lui decalca-
tă, dar el ride, are ochi de copil și o spiritență
prin care își minte infirmitatea piciorului stîng,
jumătate de lemn. Cu atît mai mult mi se pare o
necuvîntă că Hipolito n-are asupra lui o armă de
foc, o pușcă, una bună, cu țevi suprapuse, care să
bată departe, să aere cu ea avutul pe care i-l
dăduse stătuî în pază. Și avutul acesta nu-i oare-
care, încit îl pui într-un loc și rămîne acolo. Avu-
tul acesta e viu, risipit și are picioare; trăiește ziu-
rea, sub cerul deschis.

El, Hipolito, e omul ratelor. Are în griș o baltă
pe care mîsună 150000 de asemenea vieții, care
măcie, se dau la fund, caută pînăjenii de apă. E
alb poporul de rațe și gură și lenș și prost; aș
zice că-i un spectacol să vezi cum se mișcă pe apă,
dacă n-aș ști că-l pîndește mereu o primejdie. Dea-
supra bălții, la mică înălțime, stăruie moartea cu
azipi, cu gheare și cloaț. Sînt ulii de stîrvuri, ra-
pitoare rugini, răspîndite în Cuba ca la noi cio-
rile, foama. De aceea ziceam că Hipolito ar avea
nevoie de armă.

— Fii calm, e o pasăre fără curaj, spune omul,
nu atacă cevi viu.

— Totuși așteaptă, zic.

— Da, e de acord Hipolito, stăruie, caută viața
tea beată de slăbiciune, răpusă de boală, stîrvul
atunci înfulecă polifonic, își vîică prada în cer. Dar
îmbătrînești pînă vezi o asemenea scenă.

— De ce?

— Le acord vamă mică, cel mult doi la sută, spu-
ne el ștîmțit.

Întîzîi în soare, cu ochii la cer, să vad scena
rară. Căldura umedă mă istoveste, mă îmbată, imi
strecocă în trup o greutate de plumb. În văzduh
e pulverizat oceanul, pe al cărui fîrm ne căsim;
îi simt pe umeri apăsarea umed-sărăt. Soarele pără
că a coborît atît de jos, încit îl duc în spinare, ori,
dacă nu, e pe undeva deasupra capului, atîrnă în pai-

*) În Jamaica vom învinge, de asemenea.

APA VIETII VEȘNICE

o zi și la Fălticeni, unde odinioară nu se întâmpla nicodată nimic — și alte zile am bătat pădurile ninse și incrementate; cărările ne erau tăiate de semne de căprioară.

M-am mai gândit și le-am spus-o și tovarășilor mei că tot ce-am văzut noi în acele zile, cererile scuturate de pete, razele de soare tăind oblic golul dintre trunchiuri, tăcerile, urmele de sălbăticiuni, toate acestea la un loc erau marea și nicodată secata „apă a vieții”, din care ei băuse și ne îndemna să bem și noi, fără sfială.

A doua oară am reîntâlnit Neamțul, în mai. Jur-împrejur, decorul se redesețese în florul pur al întâiului fir de iarbă, al întâii flori și-a întâii gingășii zumbitoare. Lumea Nemțurilor și pădurile Rîșcăi pluteau într-o ceață transparentă ca o gigantică pinză de păianjen întinsă între ape, munți și cer. Era rece, împede, miroase a primăvară — și merii de pe dealuri își împrăștau în vînt petalele lor roze de coțifei de bal. Curtea casei lui Sadoveanu și cărările pădurii erau pline de floarea pastelată. Aveam cu mine pe Tomi, fostul springer de vîntoarea al maestrului. Un timp a ciulit urechea la sunorile nedesluite de chemare ale pădurii. Apoi s-a suit pe trepte — amușinînd spre jilțul înalt cu spătar de lemn, în care diminețile îi plăcea lui Sadoveanu să stea cu un pic de genunchi, privind neclintit pădurea și ascultîndu-i și el chemarea.

Seara nu funcționează lumina, căci e simțată și cei de la gaterul din Nemțisor nu lucrează pînă luni. Se-aprind luminări. Fotoliul din dreptul biroului masiv de nuc e în umbră și parcă stîngher printre celelalte mobile. Din nou simt golul casei, totuși prezența locatarului în aduceri aminte. Luminările flîște pe tablourile agitate pe pereți. Unele din ele le-a ținut poate chiar scriitorul acolo: tablourile fiului lui, Miți, ale lui Ștefan Constantinescu, Baba sau Neli Știubei. De lingă cămin, bustul cioplit de Baraschi păstrează pe buze și-n răsturnarea abia conturată pe spate a capului, un fel de semete malțioasă. Umbrele joacă pe marmură și am impresia că în casa asta n-a murit nimeni și nici nu va muri vreodată.

Spre începutul toamnei, străbat masivul Cibinului și pe la virful Cindrelui și Frumoasa, cobor în valea Sebeșului, la Oașa, vroiam apoi să trec Șuriani, să mă los în valea Jiului și să urc iar pe Retezat. Pînă la sfîșit, am rămas la Oașa, de-a-colo am plecat la Obrișia Lotrului și prin valea Vidrutei și a Mănăilesei am coborît la Voineasa și la gura Lotrului, în Brezoi.

De la Păltiniș, de unde-am pornit la Oașa, drumu-i lung, iar ghidul turistic e mărîmînd cu cele 12 ore ale sale, de mers pe creastă. Eu am făcut 14. Am ajuns la micuța cabană în jurul orei 8, pe întu-nere, (plecat de la 6 dimineața). Întreaga vale nu suna decît în boborul Șebeșului și în vuetul brazilor stîmții de un vînt înghețat. Dinspre Șuriani răbufneau norii negri de zăpadă, acoperind rapid pleoapa rotundă și roșie a lunii.

Cabana era aproape goală. Cabaniera mă servește cu un ceai cald, și-mi dă un pat.

Du-1 tu, Rudi, spune cuiva.

Din umbra unui culcuș săpat într-unul din pereți, se ridică o umbră înaltă și intră în aura lămpii de gaz. Tresar. Omul are un obraz slab, cu dinți mari și galbeni, desvelit sub gura veșnic în contracție. Ceva în figura lui mi-e cunoscut... Rudi — și-aici e Oașa. N-a scris Sadoveanu de un Rudi în *Poveștile de la Bradu Strîmb*, Rudi cu cele două fete ale sale, ba nu, trei, Doina, Margareta și Vioreica — vinătorul și pescarul Rudi, tovarășul de singurătăți și isprăvi cinegetice ale povestitorului?

— Dumneata ești Rudi Cernota?

— El, răspunde posomorît bătrînul, arătîndu-și dinții de lup și ferind din palmă flacăra jucăușă a gazornitei.

A doua zi dimineață, am stat de vorbă cu Rudi Cernota în pădure. Îmi arată așezarea de vîntoară a lui Sadoveanu, foarte aproape de cabană, pe un mal în care pîrîul Splanelor se varsă în Sebeș. Rudi, îi spune „apa Frumoasă”. Casa, care-i tot o cabană de lemn, are cerdac proaspăt vopsit în verde și privește drept spre bradul bătrîn și îngemănat crescut un pic piez și pe mal. Al doilea trunchi al bradului e mai tînăr și are mai puțină barba-caprei între cetini. Vrasăzică asta-i casa de la Bradu-Strîmb. Mă uit la casa: liniște deplină. „In ea locuiesc acum niște salariați de-ai I.F.E.T.-ului”, îmi spune Rudi. Cîteva șortulețe albastre și pantalonăși de copil spînzurată la o fereastră cu oblonul dat într-o parte.

Aici a vinat, a pescuit și a scris.

— Acum, mata ai văzut-o pe Doina, aud lingă mine vocea lui Rudi. Ea și-o făcut cealu, ieri!

Intr-adevăr, în bucătăria cabanei meșterise la oala cu ceai o femeleușă micuță, cu ochi frumoși, îmbrăcată în tricou gros și pantalonii pescărești. Crezusem că-i o turistă oarecare.

— E fata mea d-a doua. Căreia uite-așa — arată cu palma lui mare și noduroasă — o scăpat aici în casă. Domnu Sadoveanu scria singur la birou. Cînd ridică ochii de pe coală, numa ce-o vede pe fatuță uitîndu-se la el. Domnu Sadoveanu a prins a zîmbi, o mîngie pe păr și-și vede de treaba lui cu scrisa. Dar Doina îl trage de mincea și-i zice: „Mata n-ai limbă de nu vorbești?” D-atunci, orideceterori o vedea domnu Sadoveanu, o opra și-i vorbea: „Am, dragă, limbă și vorbesc ca toată lumea”. Așa i-o zis. Am s-o fotografie de la el. Și m-o pus și-n cărți.

A patra reîntîlnire cu Sadoveanu din anul acesta, s-a petrecut de curînd, spre sfîrșitul lui septembrie.

Urma împreună cu secretarul maestrului, să facem o călătorie mai îndepărtată și mai bogată în locuri și privileții, cu punct de plecare Neamțul, după aceea nordul Moldovei, valea Bistriței, Maramureș prin pasul Prislop străjuit de grohotișurile înzăpezite ale Pietrosului și Ineului — și-o tăietură lungă pe la Borșa, Moiseu Dej, Cluj, Sebeș și valea Oltului.

Sosim la Neamț, în timpul prînzului. Focul din sobe împrăștia o boare plăcută de moleșeală. Focul e aprins, căci, deși soare și senin serile sînt sticloase, reci.

Pînă se pregătește masa, ies în verandă și priveșc. Pădurea-i nebrumată și abia și-a schimbat coloritul în roș și ruginiu spre creștetul copacilor. Jos, printre meri și păpuși îngălbeniți, sticlește metalele colțului izvoilor. Fîcetele-s pline de brînduse. Turburile Vovideniei sînt proaspăt văruite. Liniște. Liniștea aceea a Neamțului, pe care o bănușesc că se-ntinde stăpînitoare pe la Cetatea cu greu întrezărită în valurile suprapuse de soare, tremurînd undeva depînat, peste păduri și coame de muni.

Seara, privesc din nou de pe verandă. Stelele ard cît furaria, roșii și strălucitoare. Motorul gaterului din Nemțisor păcăne mereu ca o inimă înăbușită. Pe drumul Branșetii scrierile carele încărcate cu lemne ale pădureilor porniți spre Pipirig. Apoi, la stînea de pe Rîșca suflă ca-ntr-un fior prelung buciulm. Mă gîndesc că toate astea sînt obișnuite locului — dar cel care le-a ascultat atîta ani nu le va mai asculta nicodată; în puține zile se împlinesc ceea ce completă mișcarea de revoluție a pămîntului, de milioane de ani aceeași fixînd în timp scurgerea exactă a datei implacabile cînd frunzele pâltele ale teiului lui Eminescu s-au adunat și peste mormîntul proaspăt săpat slături. Nici frunțile noastre plecate de atunci nu se pot uita.

Fără să vreau, întorc capul: la colțul dinspre ușa, în jilțul înalt cu spătar de lemn, mi se pare că-l văd pe Sadoveanu, cu plectul pe genunchi, privind neclintit ca-Motdeauna pădurea — și tot ca-Motdeauna ascultîndu-i chemarea.

Al. Struțeanu

M-am reîntîlnit în anul acesta cu Sadoveanu, de patru ori. De trei ori la Neamț și o dată la Oașa, pe Valea Frumoasă. Întîia oară, eram cu mașina — și cînd fasciculul farurilor s-a oprit pe poarta înaltă de lemn din alea de brazii, toți tovarășii mei au simțit dintr-o dată același nedeclint tremur lăuntric: intram în împărăția de simbol a lui Sadoveanu — și această împărăție de simbol nu mai avea împărăție. Casa cu verandă și trepte de piatră mișcă solitară în amurg, înfîlînd vălul subtil de fum prin hornuri. Am pșăit prin aceleși odăi ceruite, sub aceleși lămpi de fier, între aceiași pereți cunoscuți pe care — minune — trezit de căldura sobelor din amorteala vrenei etizalde, se zbătea moale un fluture de zmalț, azur și aur domnesc, un fluture cu toate culorile și amintirile verii stropite pe aripi.

Apoi am umbilat prin desigurile Pocrocului cu zăpada proaspătă încă nebatută de picior omeneș; ne-am suit și la cetatea Ioaniților și a vinătorilor lui Ștefan să luăm unghiuri de vedere, și am zărit pe malul celălalt, dincolo de vechitul șant de apărare, urme de cerb lungînd creasta și pierzîndu-se tainic în pădurea de dantelă și rchicuar; am mers pe izal înghețat de lingă Vovidenia demonului înțerețor, sub ale cărui copci săpate în gheață boboceau crapii bătrîni de Salonta; am oprit

o anume viziune cam alterată de idealism, cam edulcorată asupra realității contemporane, cum remarca și M. Petroveanu în „Gazeta literară”. Plecînd de la un punct de inspirație comun se pot scrie atîta schițe bune, cu conflicte puternice, adevărate, cit și schițe nesemnificative. Orice fapt aparent banal poate ascunde semnificații majore, poate avea implicații social-morale adînci. Principiul este ca scriitorul să fie aște și să le comunice cititorului la un nivel corespunzător.

Un exemplu în acest sens îl putem da analizînd două schițe din volumul lui Ion Arșianu. Cînd autorul a simțit să exploreze, la adîncimea cunoscută, faptul de viață, a scris o schiță bună, convingătoare — e vorba de „Agnes Schilling”. Cînd s-a menținat la suprafața lucrurilor, a ratat un conflict puternic înfîntînd în realitate, lipsindu-l de semnificația adevărată — așa cum se întîmplă în „Intocarea lui Dionisie”.

Revenînd la „Agnes Schilling”, autorul a surprîns cu finețe și cu profunzime transformarea din sufletul împietrit al femeii care și-a pierdut familia în război. Deși au trecut anii și viața s-a schimbat în jurul ei, ea însăși mîncînd în colectivă și neducînd lipsă de nimic, Agnes Schilling nu participă decît formal la viața nouă a satului. Casa ei, mare și goală, e lăsată cu mai înainte, fotografiile copiilor în locu lor, și Agnes trăiește, o vreme, din amintiri. Faptul că păstrează casa intactă, că se opune închirierii, ca străpîni să nu-i tulbure trecutul, nu-i aduce nici o mîngîiere. Dimpotrivă, abia prezența tinerilor tractoriști în casa ei îi va reanima sufletul uscat de amarăcină și singurătate. Autorul a surprîns, în toată complexitatea, zăbuciumul interior al personajului; datele conflictului, deși banale, sînt puse în valoare cu talent.

De ce apare totuși plat conflictul într-o povestire de mai mari proporții, cum este „Intocarea lui Dionisie”?

Intenția autorului de a prezenta drumul lung, plin de obstacole pe care-l are de parcurs înțelegerea unui fărîm sîrac, de la situația umilă de slugă a socialului său pînă la dobîndirea propriei demnități, este evident interesantă. Conflictul între blîndul Dionisie și socrul său este urmîrit adesea pe parcurs cu simțicînt acutitate, dar autorul complică inutil, vînd să sugereze complexitatea relațiilor din viață. Asta, în defi-

CONFLICTUL ȘI VIZIUNEA SCRIITORULUI

(Insemnări pe marginea unor volume ale tinerilor prozatori)

nu, nu era rău, dacă autorul ar fi fost consecvent cu sine. La un moment dat, Dionisie se trezește în fața unei noi probleme de dezlegat: nevasta, de dragul căreia acceptase să se bage slugă, nu mai comunică cu el, e misterioasă, rea și de neînțeles... chiar pentru cititor. Ion Arșianu nu dă o rezolvare adecvată conflictului, acestui nou aspect al lui, urmîrindu-l într-o evoluție firescă, ci s-a grăbit parcă să scape de el, alegînd soluția cea mai facilă: neînțelegerea dintre Iulia și Dionisie era doar aparentă; Iulia se gîndea și eu să intre în colectiv, ceea ce și face, pînîndu-l pe Dionisie în fața unui fapt împlinit, cerîndu-i să iscălească și el hîrtia de întrecere.

Dar rezolvarea e neferică, anînd tot zăbuciumul de pînă atunci al eroului. Autorul însuși a simțit că povestirea scade pe neașteptate și atunci i-a mai adăugat un episod: Dionisie îl bate pe socr, deoarece se opunea dorinței lor de a se înscrie în colectiv și pentru asta face pușcărie. Dar de acum încolo începe o altă povestire.

Așadar, aplatizarea conflictului are loc aici datorită nu unei tematici înguste, ci unui mod cam simplist de a interpreta fenomenele, pe care-l întîlnim și la Grigore Beuran sau Ilie Tănăsache. Tratarea exterioară, facilă a unor fapte de viață duce la scrierea unor schițe aparent fără cusur, dar care nu spun mare lucru despre realitatea noastră nouă. Conflictul în asemenea schițe pare că nu lipsește, ci el se desfășoară în planul moral.

Așa, de pildă, se întîmplă în schițe ca „Cine va fi gazda” de Ilie Tănăsache sau „Ochi adînci” de Grigore Beuran.

În schița lui I. Tănăsache, cititorul este îndelung pregătît pentru o înfruntare decisivă: Filip, un pescar ambițios și iute la mînie, sgarpe petrecerea la care fusese invitat împreună cu întreaga brigadă de către Vasile Condrea, seful brigăzii vechine care define locul întîii în întrecere. Totul a pornit de la o glumă, aparent nevinovată prin care invitații erau ironizați fiindcă pierduseră întrecerea.

Cînd, peste cităvea vreme, frunțașii sînt amenințați să piardă întrecerea pentru că li se rupe o plasă, Filip este cel care se oferă să le-o repare, cu ezitare — ce-i drept — însă totul se termină bine și repede. Filip devine subit un om de treabă, un om cu conștiință

înaintată, și cu asta povestirea s-a încheiat, conflictul s-a rezolvat.

Pentru ce a pregătît autorul cu atîta minuție un moment critic, dacă acesta se consumă atît de repede și de neconcludent?

Întreaga semnificație a schiței e diminuată, dacă eroul nu evoluează convingător. Și Filip nu este, în punctul critic al procesului său moral, un erou convingător.

Faptul că o colectivistă demască într-o adunare generală pe un brigadier cu apucături hrăpărețe, care doșește din bunurile gospodăriei, nu ni se pare deloc un fapt oarecare. Intr-o schiță ca „Ochi adînci”, însă, fenomenul este sîrăcit de sensul său adevărat. Faptul putea apărea grăitor pentru nivelul de conștiință spre care se îndreaptă treptat, sub influența colectivului, cei mai înopriați sau îndărătnici oameni, dacă autorul nu și-ar fi absolut cu ușurință eroul. El l-a pus să-și facă autocritica și să dea vina pe nevastă-sa. Lipsind astfel conflictul de dimensiunea lui reală, de adîncime, grăbind spre un final frumos, autorul a căzut în păcatul idealismului.

Cînd tematica schițelor rămîne neincorporată artistic, datorită unei viziuni simpliste, edulcorate asupra realității, ea apare desigur plată, neinteresantă. Lipsa de adîncime în interpretarea cîciiorilor din realitate se răzbind: schițe abordînd aspecte noi rămîn fără prea mare ecou.

Evidențierea unor aspecte din actualitate, cum este de pildă transformarea conștiinței omului în condițiile noi create de societatea socialistă, este meritorie. Esențial este însă să li se atragă atenția scriitorilor tineri asupra modului cum transfigurează artistic aceste fenomene de viață. Este o problemă importantă, asupra căreia atrăgea atenția și tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej în cuvîntul său la Conferința pe care a scriitorilor: „Opere care sînt și eroic și eroic și erou spre inima oamenilor, înfrîntînd cu trînciea lor timpul, nu pot fi scrise din fuga condeiului, ci sînt rezultatul cunoașterii adînci, al studiului îndelungat al realității, al unui susținut efort artistic, al muncii de mîgilă a creatorului...”

Eugenia Tudor

Scrisoare către redacție

EROI REALI?

CONFLICTE VERIDICE?

Ca cititor, mă bucură fiecare lucrare literară în care descopăr că setea de frumos animă personajele, că subiectul, conflictul, surprînd un moment dramatic din viață — acest proces de continuitate înnoire, în care neînțat dispare vechiul, urîtența și se afirmă ceva nou și minunat. Și, cum bine știm, scriitorul trebuie să ne convingă că eroii trăiesc sau ar putea trăi în realitate. În legătură directă cu conflictul, aș vrea să mă refer la problema subiectului. Sub acest aspect, dacă cititorul se interesează în primul rînd de subiectul unui roman sau al unei povestiri, faptul nu trebuie privit ca o insuficiență a gustului său artistic. Am citit în acest an numeroase lucrări cu un subiect interesant, cu un mesaj clar. Amintesc, în acest sens, ampla povestire „Omul de lingă tine”, de Ion Băieșu, nuvela „Mări sub pusti” de Dumitru Radu Popescu, „Culesul dinții” de George Bălăiță, „Odaia” de Titel Constantinescu ș.a.

Mi s-a părut foarte interesant construit conflictul povestirii lui Ion Băieșu. Drama intimă a comandantului taberei de brigădieri părăsit de soție nu se consumă în zbateri confuze și sterile. Eroul rezistă demn la suferința ce-l încearcă, fără exaltări dezolante sau angose ridicole. „Sînt un om normal care muncește la fel ca și înainte — spune eroul — care nu plînge în fața nimănu, smulgîndu-și părul din cap, nu m-am îmbătut să cad prin șanțuri de necaz... Sînt normal, nu? Atunci pentru ce toate astea, spune-mi te rog?” E în această întrebare o imensă durere nemărturisită aparținînd unui om al zilelor noastre. Cititorul nu află în final dacă Anișoara se va reîntoarce la acest om minunat, dacă firul rupt al căsniciei lor se va reînnoa, dar cititorul îl crede pe scriitor, cînd acesta încheie povestirea sa încredințat că „omul asta va fi fericit pînă la urmă”.

Eroul povestirii lui Ion Băieșu este veridic, de aceea și conflictul „Omului de lingă tine” mi se pare veridic. Discutînd despre povestirile „În treacăt” de N. Veles și „O sută de nopți” de Fănuș Neagu, Mircea Braga afirma, într-un articol, apărut nu de mult, că falsul nu trebuie căutat în conflictul acestor lucrări, care ar fi „veridic și pe

măsura realității noastre socialiste”, ci „în neidentificarea personajelor cu actul de viață surprîns”. Cum poate fi însă un conflict veridic, dacă nu e pus în mișcare de personaje veridice? Poate eroii conflictului sînt devină un simplu cadru, un fel de decor în mijlocul căruia scriitorul face să se miște personajele sale? Un asemenea conflict-decor desopere în ultima instanță o cunoaștere insuficientă a vieții, o gîndire artistică lipsită de profunzime, măiestrie literară deficitară.

În povestirea „Cuvîntul florilor” („Tribuna”, oct. 1962), Pavel Aioanei a intenționat să dezvăluie saltul din conștiința unui muncitor. Un om suferă de singurătate — iată o temă care poate genera un conflict de mare dramatism. Dar conflictul în povestirea lui Pavel Aioanei nu-i condiționat nici de frămîntările personajelor și nici de datele elementare ale realității sociale în mijlocul căreia trăiește eroul. Pentru a dezbate tema singurătății unui om, autorul a închipuit cu destulă facilitate un conflict, ciadîndu-l pe un teren despre care, se pare, dispunea de puține cunoștințe.

— „M-am săturat de viața asta!... — se spovedește în sfîrșit Horațiu singurului său amic.

„Oare de ce oamenii de la noi nu mă iubesc?” se întreabă cu o falsă amarăcină Horațiu. Și cu o ușurință descurajatoare pentru acei cititori care nu crezut, fie chiar și o clipă, în adevărul dramei lui Horațiu, el se declară gata să părăsească șantierul unde „nu e iubit”, dar care l-a primit candidatul de partid. Poți crede cît de cît într-un asemenea conflict? Desigur că nu. Ceea ce supără aici este flagrantă neconcordanță cu logica vieții. O problemă oarecum similară întîlnim și în povestirea „A plecat Ștefan” de Corneliu Leu („Gazeta literară” din 13 septembrie 1962). În această povestire, scriitorul explorează universal conștiinței unor tineri mecanizatori. Explorarea aceasta e făcută însă dintr-un unghi curios.

De ce inscensează Ștefan plecarea aceea penibilă, lăsîndu-și tovarășii de muncă perplexi („Costea spune că l-ari fi venit să-l injure sau să-l scuip-n ochi, sau, măcar, să-l tragă înapoi de guler și să-i spună: „Măi Ștefane va să zică așa pleci tu!... Măi Ștefane nu te credeam laș; spune măcar o vorbă

la despărțire”). De ce trebuie să interpreteze rolul retrogradatului, ca apoi să se dovedească la plenară că de fapt „el este omul care aduce progresul”?

Cred că o falsă problemă declanșează și conflictul povestirii „Din adîncul orașului” de Traian Coșovei. Eroul povestirii este un pictor, se pare talentat, care ani în șir trăiește cu o profundă fobie față de peisajul citadin. Civilizația modernă provoacă ura mărturisită împotriva acestui „feribil pîntec de beton” care este orașul. Și iată că după mulți ani, instantaneu, pictorul care căpătuse ferestrele apartamentului său cu kilograme de carton și storiuri groase, are deodată revelația miracifici nopți a orașului. Totul se transfigurează, jocul fantastic al luminilor inchiupie un tablou genial cu un „colorit sculptor”. Nici zgomotele unor basculante care zgudue pereteii „nu-i strică buna dispoziție”. Dimpotrivă, e entuziasmat că zgomotul acesta (care ani în șir i s-a părut o oroare, un atentat la frumos) „se potrivește de minune cu peisajul”. „Am de zile omul se simțise prizonier în mijlocul acestor vechi blocuri de piatră, se simțise despuiat de toate frumusețile la care orice om are dreptul, de care orice om are nevoie, ca de aer. Se simțise aproape bolnav fără cerul lui, fără zarea lui”... etc., etc.

Puțin mai încolo, vînd probabil să accentueze

dramatismul acestui conflict debil, scriitorul îi aduce aminte eroului său de frumusețile vieții campestre. Urmează o chinuitoare frămîntare interioară a eroului care nu-și iartă greșeala de a fi putut crede că singura frumusețe măreață, demnă de penelul său, este peisajul nocturn al orașului văzut de la fereastră apartamentului. Eroul flozofează și se autocriticează sever, cu cuvinte grave și mari. („Era gata să moară în inima lui omul întreg, minunat, mindu și demn, plămădit din soare și din stele, din nemărginire și privileții; acel om care nu putea trăi decît cu soare, cu aer și nemărginire” etc. etc.). În sfîrșit, eroul încearcă să împace ambele frumuseți ale orașului și țarinei, promițîndu-și că după cîva timp se va reîntoarce „pe dealuri, în cîmp”. Așadar, acțiunea se reîntoarce în punctul inițial. Conflictul declanșat teribil sfîrșește la un nivel coborît. Pseudo-flozofia eroului nu are puterea necesară pentru a-l susține. Singur povestitorul dă crezare citaditorului și neînțeleșor frămîntări ale pictorului, justificînd destul de nebuloas „suferința” eroului său („Toți „suferim” acum o suferință lămuinoasă, mare, ca o bucurie...”).

Traian Coșovei este un scriitor talentat. Afirmăția e bine acoperită de cărțile sale. De aceea pot spune deschis că nu am crezut o dată din suferința bizară a pictorului și mă întrebam: dacă într-adevăr așa stau lucrurile, de ce eroul său nu face schimb de locuință sau de ce nu se mută la țară?

E evident că talentul scriitorului nu a putut salva de la eșec această lucrare cu totul rarefiată, în substanță adevărată a vieții.

Asemenea povestiri cu eroi debili și conflicte superficiale apar cînd scriitorul intră într-un deficit de cunoaștere a realității, cînd studierea vieții se face conform acelei rețete ironizate cîndva de poetul Tvardovski:

„Romanul este deja scris, Ei vin, respiră aerul, Încearcă betonul cu bastonul Confrunțind cu viața noul lor volum”.

Mario Iulza Cristescu
studentă anul II Filologie
București

În luna septembrie a. c. a avut loc o plenară a conducerii filialei din Moscova a Uniunii Scriitorilor Sovietici, dedicată creației scriitorilor tineri. Ea a fost precedată de un schimb de opinii în presă și va fi urmată de o consfățuire unicională. Un număr special al revistei „Voprosi literaturi” s-a ocupat tot de creația tinerilor. Lucrări noi ale tinerilor poezii, prozatori, dramaturgi, critici au apărut și în alte reviste. Materialul astfel adunat e vast și merită să fie analizat multilateral. Citeva observații preliminare pot fi totuși făcute pe acum, cu atât mai mult cu cât ele ni se par utile și în raport cu preocupările tineretului scriitoricesc de la noi.

A fost unanim combătută orice contrapuneră a unei generații de scriitori sovietici alteia. Nu întâmplător presa burgheză încearcă tot felul de speculații de acest gen. Vitalii Ozerov în articolul de fond din „Voprosi literaturi” („Tineretea sentimentelor, maturitatea gândirii”) a citat cu indignare încercarea unui critic american (William Koney în „New Republic”) de a-l prezenta pe un tânăr poet sovietic ca pe un răsvrătit. Despre continuitatea telurilor și a preocupărilor scriitorilor sovietici au vorbit și cei vîrstnici și cei tineri. „Fiecare scriitor, în virtutea individualității sale, scrie despre ceea ce este al său și în felul său. — a spus la plenară

SUCCESIUNEA GENERAȚIILOR ȘI UNITATEA TELURILOR

autorul romanului „Colegii”, V. Aksionov — dar din toate aceste „variații” se naște un singur torent, călăuzit de același vînt. Acest vînt este dorința sinceră și serioasă de a zugrăvi veridic — în spiritul Congreselor al XX-lea și al XXII-lea — realitatea noastră și de a face o literatură adevărată, Unitatea nu se realizează de loc după criteriul vîstelor”.

Totodată a fost definitiv condamnată și poziția anacronică a unor critici — de altfel foarte puțini la număr — care încercau să pună sub semnul îndoielii însăși existența unei noi generații de scriitori. Literatura noastră e unică, spunea L. Sobolev, dar în ea activează „un detașament numeros și foarte puternic de scriitori tineri”. Iar romancierul siberian A. Isbah vorbea despre existența evidentă a „legăturii dintre generații”, dar și a „estafetei generațiilor”.

În diferite articole s-a arătat că noua („a patra”) generație de scriitori sovietici, despre care anul trecut a vorbit atât de inspirat Konstantin Fedin, a intrat în literatură nu pentru că unor comentatori le-a plăcut s-o numească așa, ci pentru că într-adevăr numai în clișiva ani viața literară s-a îmbogățit cu nume noi care, cu umiltatea rapiditate și-au câștigat popularitate. E vorba de Anatolii Kuznetsov, Anatolii Gladilin, Gheorghe Vladimirov, Iulian Semionov, Eduard Sim, Vasili Aksionov, Iurii Kazakov, Anatolii Pristavkin în proză, Evghenii Evtuşenko, Robert Rojdestvenski, Anatolii Poperecini, Vladimir Tibin, Andrei Voznesenski, Rimma Kazakova, Bella Ahmadulina și alții în poezie. I. Edles, Blinos și Șatrov în dramaturgie, A. Lebedev, V. Lakșin, I. Mann, V. Turbin, în critică. (Și n-am înșirat decît cîteva nume ale unor autori mai „discuțabili”). Toți aceștia formează o generație nouă pentru că ar fi „aproșiți” ca stil sau din punctul de vedere al gusturilor artistice împărtășite. Dimpotrivă: noua generație de scriitori sovietici e destul de „pestrită”, fiind formată din oameni foarte diferiți și prin preocupările tematiche și prin „maniera expresivă” (și în poezie și în proză) și prin preferințele artistice. Între „tinerii scriitori” sînt frecvente dispute insuflete. Ei formează totuși o generație pentru că au intrat în literatură într-o anumită perioadă istorică și năzuiesc — cu toții — să dea răspuns — prin creația lor — problemelor pe care această perioadă le-a pus.

Ne referim la perioada de după cel de-al XX-lea Congres al P.C.U.S., perioadă luminată și însuflețită de istoricele hotărîri ale acestui congres. Iar problemele — cele pe care le-a pus în fața poporului sovietic marelui program al construcției desăvîrșite a comunismului. În mod firesc scriitorii tineri caută să arate cum se comportă în noile condiții istorice oamenii de o vîrstă cu ei. Ei tind să surprindă trăsăturile morale ale eroului generației lor. Valorificînd experiența acumulată de întreaga literatură sovietică, vîzînd în „eroul” generației lor pe continuatorul operii acestora care, „s-au născut în furtună”, iar apoi prin luptă și munca lor au zidit și au apărât grandiosul edificiu al statului sovietic — cetățile socializmului și a libertății — scriitorii celei mai tinere generații a literaturii sovietice caută cu înfrigurare să arate — în același timp — în ce consiă, în ce trebuie să constea aportul specific la cauza comună, a acestora care n-au apucat să cunoască decît în copilărie tragedia războiului, iar de maturizat s-au maturizat în anii exploziei de inițiativă creatoare de după congresul al XX-lea, în acțiunea amplă a P.C.U.S. de restabilire a nor-

clarității scriitorilor din Argentina, că ne aflăm în fața unei mișcări de mare anvergură a acestor scriitori, desînșă să aibă repercusiuni de seamă pe întreg continentul latino-american, precum și o rezonanță puternică printre conștii de pretutindeni și în opinia publică din întreaga lume. Semnatarul Declarației își afirmă convingerea că „niciodată cultura nu trebuie să rămîna departe de toată criza care neliniștește dramatic popoarele Americii latine, pentru că valorile spirituale sînt legate indistinctibil de situația politică și socială în care aceste popoare se zbat”. Toată această acțiune a corpului celui mai ales al intelectualității argentinene se încadrează în climatul de luptă intensă al poporului argentinian și al popoarelor din America latină pentru o efectivă independență națională față de ingerințele nordamericanelor și pentru democrație, progres și dreptate socială. Coborînd în arenă în formațiune compactă spre a spune astfel și într-un spi-

ritului căutării”, văzut mai ales în unele manifestări negative ale lui, în „meindimele compromisuri”, în „afectările” și adesea în insuficienta aderență la realitate a unor tineri scriitori, în ceea ce el numește — desigur — într-un mod prea polemic — „donchijotismul” care se manifestă la unii din ei. În timpul Marelui război, acești scriitori erau niște copilandri. Anul 1941 „i-a separat de frații lor mai mari. Cei mari au plecat spre apus, iar ei spre răsărit. Copilăria lor în timpul evacuării n-a fost ușoară, totuși războiul nu i-a atins cu frontalul lui. Peste 15 ani ei au intrat în literatură. Spiritul civic, gîndirea înaltă, comunismul a pătruns în sufletul lor pentru todeauna. Numai că ei nu cunoșteau viața. Școala din acea

melor leniniste în toate inelele vieții obștești. „Sintem noi în stare să fim la înălțimea marelui tradiții moștenite?” — iată întrebarea pe care o repetă mulți din eroii romanelor și navelor semnate de scriitorii tineri.

Opinia publică sovietică — între altele și la constatarea privitoare la munca ideologică, convocată anul trecut de către C.C. al P.C.U.S. — a cerut organizatorilor scriitoricești și criticii să manifeste față de scriitorii tineri maximum de înțelegere, dar și maximum de exigență. Au fost condamnate și încercările izolate de a atribui tinerii generații în bloc tot felul de „vicii” și „păcate”, dar și atitudinile de „proslăvire” necritică, neconstructivă. Discuțiile din presa literară sovietică, cit și cele de la recenta plenară, au reliefat care sînt „cuceririle” incontestabile ale celor din „a 4-a generație”, dar și laturile vulnerabile ale creației lor.

„Cuceririle” sînt rezultatul cunoașterii nemijlocite a vieții. De obicei tinerii reflectă în lucrările lor aspecte de viață pe care le-au cunoscut, mai mult: „le-au trăit” — cum citim în multe răspunsuri la o anchetă inițiată de „Voprosi literaturi”. Iar în aprecierea realității se călăuzesc de imperatiile luptei pentru triumful moralității comuniste. Intoleranța militantă față de tot ce este incompatibil cu normele de viață comuniste, față de toate aspectele vechiului care n-au fost încă lichidate, față de fătărnicie și minciună, față de atitudinile individualiste, interesate — iată cum ar putea fi caracterizat — evident foarte pe scurt și — vai! — foarte sumar — patosul acestei creații, atît de variate și atît de pline de viață.

Dar — și asta nu e curios de loc! — parcă din această apropiere prea strînsă de realitatea trăită izvorăsc și unele laturi mai slabe ce au fost analizate și ele — cu multă înțelegere tovarășească — în cadrul recentelor dezbateri. Practica creației a dovedit că „realitatea trăită” ca atare nu e suficientă pentru realizarea unor opere de largă semnificație estetică. Experiența personală se cere să fie conjugată cu cunoașterea mai amplă, mai multilaterală a vieții, condensată în experiența istorică. De pildă, tînărul și talentatul prozator Aksionov (și nu numai el) a fost criticat că uneori se țirăște în coada unor personaje nereprezentative, în loc să se ridice pînă la poziția estetică superioară, corespunzătoare experienței colective a poporului. În general, participanții la discuție au apreciat pozitiv tendința unor tineri de a „reda” căutarea înfrigurată a răspunsurilor, caracteristică unor tineri care abia intră în viață, dar li-au și avertizat pe unii că a se limita la atît înseamnă a nu valorifica toate posibilitățile pe care le oferă creației metoda realismului socialist. După cum o observă pe bună dreptate V. Ozerov, unui scriitor i se cere nu să cunoască doar faptele, dar și „să aibă și o concepție adîncă gîndită asupra vieții, ca să se poată orienta în sirul pestrilor de fapte și să pătrundă legătura intrinsecă între ele”. A avea un orizont larg, înseamnă „a cunoaște mai mult decît poate să cunoască un singur personaj, a vedea mai departe decît el”. Discuțiile sovietice au reliefat din nou că adevărata piatră de încercare pentru un talent artistic e gradul în care reușește să reliefeze ceea ce e mai înaintat, mai nobil, mai reprezentativ pentru epoca de construire a comunismului, într-un cuvînt ceea ce este mai frumos în sensul cel mai deplin al cuvîntului. După cum observă, referîndu-se la poezie, criticul V. Ognev: „Simțul nouității lumii care construiește comunismul, a elementelor ei creatoare — iată care ar trebui să fie patosul poeziei tinere, adevărata ei unitate, contribuția ei istorică”.

Și alți participanți la discuție au abordat în acest sens problema inovatiei în creația literară. Este semnificativ și instructiv că controversele privind valabilitatea sau nevalabilitatea cîrului procedeu au fost foarte puține. Căutarea în toate domeniile este încurajată în Uniunea Sovietică, iar intoleranța dogmatică, condamnată. Înăstunci cînd cineva prelunge că „inovează” literatura „descoperind” manierele consumate cu 30—40 de ani în urmă, i se atrage atenția că America nu poate fi descoperită de două ori. De altfel, pînă și „teribilul” inovator Voznesenski a recunoscut, în răspunsul la ancheta revistei „Voprosi literaturi”, că problemele formei sînt secundare. Dominantă în creația tinerilor scriitori sovietici este căutarea formei cit mai eficiente, în stare să comunice mai pregnant, mai viu, mai deplin, conținutul major al epocii.

„Generația a 4-a” a scriitorilor sovietici e o generație de tineri talentați, entuziaști, plini de neastîmpărul căutărilor. Eliberîndu-se de unele exagerări, de altfel specifice vîrstei, adîncînd efortul creator în contactul fecund cu experiența întregii literaturii sovietice, inspirîndu-se mereu mai puternic din mărețele victorii ale poporului, această generație îmbogățește literatura sovietică și cea universală cu opere din ce în ce mai remarcabile.

Csanady Janos face parte din delegația de scriitori din R. P. Ungară care ne vizitează în prezent (ara la invitația Uniunii Scriitorilor. El aparține acelei generații de poezii maghiari care s-au afirmat după Eliberare. S-a născut într-o familie de țărani, a devenit ucenic, mai tirziu muncitor. A terminat Facultatea de Dramaturgie a Institutului de Artă Teatrală și Film din Budapesta. A publicat trei volume de versuri, care vădesc preocupările sale poetice legate mai ales de problemele eticii noi, socialiste.

Csanady Janos
Sub arcuiri de beton
Uzina-n care m-au crescut bărbat munca și lîmpul înalt, depărtat, azi mă plimște-a prag de acare — lumina joacă lîmpada în față, cu vorbe calde simt că mă răsfăță, cu lot ce mi-a rămas cîndva datoare.
Și sumbră-a fost această casă nouă, sumbră a fost și schimbul orelor de trudă grea băiatului uzina îi puneă
D. V.

— Vulturul: — Evident, atentează la securitatea mea. Desen de G. RADU

marl arși bărbătești pe umăr sub arcuiri de beton, fără de număr.
Cel ce plecase trist de la cîmpii, brodate pînă-n cer de ciocirli, din satul ca un templu-ntunecat venit lîngă ului și fier să-i crească umbra de rob și soarta omească — aici parcă mai liber a zburdat.
O viață dezgollă și pusă: nu i s-a dat mai mult! Și mestori diși — cuvîntul — vijelie crescut de fronturi, fără melodie, și mersuri și tumul, care arzînd cu veselia noastră spre roșul cer pornit să-nflorească.
În loc de cîmpuri — locuri și mașini; eu todeauna le-am știut cuvîntul, în loc de cîmpuri — locuri și mașini, lume de fier și oameni noi și-avîntul, eu todeauna le-am știut cuvîntul, — din nou la poartă la, uzina mereu întors cu țara spre lumină, cuvintele calde îi spun, că simt dator, la jumătate drum spre vilor.
În rominește de ION BRAD

Toate generațiile tinere trec printr-o frîntinare de creștere, de „căutare”, dar nu toate generatiile se află, din acest punct de vedere, în aceeași situație istorică. Acest adevăr este elementar. El devine însă o chestiune complexă, pe cit de importantă, atunci cînd e vorba de a-l ilustra în concret, în cadrul unei literaturi determinate. Ni se pare, de aceea, extrem de interesant dialogul, plin de controverse, adesea încordate ori scăpărătoare, pe care revista sovietică „Oktiabr” îl publică în numărul său cel mai recent, între doi critici tineri, Lev Anninski și Larisa Kriaciko. Această discuție este intitulată de revistă „Esența căutării”.

Literatura sovietică tînără este plină de vitalitate, de elan și de inițiativă. Critica și-a concentrat din plin atenția asupra acestei afirmări rapide a noii generații de scriitori, pentru a o surprinde cit mai just și a o sprijini, spre o orientare cit mai bună. Dialogul dintre Lev Anninski și Larisa Kriaciko face parte din această intervenție activă a criticii, complementară în chip natural pulsului creației de azi a tinerilor scriitori sovietici.

Dialogul are o admirabilă spontaneitate și vioiciune. Anninski se bizuie mai mult pe premiza intrinsecă, implicită; formală, am putea spune, a „căutării”, proprie procesului de creștere al oricărei tinere generații literare, și caută să extragă din ea cit mai multe argumente, în felul cum vede dezvoltarea tinere generații sovietice de scriitori. Kriaciko se centrează, în genere, pe o premiză egal de valabilă, dar mult mai rodnică, aceea a situației istorice în care se petrece procesul de „căutare” la tînărul scriitor; poziție pe care o socotește cea mai indicată să poată duce, cu adevărat, la identificarea „esenței căutării”. Situația istorică în cazul de față — ca dimensiune inerentă a procesului de „căutare” — se concretizează, prin tema însăși a discuției, în realitățile mărețe, fundamentale și decizive ale construirii comunismului în Uniunea Sovietică și în faza lor de după Congresul al XX-lea al P.C.U.S. Firește, Anninski nu neglijează de loc acest aspect al discuției, după cum Kriaciko nu diminuează valoarea sbuciumului de „căutare” în sine, ca stimulente al formării personalității tînărului scriitor și al viabilității eroului său.

Chiar în prima sa intervenție, Anninski afirmă: „Vă amintii ce concluzie a țras „Komsomolskaia Pravda” în cursul anului trecut, din rezultatele anchetei sale asupra tineretului: aceea că socialismul a creat o generație minunată în istoria omenirii, din punctul de vedere al nivelului general de cultură și al bogăției de resurse principale deschise în fața omului”. Pornind de la această constatare, el se socotește îndreptățit să admită tînărului scriitor sovietic și tînărului său erou, o inclinare, fie chiar excesivă uneori, către sbuciumul „căutării”, căci numai astfel ei — scriitorul tînăr și eroul său — vor ajunge să exprime, să găsească un mod de reflectare adecvată a acestei generații minunate, bogată în resurse principale, pe care socialismul a creat-o în Uniunea Sovietică, „Spiritul căutării generale, care a cuprins tînara noastră literatură, este firesc, spune Anninski. Ideaului mult prea înalte sînt infiltrate în suflete, pentru a putea tolera comoditatea ștersă. Este adevărat că aceste căutări sînt pline de nerăbdare și deseori ele sînt contradictorii. Dar și acest lucru este firesc”.

Anninski aduce un argument semnificativ, în motivația pe care o face „spi-

„ESEȚA CĂUTĂRII” — UN INTERESANT DIALOG CRITIC, APĂRUT ÎN REVISTA „OKTIABR”

perioadă era ruptă de producție și nu i-a făcut să devină mai practic. Devotații unui țel înalt, ei au învățat turzii și cu greu să gîndească realist și independent”.

Larisa Kriaciko așază, încă de la primele replici, problema „căutării” pe un plan fundamental. Astfel de „căutări” sînt inevitabile în toate timpurile, spune ea, și ele nu trebuie să fie considerate o trăsătură specifică a unei generații determinate, cum face Anninski pentru actualii scriitori tineri sovietici. Desigur „convingeri de-a gata — citează ea pe Pisarev — nu pot fi cerute de la prieteni, nici nu se procură din librării. Fiecare trebuie să și le facă singur”. „Dar — precizează mai departe, mergînd în miezul lucrurilor — deosebirea principală dintre generația lui Pisarev și a noastră constă în faptul că în epoca noastră, dintre prima oară în istorie, omenirea dispune de o metodă științifică puternică și obiectivă, de cunoaștere a lumii, metoda dialectic marxistă”. Putin mai departe, referîndu-se în primul rînd la o anumită notă „confuzionară” proprie spiritului excesiv al „căutării” la unii scriitori tineri sovietici, ea revine la premiza fundamentală de mai sus, cu o replică totodată ironică și substanțială ca aceasta: „După părerea mea — spune ea interlo-cutorului ei — tinerii dvs. „căutări de adevăr” amintesc destul de viu de acea văduvă a lui Pisarev, care știe foarte bine ce nu-i trebuie, dar nu știe deloc ce-ar dori. Abateră de la metoda științifică a cunoașterii și transformării realității duce la haosul „căutărilor”.

Cei doi critici trec la o confruntare concretă a preferințelor lor, citînd nume de autori tineri și observații asupra operii lor. Anninski menționează pe Aksionov și Gladilin, Evșeva și Ahmadulina, pe Voznesenski, Pankratov, Evtuşenko. „Dvs. recunoașteți — spune el colegii sale — că ei se bucură de atenția cititorilor și sîntei nevoiți să căutați în mod serios o explicație a acestui fapt”. Kriaciko se arată mai exigentă, față de tînara generație de scriitori sovietici, dar e dispusă „să noteze cu satisfacție ceea ce este pozitiv la foarte mulți autori”. Ea se oprește mai mult asupra lui Gordeciuk, Rojdestvenski, Peredrev și alții. „Îmi place tot ceea ce înarpează pe om, tot ceea ce deschide în fața lui lumea în minunată sa optimistă și în nemărginita diversitate a diapazonului său de sentimente”. „Poezia deschide posibilitățile de măreție care sînt în om și eu sînt pentru o poezie luminoasă, care însuflețește și înalță”. Ea este de acord că talentul înseamnă totdeauna căutare, dar, face observația că „talentul-căutare” nu coincide cu „talentul-confuzie”. Căutînd și de-a un contur mai precis ideii sale, Anninski afirmă că „cea mai de seamă trăsătură, a celor mai de seamă reprezentanți ai tineretului literar sovietic este căutarea creatoare, dorită activă de a gîndi” și dacă există anumite confuzii în unele cazuri, acestea constituie trăsături reale în mișcarea literară tînără și ele nu trebuie desființate, ci lămurite înfrîngîndu-le mai întîi pentru a și fi „revizuită greutatea specifică a poziției sale” — ceea ce Anninski negă — Larisa Kriaciko, învinuindu-l rîndul ei de a fi împotriva „căutării” răspunde: „Căutarea în artă, asemenea specificului concret și specificului estetic, se înțelege de la sine. Nu despre acest lucru trebuie să discutăm, ci despre esența căutării. După mine această esență constă în căutarea drumurilor care duc către o deplină umanizare a omului, către afirmarea stării sale sociale de creator și de stăpîn al vieții. Această esență constă în crearea unor relații și sentimente vrednice de înalta lui vocație umanitară”.

Dialogul din revista „Oktiabr”, redat de noi în liniile sale principale, reprezentînd, fără îndoială, o interesantă contribuție la dezbateră problemelor care se pun în fața tinerilor scriitori sovietici și eroului lor.

Dragoș Vrinceanu